

รายงานการศึกษาเรื่อง
แม่หญิงขายตัวกับเอดส์ : ภาพสะท้อนคุณภาพชีวิตและปัญหาสังคมของเชียงใหม่

โดย
เบญจา อ่อนท้วม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

โครงการเชียงใหม่ : จากปัจจุบันสู่อนาคต

เสนอต่อ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.)
มกราคม 2539

คำนำ	
สารบัญ	
สารบัญตารางและแผนภูมิ	
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเจริญรุ่งเรืองของเชียงใหม่ในอดีต	1
ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและปัญหา	2
เชียงใหม่กับการเปลี่ยนแปลง	4
พัฒนาการของการขายบริการทางเพศในล้านนา	5
บทที่ 2 แม่หญิงขายตัว : คุณค่าของผู้หญิงเหนือที่ตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง	17
เชียงใหม่ศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคเหนือกับธุรกิจบริการทางเพศ	17
รูปแบบของธุรกิจบริการทางเพศในจังหวัดเชียงใหม่	17
หญิงบริการในแหล่งบริการทางเพศและสภาพชีวิต	20
ปัจจัยที่ทำให้ “เพศพาณิชย์” เจริญรุ่งเรือง	22
ปัจจัยผลักดันของชุมชนชนบท	23
ปัจจัยดึงดูดของสถานประกอบการ	23
ปัจจัยเร่งจากสังคมภายนอก	24
บทที่ 3 แม่หญิงขายตัวกับเอดส์	29
การแพร่ระบาดของโรคเอดส์	29
เอดส์กับหญิงบริการทางเพศ	31
สถานการณ์เอดส์ในเชียงใหม่	33
บทที่ 4 แม่หญิงขายตัวกับเอดส์ : ภาพสะท้อนคุณภาพชีวิตและปัญหาสังคมในเชียงใหม่	44
กฎหมายและนโยบายของรัฐต่อธุรกิจบริการทางเพศ	46
บทที่ 5 บทสรุปและวิเคราะห์	51
บรรณานุกรม	62
ประวัติผู้เขียน	68

สารบัญตารางและแผนภูมิ

		หน้า
ตารางที่ 1	จำนวนผู้ค้าประเวณีทั่วประเทศ พ.ศ. 2525-พ.ศ.2535	13
ตารางที่ 2	จำนวนสถานบริการทางเพศแบบแอบแฝงในจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2517-2534	14
ตารางที่ 3	จำนวนแหล่งบริการทางเพศและจำนวนหญิงขายบริการทางเพศ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2532-2538	15
ตารางที่ 4	แหล่งขายบริการและจำนวนหญิงบริการทางเพศในเขตเมืองเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2536	20
ตารางที่ 5	สถานการณ์โรคเอดส์ 6 จังหวัดภาคเหนือ	33
ตารางที่ 6	จำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์ (AIDS) และผู้ต้องการสัมพันธ์กับเอดส์ (ARC) จำแนกตามรายจังหวัด ตั้งแต่เดือนกันยายน 2527 จนถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2536	38
ตารางที่ 7	สถานการณ์ผู้ป่วยโรคเอดส์และผู้มีอาการสัมพันธ์กับเอดส์ (ARC) จำนวนตามปัจจัยเสี่ยงและรายปีในเขตรับผิดชอบ สกต. 10 เชียงใหม่ 2531-2536	39
ตารางที่ 8	จำนวนผู้ติดเชื้อโรคเอดส์และอัตราตายจำแนกตามจังหวัด	41
แผนภูมิที่ 1	จำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์จำแนกตามภูมิภาค	35
แผนภูมิที่ 2	จำนวนผู้มีอาการสัมพันธ์กับเอดส์จำแนกตามภูมิภาค	35
แผนภูมิที่ 3	จำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์ในภาคเหนือตอนบนจำแนกตามจังหวัด	36
แผนภูมิที่ 4	จำนวนผู้มีอาการสัมพันธ์กับเอดส์ในภาคเหนือตอนบนจำแนกตามจังหวัด	36
แผนภูมิที่ 5 และ 6	ผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ และ HIV จำแนกตามเพศ อายุ และอาชีพ ปี พ.ศ. 2538	40

คำนำ

รายงานฉบับนี้รวบรวมขึ้นเพื่อนำเสนอในโครงการ เชียงใหม่ : จากปัจจุบันสู่ออนาคต โดยสำนักงานกองทุนส่งเสริมการวิจัย (สกว.) ให้ความสนับสนุนเนื่องในโอกาสเฉลิมฉลอง เชียงใหม่อายุครบ 700 ปี โดยมุ่งหมายที่จะให้ชาวเชียงใหม่และผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักในปัญหาของเชียงใหม่ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและจะมีต่อไปในอนาคต อันจะนำไปสู่การวางแผนและความร่วมมือป้องกันและแก้ไขปัญหาคือ

เรื่องของปัญหาผู้หญิงหรือการขายบริการทางเพศของแม่หญิงเหนือเป็นเรื่องที่หลายฝ่ายทำการศึกษาวิจัยและถกเถียงอภิปรายกันมานานอย่างสม่ำเสมอ แต่ก็ยังไม่อาจจะทำให้สถานการณ์ที่เป็นอยู่คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น ประกอบกับเมื่อโรคเอดส์แพร่ระบาดเข้ามาสู่ประเทศไทย ทำให้ปัญหานี้กลายเป็นเรื่องที่ต้องแก้ไขอย่างรีบด่วน รายงานฉบับนี้ศึกษาผลงานเกี่ยวกับการขายบริการทางเพศที่เกี่ยวข้องกับโรคเอดส์ เพื่อสะท้อนให้เห็นภาพของปัญหาสังคมปัญหาหนึ่งของเชียงใหม่ ซึ่งโยงใยไปสู่คุณภาพชีวิตของชาวเชียงใหม่ ทั้งนี้ได้วิเคราะห์ถึงผลที่เกิดจากการขายบริการทางเพศต่อบุคคลและสังคม อีกทั้งได้เสนอแนะแนวทางการศึกษาต่อไปในอนาคต เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขได้อย่างถูกวิธีและได้ผล มิฉะนั้นเชียงใหม่อาจจะกลายเป็นเมืองร้างอีกครั้งหนึ่งก็เป็นได้

ผู้เขียนขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.) ที่ให้ทุนสนับสนุนการทำรายงานฉบับนี้ ขอคุณ ดร.ธเนศวร์ เจริญเมือง หัวหน้าโครงการฯ ซึ่งคอยติดตามดูแลให้คำปรึกษาจนงานสำเร็จออกมาได้ตามต้องการ ขอคุณ น.พ.ชวลิต นาคประทาน ผู้อำนวยการสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 อีกทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายเผยแพร่และอบรมของสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 ที่ให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ยิ่ง

ทั้งนี้ ความผิดพลาด บกพร่อง และข้อคิดเห็นในรายงานฉบับนี้ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว ประโยชน์และความดีที่เกิดจากรายงานฉบับนี้ขอบอบแก่คุณแม่นภา ปิตยานนท์ ผู้มีพระคุณยิ่ง

เบ็ญจา อ่อนท้วม

บทที่ 1

บทนำ

ความเจริญรุ่งเรืองของเชียงใหม่ในอดีต

เชียงใหม่เพชรน้ำเอกของภาคเหนือได้ถูกก่อตั้งขึ้นและพัฒนารับเนื่องมาเป็นระยะเวลาหนึ่งนานถึง 700 ปี ได้ผ่านประสบการณ์ของความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคง ความสงบสุขของประชาชน แม้กระทั่งการเข้าครอบครองของพลังจากภายนอก เปรียบเหมือนเพชรที่ได้รับการเจียรไนจนงดงาม แต่ต่อมาได้มีมุมมองลงด้วยความเจริญก้าวหน้า การแพร่ระบาดของวัฒนธรรมตะวันตกจากกรุงเทพมหานคร การหลั่งไหลของผู้คนจากทุกทิศเข้าสู่เชียงใหม่ เป็นที่น่าเสียดายที่มนต์เสน่ห์ของเชียงใหม่ได้เสื่อมคลายลง ทั้งที่ได้สร้างสมมาเป็นระยะเวลานานนับตั้งแต่พญามังรายได้สร้างเมืองเชียงใหม่ขึ้นในปี พ.ศ.1839 เมื่อพญามังรายสร้างเมืองเชียงใหม่ให้เป็นศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนาแล้ว ทรงประทับที่เชียงใหม่ตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์

ไกรศรี นิมมานเหมินทร์¹ ได้บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับพญามังรายและเชียงใหม่ไว้ว่า

“เมื่อว่างศึกสงครามพระองค์ก็ทรงคิดปรับปรุงบ้านเมืองให้เจริญยิ่งขึ้น ทรงสร้างเมืองเชียงใหม่เป็นนครหลวงแล้วทรงสร้างตลาดขึ้นเพื่อให้ประชาชนได้ทำการค้าขายเป็นตลาดที่สนุกยิ่งนัก เมื่อมีศูนย์การค้าเกิดขึ้นแล้วการผลิตสิ่งของใช้ที่จำเป็นต้องใช้ก็ถูกนำเข้าไปซื้อขายกันในตลาดนั้นเป็นการเพิ่มพูนเศรษฐกิจของล้านนาให้งอกงามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น”

นอกจากนี้ยังมีคำสอนของพญามังรายแสดงให้เห็นว่าล้านนาไทยเป็นอาณาจักรที่มีความเจริญด้านจริยธรรมอย่างสูงมาเป็นเวลานาน และวิวัฒนาการต่อมา ถึงแม้จะอยู่ใต้อิทธิพลของพม่าเกือบสองร้อยปีก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของไทยไว้ได้อย่างมั่นคง²

ฮันส์ เพนซ์³ ได้บันทึกความรุ่งเรืองในยุคสมัยของพญามังราย พระเจ้ากือนา และพระเจ้าติโลกราช ที่พระพุทธศาสนาได้รับการทำนุบำรุงจนเจริญสูงสุด เช่นเดียวกับการทำนุบำรุงบ้านเมือง

¹ ไกรศรี นิมมานเหมินทร์. “พญามังรายกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในล้านนาไทย” ใน ทิววิชัยทัศนะ ล้านนาไทย เชียงใหม่ : ทิพนตรการพิมพ์. 2527 หน้า 67.

² ไพฑูรย์ มีกุศล. ประวัติศาสตร์ไทย มหาสารคาม : ปริดาการพิมพ์ 2521 หน้า 49-58.

³ ฮันส์ เพนซ์. “ความเป็นมาของล้านนาไทย” ในล้านนาไทย. อ่างแล้ว. 17.

“กองทัพที่เข้มแข็ง พระภิกษุมีความรู้แตกฉานในพระธรรมวินัย กฎหมายที่เป็นธรรม ช่างฝีมือที่มีความสามารถและวิวัฒนาการด้านการเกษตรกรรม การชลประทาน ทำให้เมืองเชียงใหม่และดินแดนทั้งปวงกลายเป็นจุดศูนย์รวมแห่งอำนาจและวัฒนธรรมอันรุ่งเรือง”

ต่อมายุคสมัยแห่งความรุ่งเรืองก็ถึงเวลาแห่งความเสื่อม จนกระทั่งตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าถึงสองร้อยปี (พ.ศ.2101-2317) นับเป็นยุคแห่งความอ่อนแอของล้านนา ที่ทำให้เชียงใหม่กลายเป็นเมืองร้างตั้งแต่นั้นมา⁴ จนกระทั่งในปี พ.ศ.2339 พระเจ้ากาวิละจึงได้ทำการบูรณะเมืองและกวาดต้อนไพร่ทาสจากเมืองอื่น ๆ เข้ามาอยู่ในเชียงใหม่ตามนโยบาย “เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง”⁵ กล่าวไว้ว่านับตั้งแต่ปี พ.ศ.1839 เป็นระยะเวลา 500 ปี ของเชียงใหม่ที่รุ่งเรืองสูงสุด ไพร่ฟ้าประชาชนมีความสุข จวบจนเสื่อมถอย ตกเป็นเมืองขึ้นของพม่า จนในที่สุดตกเป็นประเทศราชของธนบุรี และรัตนโกสินทร์ ซึ่งพระยาภาณุวงศ์ได้ฟื้นฟูเมืองเชียงใหม่ขึ้นนั้นอยู่ในฐานะประเทศราชของไทย จนกระทั่งมีการปฏิรูปการปกครองมณฑลพายัพปี พ.ศ.2427 ถึงปี พ.ศ.2442

เมื่อมีการฟื้นฟูเชียงใหม่ขึ้น เชียงใหม่ได้เจริญรุ่งเรืองเป็นปึกแผ่นอีกครั้งหนึ่ง สันนิษฐานว่า ลักษณะโครงสร้างทางสังคม การปกครอง ศาสนา และธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ คงคล้ายคลึงกับสมัยราชวงศ์มังราย เชียงใหม่ได้ปกครองตนเองเป็นอิสระในฐานะเมืองประเทศราชของไทย จนถูกรวมจัดตั้งเป็นมณฑลพายัพ⁶ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2469 ได้มีนโยบายยกเลิกตำแหน่งเจ้าเมืองโดยเด็ดขาด เมื่อปี พ.ศ.2482 เจ้าแก้วนริศเจ้าเมืองเชียงใหม่องค์สุดท้ายถึงแก่พิราลัยจึงสิ้นสุดตำแหน่งเจ้าเมืองเชียงใหม่ และหลังจากคณะราษฎรเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมืองเชียงใหม่ก็มีฐานะเป็นเพียงจังหวัดมาจนปัจจุบัน⁷

ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและปัญหา

“เมืองนี้ข้าศึกจะทำร้ายมิได้ คนไหนมีเงินพันมาอยู่จะมีเงินหมื่น ครั้นมีเงินหมื่นมาอยู่จะมีเงินแสน”

³ อันส์ เพนร์, “ความเป็นมาของล้านนาไทย” ในล้านนาไทย, อ่างแก้ว, 17.

⁴ สรัสวดี อ๋องสกุล, “ประวัติศาสตร์การปกครองเมืองเชียงใหม่ พ.ศ.2317-2476” ใน ล้านนาไทย, อ่างแก้ว, หน้า 125-246.

⁵ ไกรศรี นิมนานเหมินทร์, “เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” ในประคอง นิมนานเหมินทร์ และทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล บรรณาธิการ, ล้านนาไทยคดี เชียงใหม่ : ศูนย์หนังสือเชียงใหม่, 2521 หน้า 48-55.

⁶ อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว, การวิเคราะห์สังคมเชียงใหม่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นตามต้นฉบับในล้านนาในภาคเหนือ วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520 หน้า 64-65.

⁷ สรัสวดี อ๋องสกุล, ประวัติศาสตร์ล้านนา, อ่างแก้ว หน้า 145.

เป็นพระราชดำริสของพญาร่วงตร์สไว้เมื่อคราวเสด็จมาเลือกทำเลที่สร้างเมืองเชียงใหม่ ร่วมกับพระยงำเมืองและพระยามังรายพระสหาย⁸

กษัตริย์ในราชวงศ์มังรายได้ทำนุบำรุงบ้านเมืองในทุกด้าน ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในสมัยนั้น ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย ช่างเงิน ช่างทอง ช่างทำร่ม ฯลฯ มีการแบ่งงานกันทำ มีการแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกัน จัดว่าเชียงใหม่เป็นสังคมใหญ่สังคมหนึ่ง⁹

โครงสร้างของสังคมเชียงใหม่ นั้น หน่วยสังคมที่เล็กที่สุดคือ ครอบครัว แต่ละครอบครัวจะปกครองดูแลกันไปด้วย โดยมีพ่อบ้านเป็นหัวหน้าครอบครัว หลาย ๆ ครอบครัวรวมกันเป็นหมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านมีหัวหน้าบ้านเป็นผู้ปกครองในหมู่บ้านต่าง ๆ มีวัดเป็นศูนย์กลางในสังคม วัดเป็นที่ประกอบศาสนกิจเป็นสถานศึกษาเล่าเรียนของสมาชิกในสังคม เป็นบ่อเกิดและที่รวมศิลปกรรมต่าง ๆ ตลอดจนเป็นที่ชุมนุมของคนในสังคม โดยเฉพาะเมื่อพระเจ้ากือนาได้นำเอาพุทธศาสนานิกายหินยานแบบลังกาวงศ์เข้ามาประดิษฐานในล้านนาไทย วัดได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมล้านนาไทยเรื่อยมา รวมทั้งพุทธศาสนาได้มีความสำคัญเหนือชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนตลอดมา จนมีบันทึกไว้ในเอกสารจีนว่า¹⁰

“อาณาจักรปาไปชีฟู” ไม่เพียงแต่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน รุ่งเรือง ประชาชนรักสันติภาพ มีมารยาทและยังมีความสามารถในการทอผ้าและทำเครื่องศิลปะ ฉะนั้นเราจะดูถูกคนในอาณาจักรปาไปชีฟูไม่ได้..... ที่นั่นนับถือศาสนา เกือบชั่งการฆ่าคนตาย แต่ละหมู่บ้านได้สร้างวัดหนึ่ง แต่ละวัดได้สร้างเจดีย์ นับวัดแล้วอาจจะมื่นมื่นพัน ถ้ามีศัตรูมาบุกรุกจะยกทัพมาโจมตีกับศัตรูโดยมิยอม ประวัติการนับถือพุทธศาสนามีเวลาอันยาวนาน”

⁸ ใจุมักด์ ชูโต, “แนวความคิดในการสร้างสรรค์พระบรมราชานุสาวรีย์สามกษัตริย์” ในล้านนาไทย, อ้างแล้ว, หน้า 62 (พิเศษ)

⁹ คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์, ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่, พระนคร : โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี, 2514 หน้า 10-12.

¹⁰ ศ้วน ลิเซิง และ อุษณีย์ ธงไชย, ประวัติศาสตร์ล้านนาไทยสมัยราชวงศ์มังรายจากเอกสารจีน, ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2521, หน้า 9.

¹¹ คำว่า ปาไปชีฟู เป็นชื่อที่ชาวจีนใช้เรียกอาณาจักรล้านนา ชื่อนี้จีนใช้อยู่ในยุคแรกหลายสิบปีมานี้ ชาวฝรั่งเศสก็เอาชื่อนี้ไปใช้ในการเขียนบทความ แต่ในประเทศไทยไม่ปรากฏคำนี้ มูลเหตุที่เรียก อาณาจักรล้านนาว่า ปาไปชีฟู ตามพระราชพงศาวดารราชวงศ์หยวนฉบับใหม่ บทที่ 149 และพระราชพงศาวดารราชวงศ์หมิง บทที่ 315 บันทึกว่า “อาณาจักรปาไปชีฟู กษัตริย์มีเมีย 800 คน แต่ละคนเป็นหัวหน้าหมู่บ้านแห่งหนึ่ง จึงได้ชื่อว่า ปาไปชีฟู”

ต่อมาเมื่อถึงยุคเสื่อม¹² ประชาชนได้รับความเดือดร้อนนานัปประการ จากการกระทำของขุนนาง¹³ เมื่อบ้านเมืองอ่อนแอประชาชน ข้าราชการขุนนาง แดกความสามัคคีจนยากจะแก้ไข จึงเสียเอกราช ซึ่งในช่วงนั้นสภาพสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของชาวล้านนามีบันทึกไว้น้อยมาก สันนิษฐานได้ว่าสภาพสังคมเชียงใหม่ ในระยะเวลานั้นคงอ่อนแอ มีผู้คนอยู่จำนวนน้อย ราษฎรมีความเป็นอยู่ที่ขาดความมั่นคงและสงบสุข คราบังพระยาภาววิละมาฟื้นฟูบ้านเมืองจนมีคนมาอาศัยอยู่มากขึ้น ปี พ.ศ.2444 มีหลักฐานชัดเจนเรื่องจำนวนประชากรในเมืองเชียงใหม่มีประมาณ 128,000 คน¹⁴ เป็นจำนวนคนไม่มากนัก ทำให้ไม่มีปัญหาในการดูแล สภาพสังคมคงร่มเย็นสงบสุขพอสมควร ปัญหาของเมืองเชียงใหม่ในเวลานั้นไม่ได้มีกล่าวไว้ คาดว่าคงไม่มีปัญหาสังคมใด ๆ มากนัก

สังคมเชียงใหม่ในอดีตมีกษัตริย์เป็นผู้ปกครอง และผู้นำ การดำรงอยู่ของสังคมเมืองเชียงใหม่เกิดจากการใช้อำนาจหน้าที่ของชนชั้นปกครองและความร่วมมือของไพร่ และข้าทาส กษัตริย์เป็นผู้ปกครองบ้านเมืองที่มีอำนาจสูงสุด การใช้อำนาจของพระองค์ไม่มีขอบเขตกำหนด และไม่มีผู้ใดคัดค้านควบคุม แม้กระนั้นก็ตาม ได้พบหลักฐานที่แสดงว่าพระองค์ทรงใช้อำนาจอันล้นพินันอย่างมีขอบเขต พระราชอำนาจของกษัตริย์จะถูกจำกัดโดยธรรมะในพระพุทธศาสนา¹⁵ กล่าวได้ว่า คุณภาพชีวิตของประชาชนในเมืองเชียงใหม่ในอดีตขึ้นอยู่กับคุณภาพของกษัตริย์และขุนนางซึ่งเป็นชนชั้นปกครอง และขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชาชนในสมัยนั้น ที่เรียกว่าไพร่เมืองด้วย

เชียงใหม่กับการเปลี่ยนแปลง

สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวตกลงทำสัญญาเบอร์นีกับประเทศอังกฤษ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการค้ากับต่างประเทศ ต่อมาการทำสัญญาเบอร์นีในปี พ.ศ.2398 ซึ่งยังผลให้เชียงใหม่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ด้วยชาติตะวันตกมุ่งหวังผลประโยชน์ทางการค้าและการขยายของจักรวรรดิศาสนาคริสต์เข้ามาในภาคเหนือของไทย¹⁶

¹² สมัยพระเมกุฎี

¹³ ตามตำนาน เรียกว่า ขุนนางพม่า ไม่ใช่ขุนนางไทย

¹⁴ กจข. ร. 5 ม. 58/ 127 เรื่องรายงานการตั้งแขวงในเมืองนครเชียงใหม่ วันที่ 25 พฤษภาคม ร.ศ. 119.

¹⁵ อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว, การวิเคราะห์สังคมเชียงใหม่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตามต้นฉบับใบลานในภาคเหนือ, อ้างแล้ว หน้า 126-134.

¹⁶ นิธิ เอียวศรีวงศ์, ปากไก่และใบเรือ กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, 2527 หน้า 89.

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในเชียงใหม่มีผลต่อระบบเศรษฐกิจผลิตยังชีพแบบเดิมในล้านนาเปลี่ยนเป็นเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในรูปแบบของการแข่งขันทางธุรกิจต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงนี้มีผลกระทบต่อโครงสร้างทางการเมืองและสังคมในล้านนาอย่างกว้างขวางและสืบเนื่องมาจนปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของล้านนาและเชียงใหม่เหมือนกับการเปลี่ยนแปลงทั่วราชอาณาจักรไทยและประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลายที่เกิดจากการแพร่ระบาดของลัทธิทุนนิยมและบริโภคนิยมจากประเทศตะวันตก ดังนั้นนับตั้งแต่ไทยเปิดการค้าขายเสรีกับตะวันตกในปี พ.ศ. 2498 เศรษฐกิจเชียงใหม่ได้พัฒนาเข้าสู่เศรษฐกิจทุนนิยมที่ต้องพึ่งพาทายนอกจนปัจจุบัน¹⁷

หลังจากเชียงใหม่ได้กลายเป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศไทย เมื่อรัฐบาลกรุงเทพฯ ได้ปรับปรุงระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคยกเลิกมณฑลเทศาภิบาลในปี พ.ศ.2476 เชียงใหม่ได้กลายเป็นศูนย์กลางของถิ่นไทยงามที่มีเสน่ห์ดึงดูดผู้คนจากท้องถิ่นต่าง ๆ ให้จ้องมอง เพราะความอุดมสมบูรณ์ในทรัพยากร ภูมิอากาศที่อบอุ่นสบาย มีเอกสารทางวิชาการและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ บันทึกเรื่องราวการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ช่วงก่อนปี พ.ศ.2500 ใช้น้อยมาก การบันทึกเรื่องราวหลากหลายเกี่ยวกับเมืองเชียงใหม่เพชรน้ำเอกของล้านนาไทยเกิดในยุคของการก่อตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรกของภาคเหนือในปี พ.ศ.2508¹⁸ นอกจากจะก่อเกิดกลุ่มนักวิชาการที่เป็นผู้ที่มีคุณูปการแก่สังคมภาคเหนือแล้วยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ดึงดูดประชากรจากท้องถิ่นต่าง ๆ เข้าสู่เมืองเชียงใหม่อีกทั้งเสริมสร้างศักยภาพให้เชียงใหม่มีความพร้อมในการเป็นศูนย์กลางทางด้านการศึกษาก็ด้วย การที่รัฐบาลได้เล็งเห็นและพัฒนาให้เชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยวและศูนย์กลางของความเจริญอีกหลายด้านตามมาจึงเป็นปัจจัยกระตุ้นให้เชียงใหม่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วดังเช่นทุกวันนี้แน่นอน

พัฒนาการของการขายบริการทางเพศในล้านนา

จากการเปลี่ยนแปลงที่ทำในสังคมเชียงใหม่และล้านนาไทยตกอยู่ภายใต้กระแสทุนนิยมและบริโภคนิยม ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเด็กสาวชาวเหนือที่ตกเป็นเหยื่อทางเพศของเพศชายเพิ่มจำนวนขึ้นตลอดมา เริ่มต้นจากการล่อลวงเพื่อหวังผลประโยชน์ การบังคับให้ค้าประเวณี จนกระทั่งการเข้าสู่อาชีพนี้ด้วยความเต็มใจ เพื่อให้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมและบทบาทของแม่หญิงเหนือได้ชัดเจนขึ้น ผู้เขียนขอเสนอรายละเอียดของผู้หญิงล้านนาและการขายบริการทางเพศในสังคมล้านนาไว้ดังนี้

¹⁷ ธเนศวร์ เจริญเมือง และดวงจันทร์ อาภาวัชรุณม์. 700 ปีของเชียงใหม่, กรุงเทพฯ : อักษรสยามการพิมพ์, 2529 หน้า 30-31.

¹⁸ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งแรกที่เกิดขึ้นที่เชียงใหม่ ได้เริ่มเปิดสอนเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2507 แต่ถือว่าในปี พ.ศ.2508 เป็นปีของการก่อตั้ง

ไม่มีหลักฐานบันทึกไว้ว่าการค้าประเวณีของหญิงล้านนาเริ่มขึ้นตั้งแต่เมื่อใด คงจะมีมาแต่โบราณ พอจะกล่าวได้จากการอ่านวรรณกรรมบางเล่มของล้านนาที่กล่าวถึงหญิงโสเภณีไว้ ตัวอย่างเช่น ในกฎหมายล้านนาโบราณ จากการปริวรรตกฎหมายส่วนใหญ่บัญญัติไว้ว่า¹⁹

“โสเภณีหรือแม่กำลัง เป็นเมียประเภทหนึ่งในจำนวนเมีย 20 จำพวก ผู้ชายมีสิทธิในตัวตราบที่ตกลงสินจ้างกันไว้ ผู้อื่นใดมาละเมิดถือว่ามิมีอาจารย์หรือเป็นชู้”

ในโลกนัยชาดก ซึ่งเป็นวรรณกรรมกึ่งพุทธศาสนาและกึ่งทางโลกที่ปราชญ์ล้านนาผูกเรื่องราวจีนเอง โดยอาศัยเค้าโครงจากนิทานพื้นบ้านหรือเหตุการณ์บ้านเมือง โดยการตั้งพระพุทธรวณะเป็นการกระทำนำเรื่องแล้วผูกเรื่องให้สอดคล้องกับพระพุทธรวณะนั้น โดยสอดแทรกคติพจน์และบรรยากาศล้านนาลงไปด้วย ในโลกนัยชาดกมีคำสอนแม่กำลัง (โสเภณี) รวมอยู่ด้วย²⁰

“ให้แม่กำลังตั้งอยู่ในศีลและสัจจะ มีใจตั้งมั่น ไม่โลภ ไม่รัก ไม่ชัง แม้ว่าชายใดจะเป็นจันทาลด้าชาคือชาติตระกูล มีรูปร่างหน้าตาน่าเกลียดน่ากลัว เป็นโจรหรือขโมย หากได้ให้สินจ้างแก่ตนก็ต้องให้สัจวาสด้วยตามวันคืนที่ได้กำหนดกัน หากได้รับสินจ้างนั้นไว้แล้ว และยังไม่ทันระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้นั้น แม้จะมีชายผู้มีรูปโฉมงดงาม มีชาติตระกูลสูง เป็นท้าวพญา เสนา อำมาตย์ กหบดี เศรษฐีก็ดี มาพูดจาตกลงใด ๆ ก็ตาม ก็ไม่ให้มีความโลภ ละทิ้งชายผู้ที่ตนเองอยู่ด้วยก่อนหน้านั้น”

วรรณกรรมอีกเล่มหนึ่งที่กล่าวถึงหญิงโสเภณีไว้ชื่อ สมาสนครโสภณีย์ เป็นวรรณกรรมกึ่งทางโลกและทางพุทธศาสนา เล่าว่า²¹

“พระโพธิญาณเสวยชาติเป็นลูกเศรษฐี ได้ไปนอนกับนางโสเภณี หญิงของบ้านเมืองทุกวัน โดยให้ของหมั้นไว้ ความงามของโสเภณีนี้เลื่องลือไปทั่ว นางได้รับเอาสินจ้างของพระโพธิญาณทุกวัน ต่อมาพระโพธิญาณได้สืมนางด้วยบารมีแล้วไปบวชอยู่ในป่า ได้บรรลุนิพพานวันพลบ นางโสเภณีได้ติดตามไปขอขมาและขอร้องให้กลับมาอยู่กับนางต่อไป แต่พระโพธิญาณบอกว่าเมื่อใดที่ครกกับสากออกไปยาวใหญ่ เมฆฝนตกลงมา แล้วกันฝนไว้ไม่ให้ลงสู่พื้นดินได้ เมื่อใดนกเค้าแมวมาร่วมรังกับกา พระองค์จึงจะกลับไปอยู่กับนาง นางจึงกลับไปบอกเจืองเจ้าว่า ถ้ายึดถือศีลเคร่งมาก ไม่ขาดเลย ดังนั้นจึงได้บรรลุนิพพาน”

¹⁹ อนันต์ กาญจนพันธุ์ อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว และคณะ “กฎหมายโบราณธรรมศาสตร์ คลองตัดคำ จากต้นฉบับวัดปากกกong อำเภอสาร์ภักดิ์ จังหวัดเชียงใหม่ หนังสือปริวรรตจากคัมภีร์ใบลาน ชุดตำนานเมืองและกฎหมายล้านนา เอกสารลำดับที่ 7 2525 หน้า 52

²⁰ สิงพะ วรรณสัย ปรีทัศน์วรรณคดีล้านนาไทย โครงการตำรา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2523 หน้า 20-24

²¹ เพ็งอ้ง, หน้า 91-98

จากกฎหมายและวรรณกรรมล้านนาในอดีตดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงบทบาทของแม่กำลังหรือหญิงโสเภณีที่มีอยู่ในสังคมสมัยนั้นว่ามีความสำคัญถึงขนาดต้องตราเป็นกฎหมายบ้านเมือง อีกทั้งยังเห็นได้อย่างชัดเจนว่า เมื่อผู้ชายให้สินจ้างแก่หญิงโสเภณีแล้วจะมีสิทธิในตัวหญิงนั้นคนเดียว ห้ามใครมายุ่งเกี่ยวจนกว่าจะหมดระยะเวลา แต่ไม่ได้กำหนดระยะเวลานานเท่าใดสันนิษฐานว่าคงนานกว่าปัจจุบันเพราะกำหนดว่า แม้จะมีหนุ่มรูปงาม เป็นเศรษฐี มาซื้อบริการก็ห้ามทั้งคนเดิมที่อยู่ด้วยกันไป แสดงว่าในสมัยนั้น การที่ชายตกลงให้สินจ้างแก่หญิงโสเภณีแล้วก็ต้องอยู่ด้วยกัน ต่างจากสมัยนี้ที่ัวจ้างกันในระยะเวลาสั้นไม่ถึงชั่วโมงหรือเพียงชั่วคืน นอกจากนี้ชายที่มาซื้อบริการจากหญิงจะรูปชั่วตัวดำเป็นกรรมกร ยากจน-หรือรูปหล่อ พอรวยแฉ่ไหนก็ตามถ้ามีเงินจ่ายค่าตัวก็ย่อมได้รับบริการจากหญิงเหมือนกันทุกคน ไม่แตกต่างจากปัจจุบัน

สำหรับพัฒนาการของการขายบริการ ผู้เขียนขอแบ่งออกเป็นยุคต่าง ๆ ได้ 6 ยุค

1. ยุคของการก่อตั้งอาณาจักรล้านนาและนครเชียงใหม่

ก่อนที่พญามังรายจะสร้างนครเชียงใหม่และอาณาจักรล้านนานั้น เป็นยุคที่ผู้หญิงในสังคมชั้นสูงมีบทบาทเป็นตัวเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีระหว่างเมืองต่าง ๆ โดยการสมรสระหว่างเจ้าหญิงเจ้าชาย กษัตริย์ที่มีความเก่งกล้าสามารถจะแผ่ราชอาณาจักรไปยังเมืองต่าง ๆ ในขณะที่ผู้หญิงชั้นสูงในราชวงศ์ได้รับการยอมรับจากราชบุตรทั่วไป²² ส่วนผู้หญิงสามัญไม่มีการบันทึกไว้ ในยุคเริ่มต้นของอาณาจักรล้านนา หลักฐานทางประวัติศาสตร์จารึกพระนามพระนางจามเทวีพระธิดากษัตริย์เมืองลพบุรีที่เดินทางมาครองราชย์ที่หริภุญชัย ได้ทำให้เมืองลำพูนเจริญรุ่งเรืองและอุดมสมบูรณ์ที่สุดในล้านนายุคนั้น และภาพพจน์ของผู้หญิงได้รับการยกย่องในความอดทน แข็งแกร่ง มีความสามารถสูงส่ง²³ เมื่อพญามังรายก่อตั้ง “นพบุรีศรีนครพิงค์” และรวบรวมเมืองต่าง ๆ ให้เป็นปึกแผ่น ได้มีการนำเจ้าหญิงเป็นเครื่องราชบรรณาการแก่กษัตริย์บ้าง มีการมอบเจ้าหญิงให้เป็นชายาเจ้าเมืองบ้าง ทำให้บทบาทของสตรีชั้นสูงในช่วงนี้ทำหน้าที่เชื่อมสายสัมพันธ์ภายในราชอาณาจักรให้มั่นคงต่อไป²⁴ นอกจากผู้หญิงชนชั้นสูงจะมีบทบาททางด้านปกครองแล้ว ยังมีบทบาทสำคัญคู่เคียงกับกษัตริย์หรือเจ้าเมืองในด้านการอุปถัมภ์พุทธศาสนาทั้งการสร้างวัด การถวายที่ดิน ผู้คนและทรัพย์สิน รวมทั้งผลประโยชน์ต่าง ๆ แก่วัด นอกจากนี้พระเทวีของกษัตริย์องค์ต่าง ๆ ได้อุปสมบทพระภิกษุ สร้างคัมภีร์ทางพุทธศาสนา อาราธนาพระเถระให้แสดงพระธรรมเทศนาเป็นต้น²⁵ ถือได้ว่าบทบาทดังกล่าวได้ช่วยเสริมสร้างอำนาจของอาณาจักรล้านนาให้มั่นคงต่อไป ทั้งช่วยสนับสนุนอุดมการณ์ทางศาสนาซึ่งสร้างเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในราชอาณาจักร

²² อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว, การวิเคราะห์สังคมเชียงใหม่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นตามต้นฉบับใบลานในภาคเหนือ, อ่างแล้ว หน้า 54-314.

²³ สงวน โชติสุขรัตน์, ไทยยวน-คนเมือง กรุงเทพฯ : บางสะพานการพิมพ์, 2512 หน้า 15-40.

²⁴ สงวน โชติสุขรัตน์, เพิ่งอ้าง 138.

²⁵ สงวน โชติสุขรัตน์, ประชุมตำนานล้านนาไทย เล่ม 2, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรบริการ, 2515.

สำหรับชนชั้นไพร่เมืองซึ่งเป็นกำลังสำคัญของบ้านเมือง ไพร่เมืองชายได้รับการยกย่องจากสังคมมากกว่าเพศหญิง ด้วยมีโอกาสดูแลเรียนโดยการบวชเรียนตามวัด ขณะที่เพศหญิงถือว่าเป็นเพศอ่อนแอมีโอกาสน้อยในการศึกษา²⁶ ในยุคนี้ไพร่ชายจกรรจัดต้องไปทำงานให้บ้านเมือง ทั้งในยามสงบและยามศึก แต่ไพร่หญิงมิได้ถูกเกณฑ์แรงงาน ในขณะที่ชายไทยทำงาน ผู้หญิงต้องรับภาระในครัวเรือน²⁷ การที่ไพร่เมืองในยุคนั้นเป็นหน่วยผลิตแรงงานให้แก่ครัวเรือน ทำให้หน้าที่ของผู้หญิงชาวบ้านได้รับการเน้นย้ำถือเป็นหลักปฏิบัติในการเป็นแม่บ้านแม่เรือน ดังปรากฏในคำสอนของพญามังราย²⁸ สำหรับบทบาททางเศรษฐกิจ ผู้หญิงทำหน้าที่ในไร่นาคู่เคียงกับชาย และเมื่อชายออกไปค้าขายต่างหมู่บ้าน ผู้หญิงจะค้าขายอยู่ในชุมชน

ในสังคมล้านนามีค่านิยมของขุนนาง ข้าราชการ และผู้มีทรัพย์จะมีข้า (ข้า) เอาไว้คอยรับใช้และเป็นหลักประกันในสังคม จึงมีการซื้อขาย “คน” และข้าที่ถูกซื้อจะถูกกดขี่ รีดรอนเสรีภาพ²⁹ ราคาของข้าชายหญิงจะแตกต่างกันไปตามวัย เช่น วัยเด็ก ราคาเพศชายจะต่ำกว่าเพศหญิง เมื่อโตเป็นหนุ่มสาวราคาเพศชายจะสูงกว่าหญิง ข้าเหล่านี้สามารถไถ่ตัวเป็นไทได้ บางครั้งข้าชายยกเมียให้กับเจ้านายเพื่อไถ่ตนเองออกไป³⁰ จากโครงสร้างทางสังคมที่มีการแบ่งชนชั้นและมีความแตกต่างกันในชีวิตความเป็นอยู่ มีการกดขี่รีดรอนเสรีภาพกันนี้ ไพร่หรือชายสามารถเลื่อนชั้นทางสังคมได้โดยการบวชเป็นพระเณร เมื่อสึกออกมาก็ได้รับการยกย่องในสังคม ขณะที่ผู้หญิงเลื่อนชั้นทางสังคมได้ยาก นอกจากการยอมเป็นภรรยาของขุนนางหรือผู้มีอันจะกิน จากระบบไพร่-ข้านี้สันนิษฐานได้ว่า น่าจะเป็นแนวทางให้เกิดการซื้อขายบริการทางเพศได้ในสังคมล้านนา โดยเจ้านายผู้มีฐานะใช้ระบบการซื้อหญิงมาเป็นข้าและให้บริการทางเพศด้วย

2. ยุคราชวงศ์มังราย

ในยุคนี้อาณาเขตของผู้หญิงจะไม่ถูกข่มเหงมากนัก กฎหมายมังรายศาสตร์เน้นสมบัติของกุลสตรีที่ได้รับการยกย่องจากสังคมและมีค่าตัวสูงไว้ในเรื่องของแม่บ้านแม่เรือน พุดจา

²⁶ ยุพิน เข้มมุกต์, สถาบันสงฆ์กับการเมืองและสังคมล้านนา, วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2531 หน้า 93-95.

²⁷ ชัยน วรธนะภูติ และคณะ, “ผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทุนนิยมโลกต่อชนบทและชาวนาไทย : โครงสร้างวิถีการผลิตและรูปการณ์จิตสำนึก” วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง 4(2-3) มกราคม-มิถุนายน หน้า 90-102.

²⁸ อีราวัต ใต้สังคะ, การศึกษาเชิงวิเคราะห์คำสอนพระยามังราย (วิทยานิพนธ์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525) 126-127.

²⁹ ยุพิน เข้มมุกต์, อ้างแล้ว, 96-122.

³⁰ กล่าวไว้ในมังรายศาสตร์ว่า “เจ้ามั่ง (ชอบ) เมียข้า หื้อปล่อยข้าเป็นไท”

ไพเราะ วาจาสัตย์อยู่ในศีลธรรมจรรยา ไม่มากู้สาสอน³¹ กฎหมายได้กำหนดผู้ดูแลผู้หญิงไว้ 8 ประการ และกำหนดคุณสมบัติของสตรีที่ชายพึงรับไว้เป็นภรรยา 12 แบบด้วยกัน³²

เริ่มมีการกล่าวถึงผู้หญิงที่ขายบริการทางเพศไว้ในสมัยพระเจ้ากือนาในการตัดสินคดี จากกฎหมายลัณนาโบราณ ได้นำเอาบทบัญญัติเกี่ยวกับครอบครัวจากคัมภีร์พุทธโมฆาจารย์³³ กล่าวถึงเรื่องพระอินทร์ปลอมตัวเป็นชายหนุ่มมาสมสู่กับแม่กำลัง โดยแม่กำลังรับทองคำเป็นสินจ้าง แสดงว่าแม่กำลังเป็นหญิงโสเภณีสมัยนั้น และเป็นเมียประเภทที่สาม³⁴

3. ยุคเป็นเมืองประเทศราชของพม่า

ในสมัยพระเจ้าเมกุฎีขึ้นครองราชย์ สังคมเชียงใหม่มีความยุ่งเหยิง ประชาชนได้รับความเดือดร้อนอย่างสาหัสจากขุนนางพม่า

“....ในขณะนั้นบ้านเมืองทั้งมวล ก็คว่ำเขือกเป็นทุกข์ด้วยกาน (การ) บ้าน กานเมือง มากนัก ผัวไปทาง เมียไปทาง..... เขานั่งไหนให้หัน....”³⁵

สภาพบ้านเมืองอดอยากแห้งแล้ง จนในที่สุดตกอยู่ภายใต้อำนาจของพม่าอย่างง่ายดาย ผู้หญิงชั้นสูง ยังได้รับการยกย่องจากสังคม แต่ผู้หญิงชาวบ้านต้องยากจนอดอยาก พลัดพราก เมื่อผู้ชายไปเป็นทหาร ผู้หญิงบางคนถูกย่ำยีทางเพศ พม่าได้แก้ไขกฎหมายมั่งรายศาสตร์บางข้อที่ทำให้ผู้หญิง ลัณนาถูกกดขี่อย่างมาก

“.....วันหนึ่งตามคลองย่ายี่ม่านว่า อันมักเมียท่านนี้ลูกหลานท่านก็ดี หลิผู้ชายมีเมีย แล้ว ก็หื้อแต่งใหม่ตามคลองก่อนแล.... อันนี้นอกครองมั่งรายศาสตร์เล....”³⁶

ผู้หญิงถูกข่มเหงตามอำเภอใจ ถูกบังคับให้เป็นเมียแม้จะไม่ยินยอมบางคนเมื่อยากจน แร้นแค้น มาก ๆ จะขายตัวให้แก่ทหารพม่า เพื่อนำเงินมายังชีพ กล่าวได้ว่าเป็นยุคที่ผู้หญิงกลายเป็นสินค้า เพื่อหาความสุขสบายโดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรี แม้จะถูกประนามจากสังคม³⁷

³¹ อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว, อ้างแล้ว หน้า 221.

³² อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว, อ้างแล้ว หน้า 219-220.

³³ พระเทพวิสุทธิเวที และสมหมาย เปรมจิตต์, อรรถคัมภีร์แห่งพุทธโมฆาจารย์เจ้า : กฎหมายลัณนา เชียงใหม่ : ส.ทรัพย์การพิมพ์, 2535 หน้า 23.

³⁴ ในกฎหมายมั่งรายศาสตร์ให้เมียประเภทที่สามชื่อว่า ธนิกา หมายถึง ภรรยาอันซื้อมาด้วยข้าวของ

³⁵ อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว, อ้างแล้ว, 71.

³⁶ อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว, เล่มเดียวกัน, 58 หมายความว่า แม้ว่าจะมีเมียแล้ว แต่ถ้าไปชอบหญิงที่มีสามีแล้ว หรือหญิงใดก็ดี ก็ให้คำตัวตามประเพณีเพื่อเอามาเป็นเมียได้

³⁷ จิราลักษณ์ จงสถิตย์มัน, วิกฤตทางวัฒนธรรมกับการดำรงชีวิตของเยาสตรี : กรณีศึกษาผลกระทบทางการพัฒนาชนบทภาคเหนือ, เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2535 หน้า 199.

4. ยุครวมเข้าในราชอาณาจักรไทย

เมื่อผู้เอกราชคืนมาจากพม่า เชียงใหม่ยังมีอิสระในการปกครอง การเดินทางไปมาติดต่อค่อนข้างยากลำบาก ต้องใช้ทางเรือ ถ้าเป็นทางบกต้องผ่านป่าเขาที่ทุรกันดาร ต้องใช้สัตว์เป็นพาหนะ การเดินทางจากเมืองอื่นเข้ามาค้าขายในเชียงใหม่ใช้วัวต่าง ซึ่งต้องพักอยู่ในเชียงใหม่เป็นเวลานาน ทำให้เกิดมีแหล่งค้าประเวณีเพื่อให้บริการแก่พ่อค้า สันนิษฐานว่ามีอยู่ที่ประตูท่าแพตามเพลงซอเงี้ยวที่ว่า

“.....ไปทางปุ้นตีประตูต้าแป งามนักแก อะโลโหลโล แม่ฮ้าง แม่ม่าย....”³⁸

การค้าประเวณีในเชียงใหม่ซบเซาลงเมื่อเจ้าชีวิตอ้าว (พระเจ้ากาวิโลรส กษัตริย์ในตระกูลเจ้าเจ็ดตน) ทรงประกาศห้ามไว้ว่า

“.....ในเมืองเชียงใหม่ บ่มีหญิงงามเมืองค้าประเวณี ถ้ามีอาชญาพ่อเจ้าให้เอาชีวิตเสีย”³⁹

ต่อมาเมื่อไทยได้ทำสัญญาบาวริงกับอังกฤษ ทำให้มีการติดต่อค้าข้ามพรมแดนกับพม่า การค้าประเวณีจึงได้เริ่มต้นขึ้นอีกอย่างคึกคัก เพื่อให้บริการแก่ชาวต่างชาติ และชาวเชียงใหม่มีบันทึกว่า นางดาตหรือตาบ จากลำเพ็ง กรุงเทพฯ นำหญิงโสเภณีจากกรุงเทพฯ เปิดโรงค้าประเวณีที่เชียงใหม่⁴⁰ เมื่อกิจการก้าวหน้าจึงชักชวนหญิงเหนือมาขายบริการให้ลูกค้า นางดาตนี้จึงได้ชื่อว่า “แม่เล้าคนแรกของเวียงพิงค์”⁴¹ การค้าประเวณียุคนี้เป็นที่รังเกียจของชาวเชียงใหม่ มีการต่อต้าน แสดงความเกลียดชัง มีการเรียกผู้หญิงที่ค้าประเวณีว่า “อีสำเป้ง”⁴²

ในช่วงเวลานี้นอกเหนือจากพ่อค้าจากพม่า ก็ยังมีชาวต่างชาติที่เป็นชาวผิวขาวหรือฝรั่ง บางคนเป็นพ่อค้า นักธุรกิจ มีชนชั้นรียกที่มีความรู้ทางการแพทย์และสาธารณสุขแผนใหม่เดินทางมาเผยแพร่ศาสนา บางคนมีพฤติกรรมทางเพศกับผู้หญิงหลายคนจนตั้งเป็น “ฮาเร็ม” มีสาวเหนือมาให้บริการทางเพศแก่ตนเองและเพื่อน ประมาณ 20 คน โดยได้รับค่าตอบแทนเป็นโค กระบือให้พ่อแม่ และการเลี้ยงดูให้อยู่สุขสบาย⁴³ ชาวต่างชาติเหล่านี้มีเงินทองทรัพย์สินไว้ใช้จ่ายซื้อหาบริการทางเพศจากหญิงเหนือได้ตามความพอใจ โดยผ่านระบบนายหน้าหรือเอเย่นต์ที่เป็นหญิง รวมทั้งการไปใช้บริการในสำนัก ในขณะที่ผู้หญิงเหนือและพ่อแม่ก็ยินดีที่จะขายบริการทางเพศเพราะเห็นแก่เงินทองสิ่งของที่จะได้รับตอบแทน

³⁸ หมายความว่า ไปทางโน้น ที่ประตูท่าแพ มีหญิงงามที่เป็นหม้าย เล็กเรียวกับสามี สามีตาย

³⁹ จิราลักษณ์ จงสถิตมัน. อ้างแล้ว หน้า 200.

⁴⁰ เล่มเดียวกัน, หน้า 200.

⁴¹ เล่มเดียวกัน, หน้า 201

⁴² เทพชู หับทอง, หญิงโคมเขียง กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์, 2523 หน้า 152

⁴³ ดูรายละเอียดใน วิกฤตทางวัฒนธรรมกับการดำรงชีวิตของเยาวยุค : กรณีศึกษาผลกระทบของการพัฒนาชนบทภาคเหนือ. ของจิราลักษณ์ จงสถิตมัน หน้า 117-120.

ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2445 เกิด “กบฏเจ็วเมืองแพร่” ขึ้นที่แพร่และลำปาง ทางกรุงเทพฯ ส่งทหารไปปราบปรามและประจำอยู่ตามหัวเมืองฝ่ายเหนือ ทหารเหล่านี้พากันเที่ยวหญิงโสเภณีกันจนป่วยเป็นกามโรคกันเป็นจำนวนมาก⁴⁴ เมื่อปราบกบฏ เมืองแพร่แล้วล้านนาได้กลายเป็นมณฑลหนึ่งของประเทศไทยโดยสมบูรณ์⁴⁵ ผู้หญิงเหนือได้มีโอกาสเข้าไปเป็นหม่อมในวังและกลายเป็นค่านิยมของเจ้านายและข้าราชการทางกรุงเทพฯ ที่ต้องการผู้หญิงเหนือไว้เป็นภรรยาคนหนึ่ง เนื่องด้วยความสวยงาม นุ่มนวล อ่อนหวาน ชื่อ บวกกับชื่อเสียงที่เลื่องลือกันในกลุ่มชายหนุ่มนักเที่ยว

เมื่อมีการสร้างทางรถไฟสายเหนือซึ่งเริ่มลงมือสร้างปี พ.ศ.2440 จนกระทั่งได้เปิดทางถึงสถานีเชียงใหม่ในเดือนมกราคม 2464 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ชาวบ้านล้านนาหันมาบริโภคสิ่งใหม่ ๆ อย่างเต็มใจ มีการปรับตัวเลียนแบบวัฒนธรรมที่ทันสมัย ผลที่ตามมาก็คือ มีการนำผู้หญิงเหนือส่งไปขายบริการทางเพศที่กรุงเทพฯ และมีแม่เล้าจากกรุงเทพฯ ขึ้นมาเปิดสำนักบริการในจังหวัดต่าง ๆ ของมณฑลพายัพด้วย มีการล่อลวงหญิงสาวชาวเหนือไปขายแก่สำนักบริการโดยหลอกให้เป็นภรรยาตามประเพณีทางเหนือ ทำให้ผู้หญิงเหนือตกลงในห้วงเหวแห่งความพินาศสืบต่อกันมา บางคนเมื่อตนเองอายุมากมีความสำเร็จในอาชีพก็กลับมาชักชวนเด็กสาวรุ่นใหม่ ๆ ให้ตามกันไปประกอบอาชีพนี้อีก

หลังจากการเลิกทาสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการนำเอาหญิงที่เคยเป็นทาสมาตั้งเป็นสำนัก เพื่อขายบริการทางเพศให้แก่ชาวนักเที่ยว จนสร้างความร่ำรวยแก่เจ้าของสำนัก จนกิจการรูปแบบนี้ขยายออกไปยังหัวเมืองต่าง ๆ ได้นำหญิงเหนือมาสู่อาชีพนี้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ⁴⁶ ขณะเดียวกันเชียงใหม่ก็มีช่องโสเภณีเกิดขึ้น ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของกามโรค ทำให้รัฐบาลประกาศใช้ “พระราชบัญญัติป้องกันสัจจรโรค ร.ศ.127” ทั้งนี้ผู้ที่มุ่งหมายจะประกอบธุรกิจนี้ก็มิได้เกรงกลัวต่อกฎหมาย มีการล่อลวงเด็กและหญิงจากต่างแดนเข้ามาและล่อลวง เด็กและหญิงไทยออกไปค้าประเวณีต่างประเทศ จนกระทั่งได้มีการตรา “พระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ.2471” ขึ้น ในช่วงเวลานั้นอยู่ในสมัยรัชกาลที่ 7 ภาพพจน์ของผู้หญิงเหนือในสังคมไทยถือว่าถูกชักจูงและล่อลวงมาค้าประเวณีได้ง่ายโดยแลกกับเงินจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น ⁴⁷

⁴⁴ ประชุม อัมพนันท์, เทียวไปในอดีต เมื่อเจ็วปล้นเมืองแพร่ และเมืองนครลำปาง กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย 2527 หน้า 129-131.

⁴⁵ อานันท์ กาญจนพันธ์, พัฒนาการของชีวิตและวัฒนธรรมล้านนา กรุงเทพฯ : มิตรนราการพิมพ์, 2527 sohk 153.

⁴⁶ เน่งน้อย ปัญจพรรค์, โสเภณีที่รัก กรุงเทพฯ : บพิศการพิมพ์จำกัด, 2525 sohk 204-237.

⁴⁷ เทพชู ทับทอง, อ่างแล้ว หน้า 163.

หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทย ทำให้การเปลี่ยนแปลงทุกอย่างที่เกิดขึ้นในกรุงเทพฯ ส่งผลกระทบต่อเชียงใหม่โดยตรงเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง สถานบริการทางเพศเพิ่มจำนวนขึ้นเพื่อบริการทหารที่มาประจำอยู่ตามชายแดน สภาพบ้านเมืองตอนนั้นเกิดปัญหาเศรษฐกิจ ค่าครองชีพสูง โรคภัยไข้เจ็บ ความขาดแคลน ความยากจนเกิดขึ้นทั่วไป ช่องโสภณีในเชียงใหม่เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกับกรุงเทพฯ ช่องโสภณีในเชียงใหม่จะอยู่บริเวณกำแพงดิน ถนนลอยเคราะห์ ย่านต้นโพธิ์ มะขามเตี้ย และหลังสถานีรถไฟ⁴⁸

5. เชียงใหม่ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ปี พ.ศ. 2500 จอมพลสฤษดิ์ ขึ้นเป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติปกครองประเทศไทย ได้มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียมประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศไทยในฐานะสมาชิกขององค์การสหประชาชาติได้ออก “พระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2503” ตามอนุสัญญาสหประชาชาติ ยกเลิก พ.ร.บ.ป้องกันสัญจรโรคร.ศ.117 ผลของพระราชบัญญัติทำให้เจ้าของสถานบริการปรับเปลี่ยนรูปแบบของสถานบริการทางเพศให้เป็นโรงแรม สถานบันเทิง ไนท์คลับ บาร์ เชียงใหม่เปิดสถานที่เต้นรำแห่งแรกเมื่อ พ.ศ.2503 ชื่อ บลูมูน ต่อมาเปลี่ยนเป็นบลูมูนไนท์คลับ โดยมีพาร์เนอร์เป็นคู่เต้นรำ สถานอาบอบนวด เริ่มมีขึ้นในปี พ.ศ.2505-2512 เพื่อบริการทหารที่มาตั้งฐานทัพในประเทศไทย⁴⁹ ในยุคแห่งการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเริ่มฉบับแรกในปี 2504 นั้น ทำให้เกิดความเจริญและความทันสมัยอย่างรวดเร็วทั่วไป กิจกรรมค้าประเวณีได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามความเจริญนั้น ด้วยการพัฒนาของรัฐทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของภาคเหนืออย่างรวดเร็ว ชาวชนบทประสบปัญหาภาวะหนี้สิน รวมทั้งวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่หลั่งไหลเข้าสู่หมู่บ้าน กระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดความต้องการบริโภคสิ่งใหม่ให้มีความสำคัญกับวัตถุและเครื่องแสดงความทันสมัย พยายามแสวงหามาจนกลายเป็นความนิยมที่เรียกว่า บริโภคนิยม ธุรกิจทางเพศจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญกับชาวบ้านที่ต้องการดิ้นรนแสวงหาทรัพย์สินเงินทอง เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และความมีหน้ามีตา ในที่สุดชื่อเสียงของผู้หญิงขายบริการทางเพศจากภาคเหนือก็เริ่มปรากฏในระดับนานาชาติ ในปี พ.ศ.2510 หนังสือพิมพ์ต่างประเทศแนะนำช่องโสภณีในกรุงเทพฯ ว่ามีผู้หญิงมาจากลำปาง ลำพูน เชียงใหม่⁵⁰

นับจากปี พ.ศ.2512 ซึ่งมีการประชุมสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิกที่เชียงใหม่ เป็นต้นมา ภาคเหนือได้เปิดตนเองสู่โลกภายนอกด้วยการส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล⁵¹ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2522 ท่าอากาศยานเชียงใหม่ได้เปิดบริการเป็นท่าอากาศยาน

⁴⁸ จีราลักษณ์ จงสถิตมั่น. อ้างแล้ว หน้า 206-210.

⁴⁹ เน่งน้อย ปัญพรรค์. เอกสารประกอบการสัมมนามาตรการทางกฎหมายไทย 2525 หน้า 8-9.

⁵⁰ Fille de Jole. อ้างในจีราลักษณ์ จงสถิตมั่น อ้างแล้ว หน้า 123.

⁵¹ เล่มเดียวกัน หน้า 124.

พาณิชย์สากล นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศหลั่งไหลเข้ามาเที่ยวเชียงใหม่ เมืองเชียงใหม่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โรงแรมและธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพิ่มปริมาณไปพร้อม ๆ กับการขยายตัวของสถานบริการต่าง ๆ

6. ยุคแห่งความเฟื่องฟูของการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการ

จากปี พ.ศ.2530 จังหวัดเชียงใหม่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว นักธุรกิจภายในและภายนอกประเทศเข้ามาลงทุนทำธุรกิจในเชียงใหม่ อุตสาหกรรม การค้า โรงแรม ศูนย์การค้า ที่พักอาศัย ฯลฯ เกิดการขยายตัวของเมืองออกไปโดยรวม การขยายตัวทางเศรษฐกิจมีผลต่อการขยายตัวของแหล่งบันเทิงเรีงรมย์ แหล่งบริการทางเพศและจำนวนหญิงบริการเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 1 จำนวนผู้ค้าประเวณีทั่วประเทศ พ.ศ. 2525-พ.ศ. 2535

ปี พ.ศ.	หญิงบริการทางเพศตรง	หญิงบริการทางเพศแอบแฝง	รวม
1. 2525	15,808	30,822	46,630
2526	26,952	32,638	59,590
2527	31,791	36,701	67,998
2528	31,180	37,680	68,860
2529	37,511	39,867	77,378
2530	39,145	44,018	83,163
2531	38,315	44,277	82,592
2532	38,233	46,652	84,885
2. 2533	23,923	51,039	74,962
2534	21,712	52,336	74,048
2535	19,139	55,902	75,041

ที่มา : 1. มติชนรายสัปดาห์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 627 (สิงหาคม 2535) หน้า 27

2. ทำเนียบแหล่งแพร่โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กองกามโรค กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมาจำนวนหญิงบริการทางเพศแอบแฝงเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว ขณะที่หญิงบริการทางเพศตรงลดจำนวนลง

สำหรับในจังหวัดเชียงใหม่มีการเพิ่มจำนวนสถานบริการทางเพศขึ้นหลังจากปี พ.ศ.2522 เป็นต้นมา (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนสถานบริการทางเพศแบบแอบแฝงในจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2517-2534

ปี พ.ศ.	สถานเดินรา (ไนท์คลับ)	โรงน้ำชา	สถาน อาบ อบ นวด	ห้องอาหาร สวนอาหาร	รวม
2517 ¹	4	-	4	3	11
2521 ²	4	2	6	-	12
2525 ³	10	2	7	24	43
2533 ⁴	12	1	6	185	204
2534 ⁵	12	2	6	224	244

- ที่มา : 1. อรเพ็ญ นาควัชร และคณะ พ.ศ. 2520 หน้า 19-20
 2. สมศรี สะอาดเอี่ยม พ.ศ. 2521 หน้า 6-7
 3. กรมตำรวจ พ.ศ. 2527
 4. สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองเชียงใหม่
 5. อำเภอเมืองเชียงใหม่

จากตารางที่ 2 เห็นได้ว่าจำนวนสถานเดินราหรือไนท์คลับเพิ่มจำนวนขึ้นจาก 4 เป็น 12 ตั้งแต่ปี 2522 สถาน อาบ อบ นวด เพิ่มไม่มากนัก แต่ห้องอาหารและสวนอาหารเพิ่มขึ้นอย่างมาก ทั้งนี้หมายถึงร้านอาหาร สวนอาหาร ผับ ค็อกเทลเลาจน์ ซึ่งมีบริการทางเพศแบบแอบแฝงอยู่ สถานบริการแบบนี้เฟื่องฟูขึ้นจากความพึงพอใจของลูกค้าต่อบริการชนิดนี้ ทั้งนี้ย่อมมีผลโดยตรงต่อการจัดหาหญิงบริการมาประจำยังสถานบริการเหล่านี้ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ

ศูนย์กามโรคและโรคเอดส์ เขต 10 ได้สำรวจแหล่งบริการทางเพศในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ไว้ ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนแหล่งบริการทางเพศและจำนวนหญิงขายบริการทางเพศในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2532-2538

ปี พ.ศ.	จำนวนแหล่งบริการ ⁵²	จำนวนหญิงบริการ ⁵³
2532	255	2,926
2533	287	3,218
2534	250	2,981
2535	255	3,052
2536	249	3,186
2537	247	3,575
2538	253	3,582

ที่มา : ศูนย์กามโรคและโรคเอดส์ เขต 10

จากการทบทวนวรรณกรรมประวัติศาสตร์ของสังคมล้านนาและเชียงใหม่ดังกล่าวข้างต้น กล่าวโดยสรุปถึงประวัติความเป็นมาในอดีตของเชียงใหม่ในระยะยาวนานถึง 700 ปี และ พัฒนาการของการขายบริการทางเพศในล้านนาที่เติบโตรุ่งเรืองมาพร้อมกับความเปลี่ยนแปลงของ เชียงใหม่และสังคมล้านนาได้ว่า เมื่อพญามังรายสถาปนาเมืองเชียงใหม่ขึ้นเป็นราชธานี และทำนุ บำรุงให้เจริญรุ่งเรืองสืบมาจนถึงรัชสมัยที่บ้านเมืองอ่อนแอต้องตกเป็นเมืองขึ้นของพม่า ถึง 200 ปี ในช่วงสมัยแห่งความเจริญรุ่งเรือง พบว่ากษัตริย์ทรงปกครองบ้านเมืองด้วยคุณธรรม พระพุทธ ศาสนามีบทบาทสำคัญต่อกษัตริย์และประชาชนทุกคน บ้านเมืองเมื่อตกอยู่ภายใต้การปกครองของ พม่าขาดความสงบสุข และถูกทำให้พินาศในยุคราชสมัยของพระเจ้ากาวิละ คุณภาพชีวิตของ ประชาชนขึ้นอยู่กับคุณภาพของขุนนาง กษัตริย์และประชาชนเอง เมื่อเชียงใหม่ภายใต้ราชอาณาจักรไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงจากกรุงเทพฯ นับตั้งแต่การทำสนธิสัญญาเบาริงการ กลายเป็นจังหวัด การเปลี่ยนแปลงการปกครอง จนถึงการแพร่ระบาดของลัทธิทุนนิยม

⁵² จำนวนแหล่งบริการทางเพศที่ลดลง เกิดจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบของแหล่งบริการ

⁵³ จำนวนหญิงบริการที่เพิ่มขึ้นอย่างช้า ๆ เป็นหญิงบริการที่อยู่ในความควบคุมดูแลของศูนย์ฯ เมื่อมี การปรับเปลี่ยนรูปแบบของแหล่งบริการให้หลากหลายออกไปเป็นแบบแอบแฝง จึงยากแก่การควบคุมและตรวจ นับจำนวน

สำหรับพัฒนาการการขายบริการทางเพศในสังคมล้านนานั้น เริ่มจากการซื้อ-ขาย ข้าเอา ไร่รับใช้ของขุนนางและผู้มีทรัพย์สินจึงมีการซื้อข้าหญิงไว้บริการทางเพศ มีการกล่าวถึง “แม่กำลัง” หรือผู้หญิงที่ขายบริการทางเพศไว้ในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี แต่ต่อมาเมื่อบ้านเมืองตกเป็นเมืองขึ้นของ พม่า สถานภาพของผู้หญิงล้านนาที่เป็นชาวบ้านถูกย่ำยีและริดรอนเสรีภาพอย่างมาก มีการขาย บริการทางเพศแก่ทหารพม่าด้วย การขายบริการทางเพศเริ่มเป็นปึกแผ่นอีกครั้งเมื่อมีการค้าที่พ่อค้า ต้องเดินทางไกลมาพักในเชียงใหม่ จนกระทั่งมีชาวต่างชาติเข้ามาติดต่อทางธุรกิจและเผยแพร่ ศาสนาในเชียงใหม่ มีการซื้อ-ขายผู้หญิงกันอย่างออกหน้าออกตา ด้วยความพึงพอใจในค่าตอบแทน และเมื่อทหารกรุงเทพฯ ถูกส่งเข้ามาปราบปรามกบฏ รวมทั้งการส่งตัวเจ้าทางเหนือไปอยู่ใน วัง ชื่อเสียงของสาวเหนือก็ถูกร่ำลือกระฉ่อนไปไกล ประกอบกับการสร้างทางรถไฟสายเหนือมาถึง เชียงใหม่ ทำให้มีการนำเอาผู้หญิงเหนือไปขายที่กรุงเทพฯ และแม่เล่าจากกรุงเทพฯ เดินทางมา ประกอบธุรกิจที่เชียงใหม่จนร่ำรวย ในที่สุดสถานบริการทางเพศก็ขยายออกตามความต้องการของ ตลาดที่มากับความเจริญเติบโตทางธุรกิจการค้าและการท่องเที่ยว อีกทั้งยังปรับเปลี่ยนรูปแบบให้ หลากหลายออกไป เพื่อหลบเลี่ยงกฎหมายที่ออกมาใช้

บทที่ 2

แม่ญิงขายตัว : คุณค่าของผู้หญิงเหนือที่ตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

เชียงใหม่ศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคเหนือกับธุรกิจบริการทางเพศ

ปี พ.ศ. 2535 จำนวนประชากรไทยทั้งสิ้นโดยประมาณ 60 ล้านคน เป็นประชากรเพศหญิงครึ่งหนึ่งคือ 30 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นหญิงที่ประกอบอาชีพขายบริการทางเพศประมาณ 2 ล้านคน นอกจากนี้ยังมีโสเภณีเด็กประมาณ 8 แสนคน รวมทั้งที่ประกอบอาชีพนี้ในต่างประเทศอีกไม่ต่ำกว่า 2 แสนคน⁵⁴ จำนวนตัวเลขดังกล่าวไม่ว่าจะเกิดจากการคาดประมาณหรือความเป็นจริงเป็นตัวเลขที่น่าหวั่นวิตกอย่างมากสำหรับผู้เข้าใจถึงปัจจัยที่เป็นต้นเหตุของปรากฏการณ์นี้และผลกระทบที่จะตามมา โดยเฉพาะปัญหาเรื่องโรคเอดส์ที่กำลังแพร่ระบาดอย่างรุนแรงในภูมิภาคทางเหนือของไทย ซึ่งจะต้องส่งผลถึงการเสียชีวิตของประชากรวัยแรงงานในชุมชนเมืองและชนบทภาคเหนือในทศวรรษหน้า

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2530 ที่รัฐบาลไทยประกาศเป็นปีการท่องเที่ยว เพื่อแสวงหาเงินตราจากต่างประเทศ จังหวัดเชียงใหม่เมืองเอกของภาคเหนือได้รับการพัฒนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่สำคัญอันดับสองรองจากกรุงเทพมหานคร ด้วยปัจจัยเอื้ออำนวยทางด้านธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่พร้อมและสมบูรณ์จะเห็นได้ว่าธุรกิจการท่องเที่ยวในเชียงใหม่เจริญรุดหน้าควบคู่ไปกับธุรกิจบริการทางเพศที่พัฒนารูปแบบหลากหลายทั้งเปิดเผยและซ่อนเร้น

รูปแบบของธุรกิจบริการทางเพศในจังหวัดเชียงใหม่

การที่ภาพพจน์ของประเทศไทยปรากฏต่อสายตาชาวโลกว่าเป็นประเทศที่มีโสเภณีจำนวนมาก ทำให้รัฐบาลต้องเข้มงวดกับสถานบริการทางเพศ โดยเฉพาะเชียงใหม่ได้ถูกกวัดข้นเข้มงวดในแหล่งค้าประเวณี ทำให้แหล่งบริการทางเพศที่อยู่เป็นจำนวนมากทั้งในเขตเมืองและเขตนอกเมืองต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบเพื่อหลบเลี่ยงกฎหมาย รูปแบบจึงมีทั้งแอบแฝงและเปิดเผย เปิดขายบริการทางเพศทั้งกลางวันและกลางคืน แบ่งได้ดังนี้⁵⁵

1. รูปแบบบริการทางเพศโดยตรง (เปิดเผย) ได้แก่ สำนักค้าประเวณี (ซ่อง) คาเฟ่ หญิงบริการที่เตร็ดเตร่หาลูกค้าตามถนน ร้านอาหาร หรือสวนอาหาร

⁵⁴ เอกสารประกอบการสัมมนา “ปัญหาภาคเหนือ.....” 2532. และตัวเลขประมาณการของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก

⁵⁵ ข้อมูลจากการสำรวจของผู้เขียนในปี พ.ศ.2535 ทั้งนี้มีรูปแบบของแหล่งบริการทางเพศที่เพิ่มขึ้นมาในช่วงปี พ.ศ.2537 ถึงปัจจุบัน คือ คาราโอเกะ

สำนักค้าประเวณี (ช่อง) เป็นรูปแบบของการขายบริการทางเพศที่มีมาดั้งเดิม ผู้ที่เข้ามาเที่ยวมีจุดประสงค์ในการซื้อบริการทางเพศและผู้ขายตั้งใจที่จะขายบริการเป็นหลัก ช่องจึงมักตั้งอยู่ในเขตชุมชนที่มีการค้าขาย มีผู้คนจำนวนมากมา สำหรับแหล่งขายบริการทางเพศของเชียงใหม่ในอดีตจะอยู่ในย่านกำแพงดิน ลอยเคราะห์ มะขามเตี้ย ดันโพธิ์ และสถานีรถไฟ ช่องได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นและพัฒนารูปแบบการขายบริการออกไปในปัจจุบัน มีการแข่งขันโดยเอาหญิงต่างชาติมาขายบริการ อายุจะน้อยลง ปัจจุบันแหล่งขายบริการจะอยู่ที่ย่านกำแพงดินเหนือและกำแพงดินใต้ หลังสมาคมธรรมศาสตร์ (ปัจจุบันถูกรื้อออกทำเป็นปั้มน้ำมัน) สันติธรรม หายยา ดันโพธิ์ และไนท์บาร์ซ่า ทั้งนี้สำนักค้าประเวณีที่กระจายอยู่ตามย่านต่าง ๆ ดังกล่าวจำแนกการขายบริการออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. สำนักฯ ที่มีหญิงบริการอยู่ประจำ และมีการให้บริการทางเพศภายในสำนัก
2. สำนักฯ ที่มีหญิงบริการอยู่ประจำ แต่ไม่มีการให้บริการทางเพศภายในสำนัก
3. สำนักฯ ที่ไม่มีหญิงบริการอยู่ประจำ แต่มีการให้บริการทางเพศภายในสำนัก⁵⁶

สถานบริการแบบช่องนี้มีอยู่เป็นจำนวนมากทั้งในเขตอำเภอเมืองและอำเภออื่นรอบนอก หญิงค้าประเวณีในช่องจะเป็นเด็กสาวที่มาจากหมู่บ้านในชนบทภาคเหนือเกือบทั้งสิ้น พบว่าเป็นเด็กสาวของจังหวัดเชียงราย พะเยา และเชียงใหม่ จากหมู่บ้านที่ห่างไกลและแห้งแล้ง ส่วนใหญ่สมัครใจมาค้าประเวณี ลูกค้าของช่องส่วนใหญ่เป็นแรงงานกรรมกรและผู้มีรายได้ต่ำ⁵⁷

กาแฟ เป็นสถานบริการทางเพศที่พัฒนารูปแบบมาจากสำนักค้าประเวณี (ช่อง) โดยการเปิดเป็นร้านขายอาหารและเครื่องดื่มบ้างหน้า แต่สภาพที่แท้จริงคือ สำนักฯ ที่มีหญิงอยู่ประจำและมีการให้บริการอยู่ภายในสำนักฯ จำนวนหญิงบริการจะมีจำนวนมาก และอายุน้อย ส่วนแมงดาและคนคุมมีหลายคน แหล่งที่ตั้งของกาแฟมักอยู่ในย่านที่เคยเป็นช่องมาก่อน จะพบเห็นกาแฟตั้งอยู่กระจายกระจายทั่วไปในต่างอำเภอ ในเมืองเชียงใหม่กาแฟจะตั้งอยู่ในย่านกำแพงดิน ดันโพธิ์ สันติธรรม โดยมีรูปแบบของการขายบริการ 2 แบบ คือ

1. กาแฟที่ขายอาหาร เครื่องดื่ม และมีดนตรี หญิงบริการอยู่ในฐานะเด็กเสิร์ฟ
2. กาแฟที่มีหญิงบริการขายบริการทางเพศอย่างเดียว ความจริงคือ สำนักฯ แต่ติดชื่อนี้ว่าร้านกาแฟ

สำหรับหญิงบริการที่เตร็ดเตร่หาลูกค้าตามถนนนั้น เป็นรูปแบบการขายบริการทางเพศแบบอิสระของหญิงบริการบางคนที่ไม่ต้องการอยู่ภายใต้การควบคุม ส่วนใหญ่เป็นหญิงบริการ

⁵⁶ ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 จังหวัดเชียงใหม่

⁵⁷ เบ็ญจา อ่อนท้วม “แม่หญิงขายตัว : คุณค่าของผู้หญิงเหนือที่ตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง” วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2535 โรงพิมพ์ดาว . เชียงใหม่ หน้า 60-80

ที่มีอายุมาก มีประสบการณ์ในการติดต่อกับลูกค้า และผ่านการทำงานนี้มานานพอสมควร บางคนต้องการเงินเพียงบางครั้งบางคราวเท่านั้น

ร้านอาหาร หรือสวนอาหาร แหล่งขายบริการแบบนี้เป็นที่รู้จักกันดีในหมู่ชายนักเที่ยว ด้วยจะติดไฟมีแสงสีให้ปรากฏ ชายนักเที่ยวทราบดีว่าร้านแบบนี้มีพนักงานเสิร์ฟและนักร้องขายบริการทางเพศโดยลูกค้าจะพาออกไปนอกสถานที่

2. รูปแบบบริการทางเพศโดยแอบแฝง ได้แก่ โรงแรม บาร์เบียร์ บาร์เกย์ บาร์อโกโก้ ไนท์คลับ อับ อบ นวด นวดแผนโบราณ คอกเทลเลาจน์ บริการเพื่อนเที่ยว ร้านเสริมสวยที่ขายบริการทางเพศแอบแฝง นางทางโทรศัพท์ คาราโอเกะ และสาลายาดอง

จะเห็นได้ว่าแหล่งบริการทางเพศในจังหวัดเชียงใหม่ได้ใช้วิธีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของตนเองเป็นแบบแอบแฝงมากรูปแบบด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมาย อย่างไรก็ตามในกลุ่มชายนักเที่ยวแล้วมักจะรู้จักแหล่งบริการเหล่านี้เป็นอย่างดี

สำหรับคาราโอเกะ และสาลายาดอง เป็นรูปแบบของแหล่งบริการทางเพศแบบใหม่ล่าสุด คาราโอเกะนั้นเป็นแหล่งขายบริการทางเพศอีกแหล่งหนึ่งที่มีการพัฒนารูปแบบอย่างรวดเร็วและได้รับความนิยมจากลูกค้า จำนวนคาราโอเกะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะเวลาเพียง 2 ปี คาราโอเกะเป็นแหล่งขายบริการทางเพศที่แอบแฝงอยู่ในรูปแบบบันเทิงอื่น ๆ จึงสามารถเลี่ยงต่อการผิดกฎหมาย ไม่มีข้อหาการถูกจับกุม คาราโอเกะจึงพัฒนาและเติบโตอย่างรวดเร็ว ทั้งที่เริ่มเกิดขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่เมื่อปี พ.ศ.2532 เพื่อสนองตอบความต้องการของชาวญี่ปุ่นที่มาทำงานอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน เป็นการผ่อนคลายความตึงเครียด เมื่อเปิดขึ้นครั้งแรกใช้เป็นเพียงสโมสรของชาวญี่ปุ่นมานั่งฟังเพลง ดื่มสุรา เบียร์ และสังสรรค์ ต่อมาเกิดขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์จึงขายกิจการให้คนไทยซึ่งได้ดัดแปลงขายบริการ มีหญิงบริการจำนวนมาก บริการด้านอาหาร เครื่องดื่ม และให้บริการทางเพศ ซึ่งถูกกระตือรือร้นทั้งคนไทยและญี่ปุ่น จึงแพร่หลายไปยังอำเภอต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว จุดประสงค์ของการเปิดคาราโอเกะที่แพร่หลายไปยังอำเภอต่าง ๆ และจังหวัดอื่นเพียงเพื่อยกระดับการขายบริการทางเพศให้สูงขึ้น และหลบเลี่ยงกฎหมายปรามการค้าประเวณี ส่วนสาลายาดอง เป็นแหล่งบริการทางเพศรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นประมาณ ปี พ.ศ.2532 พัฒนาจากร้านขายยาดองเหล้าที่ใช้บำรุงกำลังตามความเชื่อของชาวบ้าน จนกระทั่งมีการขายบริการทางเพศเนื่องจากยาดองเป็นยาชูกำลัง และเชื่อว่าช่วยให้เกิดพลังทางเพศ ต้องไปทดลองใช้พลัง สาลายาดองจะรับลูกค้าทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ลูกค้าจะมาใช้บริการอาหารและเครื่องดื่มก่อน จึง “อ้อพ” หญิงไปใช้บริการทางเพศที่โรงแรมม่านรูด

ตารางที่ 4 แหล่งขายบริการและจำนวนหญิงบริการทางเพศในเขตเมืองเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2536

ประเภทแหล่งบริการ	แหล่งบริการทางเพศตรง		แหล่งบริการทางเพศแอบแฝง	
	แหล่ง	คน	แหล่ง	คน
สำนักค้าประเวณี (ช่อง)	102	873	-	-
โรงแรม	-	-	1	8
บาร์เบียร์	-	-	8	71
บาร์เกย์	-	-	11	170
บาร์อโกโก้	-	-	4	39
ไนท์คลับ	-	-	2	72
คาราโอเกะ	-	-	24	351
คอกเทลเลาจน์	-	-	11	71
อาบ อบ นวด	-	-	6	261
นวดแผนโบราณ	-	-	8	296
คาเฟ่	1	19	18	152
ร้านอาหาร/สวนอาหาร	13	80	20	159

ที่มา : รายงานการสำรวจแหล่งแพร่เชื้อการโรคในเขตรับผิดชอบของศูนย์การโรคและโรคเอดส์ เขต 10 เชียงใหม่ 1-12 กรกฎาคม 2536

จากตารางที่ 4 เห็นได้ว่าแหล่งบริการทางเพศแบบแอบแฝงมีจำนวนมากกว่าแหล่งบริการแบบตรง และจำนวนหญิงบริการในแหล่งบริการทางเพศแอบแฝงมีจำนวนมาก

หญิงบริการในแหล่งบริการทางเพศและสภาพชีวิต⁵⁸

สำนักค้าประเวณี (ช่อง) หญิงบริการในสำนัก ซึ่งเป็นแหล่งบริการทางเพศแบบตรงจะมีอายุไม่มาก ระหว่าง 13-20 ปี (บางแห่งมีเด็กอายุ 12 ปี) โดยมากเป็นชาวชนบทห่างไกลความเจริญ ชาวไทยใหญ่ ชาวเขา ชาวจีนฮ่อ ส่วนใหญ่ไม่มีบัตรประจำตัว หญิงบริการที่เข้ามาทำงานใหม่ใน

⁵⁸ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของศูนย์การโรคและโรคเอดส์ เขต 10 และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 รวมกับประสบการณ์ของผู้เขียนในการปฏิบัติงานในโครงการ “เพื่อชีวิตที่ดีกว่าของโสเภณี” สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยพายัพ

สำนักจะได้รับการสอนให้รู้จักเอาใจแขก การปลูกเร้าอารมณ์ หญิงบริการจะเริ่มทำงานเวลา 19.00 น. หลังจากรับประทานอาหารเย็น อาบน้ำและแต่งตัวสวยงามในแบบที่ชายนักเที่ยวพึงพอใจ แล้วเข้านั่งประจำที่บนชั้นในห้องกระจกมีหมายเลขติดไว้ที่หน้าอก สีของหมายเลขจะบอกถึงราคาค่าบริการที่ไม่เหมือนกันในแต่ละกลุ่มแขกที่มาเที่ยวจะเดินดูหญิงที่ตนพึงพอใจและชี้เลือกเอา บางครั้งคนเชียร์แขกก็จะมาเสนอแนะหญิงให้กับแขกในกรณีที่แขกไม่รู้จะเลือกใคร หญิงบริการจึงต้องทำตัวให้เป็นทีพอใจของคนเชียร์แขกและผู้ดูแลสำนักหรือเจ้าของสำนัก รูปแบบของการขายบริการในสำนักมี 2 แบบ คือ ขายบริการแบบชั่วคราว และขายบริการแบบค้างคืน แบบชั่วคราวจะให้เวลาสำหรับแขก 45-60 นาทีต่อ 1 ครั้ง ถ้าเกินเวลาจะต้องจ่ายเงินเพิ่ม ปกติหญิงบริการจะรับแขกประมาณ 5-10 คน ในช่วงเทศกาลที่มีนักท่องเที่ยวมาก หญิงบริการจะต้องทำงานหนัก บางคนรับแขกสูงสุดถึง 45 ประตูล⁵⁹ การขายบริการแบบค้างคืนจะค้างคืนในสำนักหรือพาหญิงบริการออกไปค้างคืนข้างนอก ส่วนใหญ่จะเป็นแขกขาประจำ ในการบริการแขกหญิงส่วนใหญ่จะต้องยอมให้แขกทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการร่วมเพศแบบพิสดารหรือทำรุนแรงขนาดไหนเพื่อเอาใจแขก ถ้าไม่เอาใจแขกก็อาจจะฟ้องผู้ดูแลหรือไม่มาให้บริการอีก ทำให้ขาดรายได้ “เด็กใหม่” ที่มาเปิดบริษัทมักจะถูกแขกร่วมเพศจนฉีกขาดและบอบช้ำมาก เด็กเหล่านี้มักไม่มีความรู้ในการใช้ถุงยางอนามัย เมื่อแขกบางคนไม่ยอมใช้ถุงยางก็จะยอม เมื่อเวลามีประจำเดือน เจ้าของสำนักจะให้หยุดงานได้ 3 วัน บางครั้งจะให้หญิงกินยาคุมกำเนิดเพื่อจะได้ไม่มีประจำเดือน หญิงเหล่านี้เมื่อทำงานไปไม่นานความหนักของงาน การอดนอน และความทุกข์ ทำให้ติดสารเสพติด เช่น เหล้า เบียร์ บุหรี่ กาแฟ ยาแก้ปวด ในบางสำนักจะมีห้องที่ใช้บริการทางเพศแยกจากห้องนอนของหญิง บางแห่งจะบริการทางเพศในห้องนอนของหญิง สภาพภายในสำนักส่วนใหญ่จะไม่ค่อยสะอาด หญิงบริการจะไม่ทำงานอะไร นอกจากรับแขกและนอนพักผ่อน บางคนทำความสะอาดไม่เป็น ปล่อยห้องเลอะเทอะสกปรก หญิงต่างชาติจะไม่รู้จักดูแลตนเองเวลาที่มีประจำเดือนหรือติดคามโรค เช่น โรคหนองใน ก็จะปล่อยให้เลอะเทอะ เจ้าของสำนักจะต้องดูแลให้ไปตรวจสุขภาพ แขกส่วนใหญ่ที่มาใช้บริการสถานบริการประเภทนี้มักเป็นพวกกรรมกรผู้ใช้แรงงาน และผู้มีการศึกษาระดับต่ำ เนื้อตัวสกปรก มาพร้อมกับกลิ่นสุรา

คาเฟ่ เป็นแหล่งขายบริการที่มีลักษณะใกล้เคียงกับสำนัก แต่พัฒนาให้มีระดับสูงขึ้นมาจากสำนัก มีลูกค้าทุกระดับอายุ ตั้งแต่วัยรุ่น วัยทำงาน จนถึงวัยสูงอายุ และแขกต่างประเทศ บางคนมาใช้บริการภายในสถานที่ บางคนนำหญิงไปค้างคืน เจ้าของสถานบริการจะพยายามหาหญิงที่สวยงาม สะอาด และเอาใจเก่งไว้บริการแขก จำนวนแขกที่จะบริการขึ้นอยู่กับความพอใจของหญิง บางคนแขกพอใจมากรีบไปเลี้ยงดู บางคนได้แต่งงานกับชาวต่างชาติมีชีวิตสุขสบาย การขายบริการ

⁵⁹ คำว่าประตู หมายถึง การมีเพศสัมพันธ์กับแขก ร่วมเพศ 1 ครั้ง เท่ากับ 1 ประตู

ในคาเฟ่จะเน้นที่ความสะอาด และบรรยากาศ ห้องที่ใช้บริการทางเพศจะมีสภาพดีกว่าสำนัก ทำให้ราคาตัวของหญิงสูงกว่าด้วย การทำงานจะทำงานตั้งแต่ 19.00 น. เช่นเดียวกับสำนัก เลิกเวลา 4-5 น. บางทีอาจรับแขกกลางวันด้วย ถ้ามีแขกเรียก

ลักษณะของการสอนวิทยายุทธในการเอาใจแขก การกำหนดเวลาให้บริการ การเลือกหญิง จำนวนแขกแต่ละวัน และเรื่องอื่น ๆ จะคล้ายคลึงกับสำนัก ส่วนสภาพความเป็นอยู่ภายในคาเฟ่จะค่อนข้างดีกว่าช่อง มีห้องนอนเป็นส่วนตัวแยกจากห้องที่ใช้ขายบริการ มีคนงานทำความสะอาดและซักเสื้อผ้าให้ เจ้าของคาเฟ่จะคอยดูแลในเรื่องของงานอนามัยและสุขภาพ รวมทั้งการไปค้างคืนกับแขก เพราะอาจมีอันตรายจากแขกได้

ตัวอย่างสภาพชีวิตของหญิงบริการที่นำมาบรรยายข้างต้น เป็นหญิงบริการในสถานบริการทางเพศตรง สำหรับหญิงบริการในสถานบริการแอบแฝงนั้น สภาพชีวิตและการขายบริการทางเพศก็ไม่แตกต่างไปจากนี้มากนัก ยกเว้นหญิงบริการที่มีระดับการศึกษาสูง ตั้งแต่มัธยมศึกษาขึ้นไป จะมีความเฉลียวฉลาด สะอาด สวย ช่างเอาใจ บางคนพูดภาษาต่างประเทศได้ และพอใจที่จะรับแขกต่างประเทศ เพราะได้ค่าตัวสูง ส่วนใหญ่จะขายบริการแบบอิสระ เลือกแขกตามความพอใจของตน แขกจะต้องมีระดับเป็นคนรวยและจ่ายเงินจำนวนมากง่าย ๆ บางคนโชคดีได้รับการเลี้ยงดูถึงขนาดลงทุนให้ทำธุรกิจส่วนตัวและเลิกจากอาชีพนี้ไป

ไม่ว่าหญิงบริการจะอยู่ในระดับใด สิ่งที่ไม่แตกต่างไปจากกันก็คือ การต้องมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายในแต่ละวันเป็นจำนวนมากในทุกรูปแบบในราคาค่าบริการที่ต่ำมากเมื่อเทียบกับความทุกข์ทรมานทางด้านร่างกายและจิตใจและการติดโรคจากเพศสัมพันธ์ เพียงแต่วิธีการนี้เป็นวิธีการหาเงินที่ไม่ต้องลงทุนด้วยเงินเท่านั้น

ปัจจัยที่ทำให้ “เพศพาณิชย์” เจริญรุ่งเรือง

การที่ธุรกิจบริการทางเพศในจังหวัดเชียงใหม่เจริญรุ่งเรืองมีจำนวนสถานประกอบการเพิ่มขึ้น และพัฒนารูปแบบที่หลากหลายออกไปอย่างท้าทายต่อกฎหมาย และการแพร่ระบาดของเอดส์ รวมทั้งจริยธรรมของสังคมไทย เป็นประเด็นที่น่าหวั่นวิตกมาวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความเข้าใจว่าเพราะเหตุใดการค้าประเวณีของสาวเหนือจึงดำรงอยู่ได้ในสังคม

หญิงสาวชาวเหนือจำนวนหนึ่งออกจากชุมชนไปค้าประเวณีเป็นปรากฏการณ์ที่มีสาเหตุซับซ้อน เชื่อมโยงกับเงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองต่าง ๆ มากมาย ในรายงานนี้ขอแยกปัจจัยออกเป็นปัจจัยหลักคั่นของชุมชนชนบท ปัจจัยดึงดูดของสถานบริการ และปัจจัยแรงจูงใจจากสังคมภายนอก

ปัจจัยผลักดันของชุมชนชนบท

1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นที่ทราบกันดีว่าหญิงโสเภณีส่วนใหญ่เป็นหญิงจากครอบครัวยากจนในชนบท ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ผลผลิตแต่ละปีไม่เพียงพอกับรายจ่ายที่เกิดจากความจำเป็นและความต้องการอื่นในชุมชนไม่มีอาชีพอื่นรองรับเด็กสาวที่จบการศึกษาภาคบังคับจากโรงเรียนและอยู่ในสภาพถูกรังเร้าจากปัจจัยภายนอก นอกจากนี้พบว่าหญิงส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีบุตรมาก และเป็นพี่สาวคนโต⁶⁰

2. ปัจจัยด้านวัฒนธรรม เกี่ยวกับค่านิยมของชาวบ้านมีผลอย่างมากต่อการออกไปค้าประเวณีของหญิง ชาวบ้านภาคเหนือนิยมการเสี่ยงโชคและการเลียนแบบ อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของชายหนุ่มและคนเฒ่าคนแก่ในเรื่องการค้าประเวณีมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจค้าประเวณีของหญิงโสเภณี ชาวบ้านกล่าวว่าการยินยอมให้หญิงออกไปทำงานต่างถิ่น ย่อมเป็นช่องทางให้หญิงได้มีโอกาสพบปะรู้จักกับคนร่ำรวย อาจมีโอกาสได้แต่งงานกับเศรษฐี ประกอบกับมีตัวอย่างจากหญิงหลายรายที่ไปค้าประเวณีได้แต่งงานกับผู้มีฐานะร่ำรวยหรือหาเงินเก่ง กลับมาหมู่บ้านได้บริจาคเงินสร้างวัด สร้างสะพาน ฯลฯ บางคนกลับบ้านมาด้วยแก้วแหวน เงินทอง การแต่งกายสวยงาม ประกอบกับทัศนคติของชายหนุ่มยุคใหม่ที่มีต่อหญิงที่ไปขายบริการกลับมานั้นเป็นทัศนคติในแง่บวกและไม่รังเกียจในอาชีพเดิมและยินดีจะแต่งงานด้วย⁶¹

3. ปัจจัยด้านสังคม การศึกษาที่เป็นไปตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ทำให้เด็กในชุมชนถูกหล่อหลอมให้มีแนวคิดและพฤติกรรมที่ถอยห่างออกจากชุมชน การเรียนถึง 6 ปี ในโรงเรียนทำให้เด็กหญิงไม่สนใจการทำไร่ ทำนา ถือเป็นการทำงานหนักที่เหนื่อยยาก ความรู้ที่ได้จากโรงเรียนทำให้เด็กหญิงมีความทะเยอทะยานซึ่งเมื่อถูกเสริมจากปัจจัยเร่งคือ สื่อสารมวลชนที่เผยแพร่และปลุกฝังบริโภคนิยมให้กับเด็ก จึงผลักดันเด็กสาวออกจากชุมชนง่ายขึ้น นอกจากนี้ปัจจัยที่สำคัญด้านสังคมก็คือ พลังนุรรั้งของครอบครัว เครือญาติ และชุมชนที่อ่อนแรงลงทุกที เนื่องจากช่องว่างระหว่างวัฒนธรรมชุมชนดั้งเดิมและวัฒนธรรมทันสมัยแบบใหม่ที่วัยรุ่นพึงพอใจ

ปัจจัยดึงดูดของสถานประกอบการ

1. ปัจจัยเศรษฐกิจ รายได้จากค้าประเวณีนั้นเป็นจำนวนเงินที่มากและเห็นชัดว่าการประกอบอาชีพอื่นของหญิงสาวชนบทที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา หรือแม้แต่จบระดับอุดม

⁶⁰ ข้อมูลจากชุมชนตัวอย่างในอำเภอปง และอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ซึ่งผู้เขียนเข้าไปศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2535-2538

⁶¹ สุนีย์ มัลลิกะมาสย์ และคณะ, ปัญหาโสเภณี : การแสวงหามาตรการทางกฎหมายและมาตรการอื่น ๆ ที่เหมาะสมในประเทศไทย โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2526 87-88.

ศึกษาก็ยังมีรายได้น้อยกว่าหญิงที่ทำธุรกิจบริการทางเพศ นอกจากนี้บรรดาเอเย่นต์หาหญิงและเจ้าของสถานประกอบการจะนำเงินจำนวนหนึ่งไปมอบให้กับพ่อแม่และหญิงถึงหมู่บ้าน เพื่อนำหญิงไปค้าประเวณี (ประมาณคนละ 20,000-30,000 บาท) บางกรณีพ่อแม่ต้องการใช้เงินก็จะนำลูกสาวมามอบให้เจ้าของสถานประกอบการเพื่อแลกเอาเงินไปก่อน เมื่อหญิงหาเงินใช้หนี้จนหมดแล้วก็หาเงินเพื่อส่งให้ทางบ้านต่อไป หญิงบางคนมีความเฉลียวฉลาดสามารถหาเงินส่งให้ทางบ้านถึงเดือนละ 10,000 บาทขึ้นไป บางรายมีลูกค้าประจำเป็นชาวต่างประเทศ จะนำเงินไปสร้างบ้านให้พ่อแม่ รวมทั้งซื้อที่ดินเพิ่มได้อีกจนกลายเป็นเศรษฐีของหมู่บ้าน⁶² ดังนั้นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดหญิงเข้าสู่สถานประกอบการคือเงินรายได้ที่มากกว่าอาชีพอื่น ๆ และการเป็นธุรกิจที่ไม่ต้องใช้เงินทุน

2. ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ค่านิยมของสังคมที่มุ่งเน้นวัตถุ ทำให้หญิงสาวที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาและอาชีพ มองเห็นว่าการได้ใช้ชีวิตอยู่ในเมืองแม้จะต้องประกอบอาชีพที่สังคมรังเกียจยังดีกว่าอยู่ในชนบทในลักษณะที่ครอบครัวและตนเองไม่มีสิ่งของเครื่องใช้และบ้านอย่างที่คนอื่นมีลักษณะของเมืองที่ดูสนุกสนานเต็มไปด้วยสิ่งของเครื่องอำนวยความสะดวกและสิ่งสวย ๆ งาม ๆ จึงดึงดูดหญิงชาวชนบทจำนวนมากเข้าสู่สถานภาพประกอบการอย่างง่ายดาย

3. ปัจจัยสังคม หญิงสาวจำนวนหนึ่งที่ออกจากชุมชนไปค้าประเวณีได้ย้อนกลับไปเยี่ยมเยียนบ้าน และได้ชักชวนคนอื่น ๆ ในชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อมให้เห็นแต่ข้อดีของอาชีพนี้ ทั้งเพื่อปกปิดความผิดพลาดและประกาศความสำเร็จของตนเองโดยไม่แสดงถึงแง่มุมที่เลวร้ายในการประกอบอาชีพนี้ เด็กสาวรุ่นน้องจึงพากันเลียนแบบโดยขาดความยั้งคิด

ปัจจัยเร่งจากสังคมภายนอก

1. การท่องเที่ยว จากการที่เชียงใหม่ได้กลายเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวในจังหวัดภาคเหนือและได้รับการพัฒนาให้เจริญรุดหน้าในทุกด้าน นำมาซึ่งความเจริญเติบโตของธุรกิจ โรงแรม บริการนำเที่ยว สถานบันเทิงเรีงรมย์ และสถานบริการทางเพศ แม้ว่าโสเภณีมิได้เกิดจากการท่องเที่ยว เพราะในประเทศที่ปิดตัวเองจากบุคคลภายนอกโดยสิ้นเชิงก็ยังมีโสเภณี แต่การท่องเที่ยวเป็นตัวเร่งให้รายได้ของโสเภณีเพิ่มขึ้น เนื่องจากในจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่มายังเชียงใหม่จะมีจำนวนหนึ่งนิยมการท่องเที่ยวแบบเช็ทส์ทัวร์ และนักท่องเที่ยวประเภทนี้มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ลักษณะการค้าประเวณีก็ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบไปเรื่อย ๆ อย่างเป็นระบบ เนื่องจากเป็นธุรกิจที่นำเงินเข้าประเทศเป็นจำนวนมาก⁶³ เมื่อตลาดมีความต้องการเพิ่มขึ้น การจัดหาหญิงมาป้อนตลาดจึงสืบคลานเข้าสู่หญิงชาวเขา พม่า ไทยใหญ่ และสิบสองปันนา

⁶² จากการศึกษาภาคสนามในหมู่บ้านเขตอำเภอดอกคำใต้ และอำเภอปง จังหวัดพะเยา ในช่วงปี พ.ศ. 2535-2538 ของผู้เขียน

⁶³ สุวรรรัตน์ เสรีวัฒน์, เช็ทส์ทัวร์-โสเภณี, การท่องเที่ยวและการพัฒนา องค์การพันธมิตรสากล เพื่อการท่องเที่ยวในโลกที่ 3 9-10

2. การประกวดความงามสตรี ในงานเทศกาลประจำปีของจังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอต่าง ๆ จะมีการประกวดความงามของสตรีโดยการสนับสนุนของบริษัทห้างร้านที่ต้องการผลประโยชน์ทางธุรกิจ การส่งเสริมกิจกรรมประกวดผู้หญิงในลักษณะที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ คือการมอบเม็ดเงินให้ผู้หญิงมาแข่งกับความพึงพอใจ และพุ่มเพื่ออย่างชัดเจน⁶⁴ ไม่ว่านายทุนผู้จัดประกวดจะเอียงถึงคุณประโยชน์ของการประกวดนางงามว่าอย่างไรก็ตาม ความจริงก็คือ คนส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับประโยชน์จากการประกวดแม้แต่ด้อย นอกจากนี้หลังเวทีประกวดความงามในยุคปัจจุบันมีภาพของตลาดขายเนื้อสดแฝงอยู่ไม่มากนักน้อย นางงามตกรอบจำนวนมากกลายเป็นสาวบริการประจำคือก๊อกละลานใจ บางคนมี “เสีย” ไปทาบตามถึงหลังเวทีประกวด บางคนถูกส่งเข้าประกวดเพื่อยกระดับราคาค่าตัวที่มีอยู่ในสถานบริการเดิม⁶⁵ สำหรับการประกวดในระดับชุมชนนั้น ส่วนใหญ่สาวงามที่เข้ารอบและตกรอบมักจะถูกติดต่อจากบรรดาแม่เล้าและเอเยนต์หาหญิงเพื่อนำเข้าสู่อุตสาหกรรมต่อไป กล่าวได้ว่ากิจกรรมการประกวดความงามของสตรีทุกระดับเป็นปัจจัยเร่งให้เยาวชนสตรีทั้งหลายเลือกทางเดินที่ใช้ร่างกายและความสวยงามของตนเองแลกกับเงินตราได้ง่ายขึ้น

3. อิทธิพลของสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ การบริโภครูปแบบใหม่ที่แพร่กระจายสู่ชนบทด้วยการนำเสนอในสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ได้สร้างความต้องการให้ประชาชนในชนบทที่มีรายได้ขึ้นอยู่กับผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งตนเองไม่มีอำนาจในการกำหนดหรือต่อรองราคา การขายแรงงานและการขายลูกจึงกลายเป็นทางเลือกของครอบครัว⁶⁶ เงินรายได้ครั้งแรก (ประมาณ 20,000-30,000 บาท เด็กทำใช้หนี้ 60,000-80,000 บาท) จะใช้ไปกับการซื้อสินค้าที่โฆษณาทางสื่อมวลชน เช่น ตู้เย็น โทรทัศน์สี รถจักรยานยนต์ ฯลฯ มากกว่าจะนำไปซื้อเครื่องมือและปัจจัยการผลิต หรือตอบสนองความต้องการจำเป็นพื้นฐาน นอกจากนี้การโฆษณาสินค้าทางสื่อมวลชนโดยใช้ผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตาดี เป็นสื่อในการโฆษณาได้สร้างค่านิยมพุ่งเพื่อแข่งขันกันในเรื่องความสวยงามมากกว่าเรื่องของคุณค่าที่ดี สิ่งเหล่านี้แพร่กระจายไปสู่มวลชนทุกระดับ หญิงสาวจำนวนมากในชนบทที่มีการศึกษาระดับต่ำหลงผิดในค่านิยมเช่นนี้ บางคนยินยอมค้าประเพณีเพื่อสนองตอบค่านิยมเรื่องนี้ ทั้งนี้สิ่งที่สื่อมวลชนนำเสนอโดยไม่พิจารณาอาจส่งผลในทางลบกับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะพฤติกรรมทางเพศและค่านิยมที่ผิด ๆ เช่น สื่อลามกที่ใช้เด็กสาวแสดงและการใช้หญิงเป็นสื่อการโฆษณาในทางยั่วยุอารมณ์ทางเพศ จากสถิติการจับกุมอบายมุขของตำรวจ

⁶⁴ นิรมล พงศาธาร, “ประกวดนางงาม กระเจิงเงาสะท้อนสังคม” สยามรัฐฉบับวันที่ 16 เมษายน 2532 หน้า 11

⁶⁵ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ “ประกวด มิสทิน ธุรกิจความงามบนความอัปยศของสังคม” ปีที่ 36 ฉบับที่ 17 วันที่ 2 ตุลาคม 2532 หน้า 19

⁶⁶ ศิริพร สะโกรบะเนต, “โสเภณีเด็ก ดันชี้ชี้การเติบโตเศรษฐกิจ”, เดลินิวส์ 7 มีนาคม 2533 หน้า 9

เขตนครบาล ตก เนื้อ ใต้ พบสิ่งพิมพ์ลามกถูกจับกุมมากที่สุด ในปี 2532 จับกุมได้ 228 ราย สิ่งพิมพ์จำนวน 89,502 เล่ม สถิติปี 2533 เฉพาะในเดือนตุลาคม จับได้ 70 ราย⁶⁷ สิ่งพิมพ์ 3,975 เล่ม และสื่อลามกประเภทภาพยนตร์วีดีโอ 50 ราย และประเทศเรายังไม่มีกฎหมายเฉพาะเจาะจงในเรื่องนี้ ทำให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษในสถานเบา กล่าวได้ว่าเมื่อสื่อมวลชนประเภทต่างๆ มุ่งนำเสนอสิ่งที่มีพื้นฐานอยู่บนธุรกิจและบริโภคนิยมโดยหวังผลประโยชน์ของตนแต่เพียงฝ่ายเดียว หญิงจำนวนมากยอมตกเป็นเหยื่อของความต้องการของพ่อแม่ของตนเองและของผู้ซื้อคือผู้ชาย

4. ความต้องการของลูกค้า ชายนักเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศพึงพอใจเลือกหญิงสาวชาวเหนือ ไม่ว่าจะเป็นสถานบริการในจังหวัดเชียงใหม่ กรุงเทพมหานคร หรือหาดใหญ่ จากการสำรวจวิจัยพบว่า หญิงโสเภณีส่วนใหญ่จะมีภูมิลำเนาอยู่ทางภาคเหนือของประเทศ ซึ่งถ้าพิจารณาแล้วจะเห็นว่าหญิงเหนือมีลักษณะรูปร่าง ผิวพรรณ หน้าตาที่สวยงาม กล่าวคือ มีผิวพรรณค่อนข้างขาว รูปร่างสันทัด เมื่อได้มีการแต่งตัวเพื่อจะทำให้สวยงามกว่าหญิงทางภาคอื่น ๆ โดยเฉพาะหญิงชาวเหนือมีนิสัยรักสวยรักงาม รักการแต่งตัวอยู่แล้ว เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่สามารถแสดงให้ผู้อื่นทราบถึงฐานะความเป็นอยู่ของตน จึงต้องแต่งตัวให้ดีไว้ก่อน⁶⁸ ความสวยงามและอ่อนหวานของหญิงเหนือจึงลูกค้าชายนักเที่ยวให้พากันมาซื้อบริการเพิ่มขึ้น เมื่อความต้องการเพิ่มขึ้น เจ้าของสถานประกอบการย่อมพยายามแสวงหาสินค้ามาบริการให้เพียงพอ โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ อันเป็นเมืองที่ต้องรับแขกจากต่างจังหวัดและต่างประเทศจำนวนมาก หญิงในสถานบริการจะต้องมีไว้ไม่ให้ขาด สำหรับนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศที่มุ่งหมายการเที่ยวเพื่อเพศสหรือการทำการไถ่จากการเข้าประชุมหรือการติดต่อธุรกิจของพ่อค้าข้าราชการชายทั้งหลาย เป็นเพราะคำร่ำลือถึงความสวยงามของหญิงเหนือที่เรียกขานกันว่า “เอื้องเหนือ” ทั้งสิ้น บางคนพอลงจากเครื่องบินถึงที่พักจะถามถึงหญิงบริการทันที⁶⁹

5. กฎหมายปราบปรามการค้าประเวณีที่หย่อนยานขาดประสิทธิภาพและเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในเรื่องนี้ปล่อยปละละเลย

ธุรกิจการขายบริการทางเพศเป็นธุรกิจที่มีอยู่ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านไปจนถึงระดับข้ามชาติ เจ้าของสถานประกอบการและเอเย่นต์ส่วนใหญ่ประกอบกิจการชนิดนี้จนมีฐานะมั่นคง และมีอิทธิพลในวงการในขณะที่ธุรกิจประเภทนี้เป็นการกระทำผิดกฎหมาย แต่ผู้ประกอบการ

⁶⁷ ศิริพร สะโกรบะเน็ท, “โสเภณีเด็ก ดันชี้ชี้การเติบโตเศรษฐกิจ”, เดลินิวส์ 7 มีนาคม 2533 หน้า 9

⁶⁸ ศิริพร สะโกรบะเน็ท, “โสเภณีเด็ก ดันชี้ชี้การเติบโตเศรษฐกิจ”, เดลินิวส์ 7 มีนาคม 2533 หน้า 9

⁶⁹ สุนีย์ มัลลิกะมาส และคณะ, อ้างแล้ว, 85-86

การอาศัยช่องโหว่และโทษสถานเบาของกฎหมาย ประกอบกิจการอย่างไม่เกรงกลัว ทั้งนี้เนื่องด้วย ความโลภอันเป็นวิสัยปุถุชน และการขาดประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปราม ที่หวังอาμισสินจ้าง ดังรายงานข่าวที่ว่า สำนักค้าหญิงจะจ่ายค่าเสียเบี้ยเดือนละ 5,000 บาทต่อ 1 สถานบริการ ซึ่งไม่ตายตัว สถานบริการที่มีหญิงขายบริการทางเพศมากกว่า 13 คนขึ้นไป จะต้องถูกเพิ่มเป็นเดือนละ 7,000 บาท กับยังต้องจ่ายเป็นครั้งคราวให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจจากส่วนกลางบางนายที่เดินทางมาเก็บในอัตราไม่น้อยกว่า 3,000 บาท ต่อการเดินทาง 1 ครั้ง รวมถึงการให้บริการทางเพศชนิดไม่ค่าตอบแทน โดยไม่มีการต่อรองอีกด้วย⁷⁰ สำหรับในจังหวัดเชียงใหม่ก็มีลักษณะเช่นนี้นานๆ ครั้ง จะมีตำรวจจากส่วนกลางยกกำลังมาปราบปรามในบางแห่ง สำหรับในแหล่งใหญ่ที่เจ้าของเป็นข้าราชการ หรือพ่อค้าผู้มีอิทธิพล แม้จะตั้งอยู่กลางเมืองก็ไม่มีใครแตะต้องได้⁷¹

5. คำนิยาม “ขึ้นครุ” และ “เลี้ยงคูปลูเสื่อ” ของชายไทย สังคมไทยมีระบบบรรทัดฐานทางเพศที่ควบคุมพฤติกรรมของผู้หญิง โดยเฉพาะสังคมไทยมีระบบบรรทัดฐานทางเพศที่ควบคุมพฤติกรรมและการแสดงออกทางเพศของผู้หญิง เรื่องเพศของผู้หญิงหมายถึง ความสามารถที่จะปลุกเร้าความปรารถนาทางเพศให้เกิดขึ้นในตัวผู้ชาย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชาย⁷² บรรทัดฐานดังกล่าวมีอิทธิพลในการกำหนดความสัมพันธ์ทางบทบาทระหว่างเพศชายและเพศหญิง แตกต่างกันด้วยความเชื่อทั่วไปที่ว่า ผู้ชายเป็นมนุษย์เพศที่เหนือกว่าผู้หญิง ความต้องการทางเพศของผู้ชายเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องหาทางปลดปล่อยความเชื่อที่ว่า ผู้ชายชาติต้องมีความสามารถในเรื่องเพศ⁷³ ความเชื่อที่ว่าผู้ชายมีธรรมชาติทางเพศอันร้อนแรง และมีความต้องการทางเพศมากกว่าผู้หญิง จึงสมควรได้รับสิทธิทางกามารมณ์มากกว่า ผู้หญิงมิได้เป็นเจ้าของร่างกายและเพศของตน⁷⁴ จากบรรทัดฐานและความเชื่อดังกล่าวตามความจริงในสังคม เป็นมาตรฐานเชิงซ้อน⁷⁵ ที่บ่งชี้สิทธิหน้าที่สำหรับชายและหญิงแตกต่างกัน คือ สิทธิของผู้ชายที่จะมีความสัมพันธ์ทางเพศกับเพศตรงข้ามได้หลาย ๆ คน ในขณะที่พฤติกรรมเดียวกันถ้าผู้หญิงกระทำจะถูกลงโทษอย่างรุนแรงทั้งทาง

⁷⁰ เกลนิวิธ, “เผยแพร่กิจค้าทาสที่ ปาดัง สถานบริการการรับซื้อ เน้นสาวเหนือทุกรุ่น ลงชื่อถ่ายรูปไว้ด้วย”, (วันที่ 7 มีนาคม 2533)

⁷¹ ข้อมูลจากการทำงานภาคสนามของผู้เขียนในเขตอำเภอเมือง เชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2531-2533

⁷² จิรติ ดิงสัทย์, “ผู้หญิง แรงงาน และชีวิตครอบครัว : วิธีการวิเคราะห์การกดขี่สตรีเพศ” เศรษฐศาสตร์การเมือง 1 พฤษภาคม-มิถุนายน 2524 19

⁷³ รัตนา ธนาพรสังสุทธิ์ ชายผู้เกี่ยวกับปัญหาการค้าประเวณี วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2528 33-34

⁷⁴ สิริพร สโครบานีค, กระบวนการค้าหญิงในประเทศไทย : ปัญหาการค้าหญิงและยุทธศาสตร์การแก้ปัญหา (โครงการสตรีศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2527) 3

⁷⁵ สุปาจริย์ วิชัยโรจน์ สุปาจริย์, การยอมรับพฤติกรรมทางเพศของสตรี : ศึกษาเฉพาะกรณี นักศึกษามหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2529 14

กฎหมายและศีลธรรม ดังนั้นสังคมจึงเปิดโอกาสให้ผู้ชายแสวงหาความสุขทางเพศ เน้นความพึงพอใจของตนและความสุขทางกาย กฎเกณฑ์ที่เกิดจากมาตรฐานเชิงซ้อนเช่นนี้ได้รับการถ่ายทอดซ้ำอย่างชอบธรรมจนฝังลึกอยู่ในค่านิยมของชายไทย เมื่อเติบโตเป็นชายหนุ่มจะต้องแสดงความเป็นชายด้วยการเที่ยวหญิงโสเภณี⁷⁶ เพื่อให้รู้จักกับพฤติกรรมทางเพศ และเมื่อทำงานมีการกินเลี้ยงในกรณีต่าง ๆ มักจะหนีไม่พ้นสุรา และจบลงด้วยการเที่ยวหญิงโสเภณี ซึ่งเป็นค่านิยมที่แสดงถึงความเป็นลูกผู้ชายเต็มตัว ค่านิยมเช่นนี้เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้หญิงโสเภณิดำรงอยู่ได้ตลอดมาในสังคมไทย

⁷⁶ เนื่องจากบรรทัดฐานทางเพศในสังคมไทยเข้มงวดในพฤติกรรมทางเพศของผู้หญิง โดยเฉพาะการสงวนความบริสุทธิ์ของเพศหญิง ผู้หญิงที่ดีต้องรักษานวลสงวนตัว ทำให้ผู้ชายต้องเที่ยวหญิงโสเภณี

แม่หญิงขายตัวกับเอดส์

การแพร่ระบาดของโรคเอดส์

ปี พ.ศ. 2527 ได้ถูกบันทึกไว้ในวงการแพทย์ว่าเป็นปีที่ได้พบกับผู้ป่วยเอดส์รายแรกในประเทศไทยซึ่งมีพฤติกรรมรักร่วมเพศ แต่ไม่ได้รับความสนใจจากประชาชน จนกระทั่งปี พ.ศ. 2530 ข่าวของเอดส์ได้กลับเข้ามาสู่ความสนใจของประชาชนอีกครั้งหนึ่ง เมื่อมีข่าวของนางแบบติดเชื้อเอดส์⁷⁷ และรายงานข่าวผู้ได้รับเชื้อเอดส์จากการถ่ายเลือดของโรงพยาบาล⁷⁸ ซึ่งสร้างความตื่นตระหนกแก่ประชาชนจำนวนมาก หลายฝ่ายโดยเฉพาะกระทรวงสาธารณสุขได้เริ่มต้นตรวจค้นหาผู้ได้รับเชื้อ องค์กรรัฐและเอกชนร่วมมือกันแสวงหาแนวทางในการควบคุมการแพร่ระบาดของโรค อย่างไรก็ตามในช่วงนี้การณรงค์เพื่อป้องกันการติดเชื้อยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากขาดข้อมูลพื้นฐานทำให้สื่อที่ออกมาเข้าถึงความตายและความน่ากลัว การแพร่กระจายของเชื้อจึงเป็นไปอย่างรวดเร็วและเงียบ ๆ จำนวนผู้ติดเชื้อมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างน่าตกใจ จากกลุ่มชายรักร่วมเพศ ผู้ติดยาเสพติด ได้แพร่มายังกลุ่มหญิงขายบริการทางเพศซึ่งเป็นกลุ่มที่สามารถนำเชื้อระบาดไปยังผู้อื่นได้อย่างกว้างขวางมาก ก่อเกิดความวิตกกังวลในทุกวงการ ทุกฝ่ายตื่นตัวและระดมความคิดในการป้องกัน การรณรงค์ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร จำนวนผู้ติดเชื้อเอดส์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แพทย์จากผู้ใช้เสพยาชนิดฉีด ไปยังหญิงบริการ ชายนักเที่ยว คู่รักและภรรยาของชายนักเที่ยว และไปสู่เด็กทารกซึ่งมีบิดาหรือมารดาติดเชื้อมาก่อน⁷⁹

นักวิชาการของสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ทำการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มที่เป็นแหล่งแพร่เชื้อที่สำคัญที่สุดคือ กลุ่มหญิงบริการทางเพศ ทำให้กลุ่มชายนักเที่ยวหรือกลุ่มชายที่มีพฤติกรรมสำส่อนทางเพศ กลายเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะได้รับเชื้อเอดส์มากที่สุด จากรายงานสถานการณ์โรคเอดส์ของกระทรวงสาธารณสุขถึงเดือนมกราคม 2538 ผู้ป่วยเอดส์ทั้งหมดของประเทศ จำนวน 15,665 ราย อยู่ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน 7,487 ราย เท่ากับ 47.8% โดยเฉพาะในจังหวัด

⁷⁷ ดูรายละเอียดของข่าวได้ใน “กรณีนางแบบสาว-เอดส์ ความปรารถนาที่เป็นพิษของใคร” หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 12 ตุลาคม 2530 หน้า 3 และ “นางแบบสปัน เหยดัว” หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 15 ตุลาคม 2530 หน้า 1

⁷⁸ จากข่าว “จะอ่อน เอดส์ใกล้แยะ เนะให้ฟ้องทางการ” หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 11 สิงหาคม 2532 หน้า 1

⁷⁹ พรอมรา. “กลยุทธ์สู้เอดส์” แพทย์สภาสาร (มกราคม 2534) หน้า 21

เชียงใหม่ เชียงรายและพะเยา สาเหตุการติดเชื้อส่วนใหญ่เกิดจากเพศสัมพันธ์ ทั้งนี้ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้กล่าวไว้ว่า

“หญิงโสเภณีเป็นกลุ่มที่ให้ปัญหอันอุดมแก่การขยายพันธุ์ของเอดส์ในประเทศไทย”⁸⁰

นอกจากนี้ยังมีคำกล่าวของศาสตราจารย์ นายแพทย์ อนุวัตร ลิ้มสุวรรณ ผู้รายงานการพบผู้ป่วย เอดส์รายแรกของประเทศไทยปรารภว่า

“นับตั้งแต่ผมพบผู้ป่วยเอดส์รายแรกของประเทศไทยแล้ว สื่อมวลชนคิดว่าเป็นการ รายงานเพราะความอยากรู้ จนถึงวันนี้ไวรัสเอดส์ได้แพร่กระจายทั่วประเทศจน เกือบจะสาบสูญไปแล้ว”⁸¹

ปัญหาการติดเชื้อในพื้นที่ภาคเหนือเป็นเรื่องที่ค่อนข้างรุนแรงกว่าพื้นที่อื่น โดยเฉพาะพื้นที่ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เชียงใหม่เป็นจังหวัดที่อยู่ใน 3 อันดับแรกของประเทศไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ เอดส์รุนแรงมาก ด้วยสาเหตุหลายประการดังนี้

ประการที่หนึ่ง จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคเหนือมาเป็นระยะ เวลาชยาวนาน มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศหลั่งไหลมาเที่ยว มีแหล่งบันเทิง เริง รมย์เพิ่มจำนวนขึ้นเพื่อสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวบางกลุ่ม ซึ่งการซื้อบริการมักจบด้วย บริการทางเพศ ทำให้แหล่งบันเทิงที่มีบริการทางเพศแอบแฝงได้เพิ่มจำนวนและรูปแบบที่หลากหลายออกไป

ประการที่สอง เด็กและหญิงสาวชาวเหนือที่ตกอยู่ในเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและ การเมือง⁸² ได้หลั่งไหลกันเข้ามาประกอบอาชีพขายบริการทางเพศในเชียงใหม่ ทั้งในเมืองและ นอกเมือง ส่วนใหญ่จะไม่อยู่ประจำเป็นที่ มีการผลัดเปลี่ยนไปอยู่ตามสถานบริการต่าง ๆ จนกว่าจะ มีอายุมาก สาเหตุของการหมุนเวียนสถานบริการเพื่อให้ตนเองเป็น “เด็กใหม่”⁸³ อยู่เสมอ หรือพ่อแม่ต้องการเงินค่าตัวมากกว่าเดิมจึงขอลำไ้เด็กจากสถานบริการเดิมไปยังสถานบริการใหม่ที่จ่ายเงิน ให้แก่พ่อแม่มากกว่าเดิม การย้ายสถานประกอบการของหญิงบริการส่งผลต่อการแพร่ระบาดของเอดส์ เพราะทำให้ควบคุมได้ยาก อีกทั้งลูกค้าที่เชื่อในความเป็น “เด็กใหม่” จึงไม่ระมัดระวังที่จะ ป้องกันตนเอง ทำให้ติดเชื้อโรคเอดส์เป็นไปได้ง่าย

⁸⁰ แพทยสภาสาร อ้างแล้ว หน้า 22

⁸¹ แพทยสภาสาร อ้างแล้ว หน้า 25

⁸² ดูรายละเอียดในบทที่ 2 ของรายงานนี้ หน้า 22-28

⁸³ “เด็กใหม่” หมายถึง หญิงบริการคนใหม่ที่เพิ่งเริ่มเข้ามาสู่อาชีพขายบริการทางเพศเป็นครั้งแรก การเป็น “เด็กใหม่” ทำให้มีราคาค่าตัวสูงกว่า “เด็กเก่า” ดังนั้นการย้ายจากสถานบริการเดิมที่ลูกค้าเห็นว่าเป็น “เด็กเก่า” ไปอยู่แห่งใหม่ในฐานะ “เด็กใหม่” ย่อมทำให้หญิงมีรายได้เพิ่มขึ้น

ประการที่สาม การที่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานทั้งรัฐและองค์กรเอกชนจะเข้าไปปฏิบัติงานด้านการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเอดส์และการป้องกันแก้ไขปัญหาการขายบริการทางเพศในสถานบริการทางเพศประเภทตรงและแอบแฝง เป็นไปด้วยความยากลำบาก ทั้งนี้ด้วยมีสถานบริการหรือแหล่งค้าประเวณีเพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็ว มีการขายบริการในรูปแบบต่าง ๆ ออกไปเพื่อหลบเลี่ยงกฎหมาย เจ้าของสถานบริการไม่ต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้าไปเกี่ยวข้อง เพราะทั้งเจ้าของและผู้ขายบริการไม่ตระหนักในความร้ายแรงของโรคเอดส์ และความหวังดีขององค์กรต่าง ๆ ขณะเดียวกันลูกค้าผู้ใช้บริการก็ไม่ตระหนักในปัญหานี้ ยังคงไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางเพศของตนเอง ความต้องการของลูกค้าที่มีอยู่อย่างสม่ำเสมอ ทำให้ต้องมีการจัดการหึงมาบริการเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะหญิงอายุน้อย และหญิงต่างชาติ ซึ่งมีการจัดหาเป็นขบวนการที่ผิดกฎหมาย ทำให้ต้องกักขังเด็กไว้เพื่อปิดบังซ่อนเร้น ผลที่ตามมาคือ ทั้งตัวเด็กเองขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์และไม่ได้รับการดูแลด้านสุขภาพ เหล่านี้เป็นอุปสรรคสำคัญในการหยุดยั้งการแพร่ระบาดของโรคเอดส์

เอดส์กับหึงบริการทางเพศ

ปัญหาเอดส์ได้กลายเป็นประเด็นสำคัญที่นักวิชาการและผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องต่าง ๆ ให้ความสนใจศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด ทั้งนี้เมื่อทุกฝ่ายทราบว่าการบริการทางเพศเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรคเอดส์ที่มีประสิทธิภาพต่างพยายามค้นหาวิธีป้องกัน ได้มีการณรงค์ใช้ถุงยางอนามัย 100% ในกลุ่มชายนักเที่ยว แต่ในทางปฏิบัติพบว่าลูกค้าบางคนไม่ใช้ถุงยางอนามัย ในงานวิจัยของ โกมล กลิ่นลำดวน⁸⁴ ซึ่งศึกษาหึงขายบริการในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าจำนวนหึงบริการเพิ่มขึ้นจากเดิมภายหลังเปิดสะพาน ลูกค้าที่ไม่ใช้ถุงยางอนามัยส่วนใหญ่จะเป็นขาประจำหรือลูกค้าที่เมาสุรา แสดงให้เห็นอัตราเสี่ยงในการรับเชื้อเอดส์จากลูกค้าที่ไม่ใช้ถุงยางอนามัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหึงบริการไม่มีความรู้ ความเข้าใจในโรคเอดส์หรือน้อย อย่างไรก็ตามพบว่าแม้หึงบริการจะมีความรู้ความเข้าใจโดยได้รับความรู้จากโทรทัศน์และวิทยุ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์สาธารณสุข จนสามารถบอกถึงการติดต่อของโรคได้ บอกวิธีการป้องกันโรคได้ และบอกลักษณะอาการของโรคได้ถูกต้อง ทราบสถานที่ตรวจเลือด ได้ป้องกันตนเองโดยใช้ถุงยางอนามัย แต่ก็ไม่อาจขัดขืนได้ในกรณีที่ลูกค้าไม่ยอมใช้ถุงยาง

⁸⁴ โกมล กลิ่นลำดวน “การให้บริการทางเพศของหญิงโสเภณีโดยตรงจังหวัดหนองคาย เพื่อหาผลกระทบจากการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว” ในบทคัดย่อการสัมมนาระดับชาติ เรื่องโรคเอดส์ ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร กองโรคเอดส์ 2537 หน้า 160

อนามัย⁸⁵ สำหรับหญิงบริการในจังหวัดทางภาคเหนือบางแห่ง ซึ่งเป็นหญิงชาวเขาไทยใหญ่ และจีน อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ จะรับรู้เรื่องโรคเอดส์จากโทรทัศน์ และเจ้าหน้าที่อนามัย วิทยุ เพื่อน และสื่อมวลชน หญิงเหล่านี้ยังมีความเข้าใจว่าเอดส์ติดต่อได้จากการถูกขูด การหายใจรดกัน สัมผัสเนื้อตัว รับประทานอาหารร่วมกัน หรือว่ายน้ำ แต่ในขณะที่ทำงานหญิงบริการบางคนละเลยต่อการป้องกันโรคเอดส์ บางคนขาดโอกาสที่จะป้องกันการติดเชื้อ⁸⁶

การที่หญิงบริการไม่สามารถทำให้ลูกค้าผู้มาใช้บริการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการติดเชื้อได้ 100% นั้น แม้จะมีความรู้เรื่องเอดส์อย่างดี บางกลุ่มอ้างเหตุผลเพียงว่า

“ต้องการตามใจแขก และรู้สึกไร้ค่าเลย ไม่เป็นธรรมชาติ”⁸⁷

ทั้งนี้กลุ่มลูกค้าหรือชายนักเที่ยวเองก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันโรคนี้ โดยเฉพาะในกลุ่มกรรมกรและพนักงานขับรถสับล้อ พบว่าทั้งที่รู้วิธีป้องกันโรคเอดส์ กลุ่มกรรมกรผู้ใช้แรงงานบางคนยังคงร่วมเพศกับหญิงบริการโดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย บางคนใช้ถุงยางเป็นบางครั้ง เมื่อตรวจเลือดหาเชื้อเอดส์ ตรวจพบเชื้อเอดส์ 10.2%⁸⁸ ในขณะที่กลุ่มพนักงานขับรถสับล้อที่มีหญิงบริการเป็นขาประจำจะใช้ถุงยางอนามัยน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่มีขาประจำ เนื่องจากมีความเชื่อว่าหญิงบริการต้องมารับการตรวจจากแพทย์ทุกอาทิตย์ ถ้าหญิงเป็นโรคเอดส์แพทย์คงจะไม่ให้มารับแขก กลุ่มนี้นิยมไปเที่ยวหญิงในสถานบริการขนาดใหญ่ โดยเชื่อว่าหญิงบริการจะสะอาด เจ้าของจะเข้มงวดเรื่องตรวจเลือดเพื่อรักษาชื่อเสียง การที่ไม่ใช้ถุงยางอนามัยนั้นเพราะไม่เป็นธรรมชาติ สำหรับหญิงบริการนั้นหากแขกมาเที่ยวดึกเมื่อขอไม่ใช้ถุงยางอนามัยก็จะยอมเพราะง่วงนอน⁸⁹

สำหรับประชาชนในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ก็มีความแตกต่างในความคิดเห็นต่อโรคเอดส์และการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการทางเพศ โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับต่ำ ซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง ยังมีความเข้าใจว่าขูด หรือเมลงดูดเลือด การบริจาคนเลือด

⁸⁵ ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์และคณะ ความรู้ ทักษะ ทักษะ พฤติกรรมเกี่ยวกับโรคเอดส์ของกลุ่มบุคคลอาชีพที่ให้บริการ คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2533

⁸⁶ ภัสสร ลิมานนท์ และคณะ โครงการศึกษาลักษณะด้านประชากรและพฤติกรรมของสตรีขายบริการทางเพศ : ศึกษาเฉพาะกรณี สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รายงานการวิจัยหมายเลข 185/34 กรุงเทพฯ 2534

⁸⁷ ธาณี กลิ่นขจร และคณะ รายงานการศึกษาความรู้ พฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์และความต้องการบริการจากรัฐในกลุ่มหญิงโสเภณี จังหวัดปัตตานี อ้างแล้ว หน้า 127

⁸⁸ สมชัย จิโรจน์วัฒน์ และคณะ ความรู้เรื่องโรคเอดส์ และพฤติกรรมทางเพศเกี่ยวกับการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ในกลุ่มกรรมกรก่อสร้าง เขตเมืองพัทยา ชลบุรี พ.ศ. 2533

⁸⁹ โยธิน แสงวงศ์ และพิมพ์พรณ อิศรภักดี การวิจัยเพื่อหาแนวทางส่งเสริมการใช้ถุงยางอนามัยในสำนักโสเภณีเพื่อป้องกันกามโรค และโรคเอดส์ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล เอกสารวิชาการหมายเลข 114 นครปฐม 2534

ให้โรงพยาบาลทำให้ติดโรคเอดส์ได้ ทั้งนี้ชายพ่อบ้านต่างมีความคิดว่าการไปเที่ยวหญิงบริการเป็นเรื่องธรรมดาไม่เสียหาย แม้จะรู้ว่ามิโรคเอดส์ระบาดก็ยังคิดจะไปเที่ยวสถานบริการถ้ามีโอกาส⁹⁰

สถานการณ์เอดส์ในเชียงใหม่

จังหวัดเชียงใหม่มีรายงานผู้ติดเชื้อ เอชไอวี 2 รายแรก เมื่อปี พ.ศ. 2531 ต่อจากนั้นจำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์และผู้ที่มีอาการสัมพันธ์กับเอดส์ในจังหวัดเชียงใหม่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ พบว่าปี พ.ศ. 2531-2534 มีรายงานผู้ป่วย 2, 1, 69, 171 รายตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคเหนือตอนบน จะเห็นว่าจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนผู้ติดเชื้อเอดส์มากที่สุด

ตารางที่ 5 สถานการณ์โรคเอดส์ 6 จังหวัด ภาคเหนือ⁹¹

จังหวัด	ผู้ติดเชื้อ		
	ผู้ป่วยโรคเอดส์ (คน)	ผู้ที่มีอาการสัมพันธ์กับ เอดส์	ผู้ที่ติดเชื้อเอดส์โดย ไม่มีอาการ (คน)
เชียงใหม่	10	16	4,257
เชียงราย	3	34	2,425
ลำปาง	1	1	1,162
ลำพูน	1	-	819
พะเยา	-	5	591
แม่ฮ่องสอน	-	-	231
รวม	15	56	9,490

ข้อมูลของจังหวัดเชียงใหม่เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2534 พบว่ามีผู้ป่วยโรคเอดส์ 21 คน มีอาการสัมพันธ์กับเอดส์ 25 คน และผู้ที่ติดเชื้อเอดส์โดยไม่มีอาการ 5,036 คน รวมทั้งหมด 5,082 คน

⁹⁰ คูรายละเอียดจาก โกศล เสรีรัตนกร และคณะ ความรู้และทัศนคติของประชาชนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่มีต่อโรคเอดส์ในอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี หน้า 68-69 พชริน ดำรงกิตติกุล และคณะ การป้องกันการติดเชื้อในทูลุ่สามิ ภรรยา : บทเรียนจากการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ หน้า 39-43 และ ลดาวัลย์ สอนงาม พฤติกรรมทางเพศของชายไทยในยุคโรคเอดส์ระบาด

⁹¹ ข้อมูล ณ 31 มีนาคม 2534

ที่มา : เอกสารการนำเสนอปัญหาการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ ฝ่ายควบคุมโรคติดต่อเขต 10 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ เดือนพฤษภาคม 2534

ทั้งหมดนี้มีปัจจัยเสี่ยงจากเพศสัมพันธ์มากที่สุดกล่าวคือร้อยละ 65.4 รองลงมาคือยาเสพติดชนิดฉีดเข้าเส้น ร้อยละ 11.6 เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุก็พบว่าอายุระหว่าง 15-24 ปี เป็นอายุที่พบมากที่สุด คือร้อยละ 51.5 รองลงมาคืออายุระหว่าง 25-34 ปีร้อยละ 27.5 เมื่อจำแนกตามอาชีพ พบว่าอาชีพหญิงขายบริการทางเพศเป็นอาชีพที่พบมากที่สุด คิดร้อยละ 8.4 รองลงมาคือ อาชีพรับจ้าง พบร้อยละ 23.5 สำหรับนักศึกษาพบร้อยละ 1.5⁹² และจากข้อมูลล่าสุด สถานการณ์โรคเอดส์ในภาคเหนือเมื่อการประชุมเรื่องการปรับพฤติกรรมเพื่อการอยู่รอด ณ โรงแรม เชียงใหม่ออร์คิด เมื่อวันที่ 13-16 พฤษภาคม 2535 พบว่าเมื่อสิ้นปี พ.ศ.2534 มีผู้ป่วยเอดส์ทั่วประเทศ 281 ราย ผู้ที่มีอาการสัมพันธ์ทางเอดส์ 190 ราย สำหรับจังหวัดเชียงใหม่พบว่ามีผู้ป่วยเอดส์ถึง 150 ราย หรือร้อยละ 53.4 ของผู้ป่วยเอดส์ทั่วประเทศ ผู้มีอาการสัมพันธ์ทางเอดส์ 39 รายหรือร้อยละ 20.5 ของผู้มีอาการสัมพันธ์ทางเอดส์ทั่วประเทศ นอกจากนี้สถิติที่นับจากเดือนมกราคม 2535 ถึงเดือนมีนาคม 2535 ซึ่งเป็นระยะเวลาเพียง 3 เดือน พบว่ามีผู้ป่วยเอดส์ทั่วประเทศ 28 ราย แต่เป็นผู้ป่วยเอดส์ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ถึง 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 64.3 ของทั่วประเทศ ซึ่งจะเห็นว่าเพียงระยะเวลาแค่ 3 เดือน จังหวัดเชียงใหม่มีผู้ป่วยเอดส์เพิ่มขึ้นจนน่าเป็นห่วง⁹³

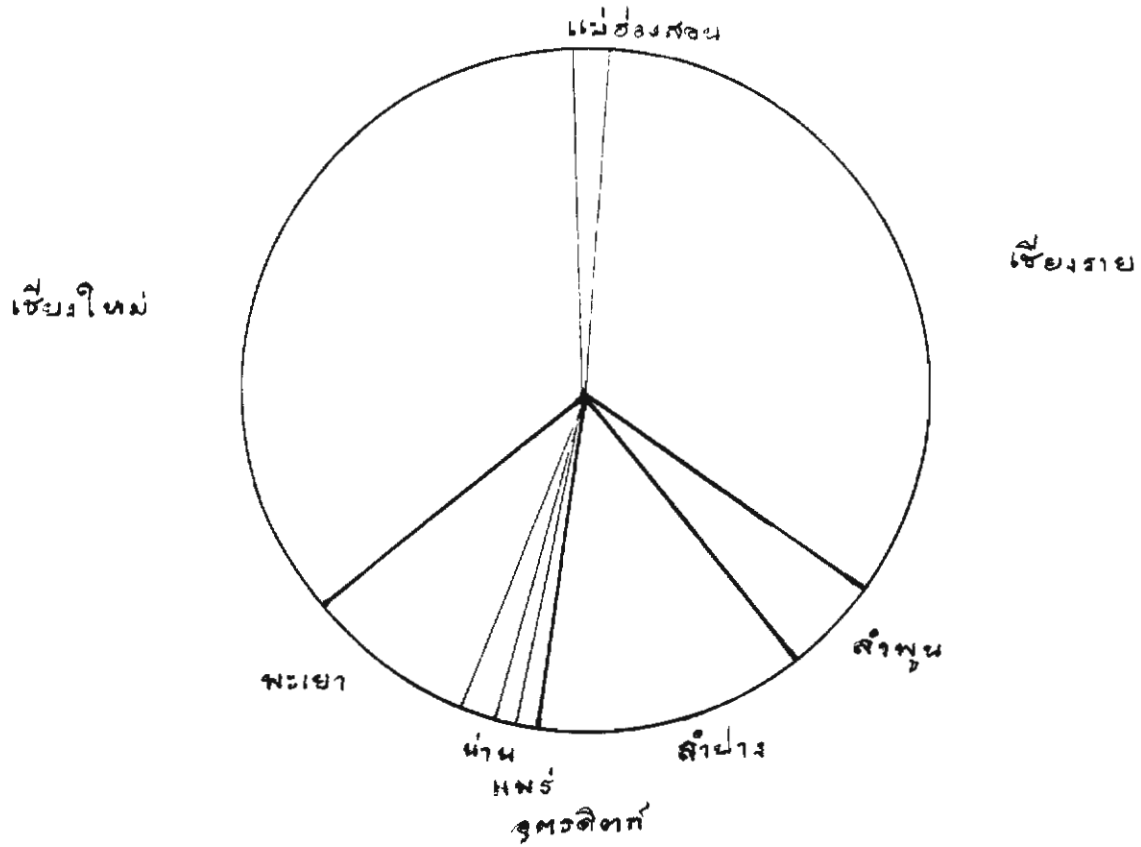
จากผลการเฝ้าระวังผู้ป่วยโรคเอดส์ โดยระบบรายงานของ กองระบาด กระทรวงสาธารณสุข เมื่อสิ้นเดือนพฤษภาคม 2536 ได้รับรายงานจำนวนผู้ป่วยเอดส์ทั้งสิ้น 2,039 ราย ผู้ที่มีอาการสัมพันธ์กับเอดส์ (ARC) 2,235 ราย โดยมีจำแนกตามรายเขตรับผิดชอบของสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขตแล้ว พบว่าในเขต 10 (เขตภาคเหนือตอนบน) เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง พะเยา เชียงรายและแม่ฮ่องสอน มีจำนวนผู้ป่วยเอดส์และผู้ป่วย ARC มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.5 ของจำนวนผู้ป่วยเอดส์/ARC ที่ได้รับรายงานทั้งหมด โดยมีจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่ได้รับรายงานสูงสุดเป็นอันดับ 1 ในกลุ่มผู้ป่วยเอดส์และมีจังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดที่ได้รับรายงานสูงสุดเป็นอันดับ 1 ในกลุ่มผู้มีอาการสัมพันธ์กับเอดส์ ซึ่งเมื่อย้อนกลับมาดูแนวโน้มของจำนวนผู้ป่วยเอดส์/ARC ที่ได้รับรายงาน จะเห็นว่าปี 2535 เป็นปีที่ได้รับรายงานสูงสุด คือสูงเกิน 5 เท่าของปีที่ผ่านมา ทั้งภาพรวมของประเทศและเฉพาะเขตภาคเหนือตอนบน และหากจะพิจารณาตามปัจจัยเสี่ยงของผู้ป่วยเอดส์/ARC ดังกล่าวแล้ว ทั้งภาพรวมของประเทศและเฉพาะเขตภาคเหนือตอนบนมีปัจจัยเสี่ยงเนื่องมาจาก “เพศสัมพันธ์” ถึงกว่าร้อยละ 70 ของแนวโน้มแต่ละปี นับตั้งแต่ปีที่ได้รับรายงาน⁹⁴

⁹² สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่, 2534

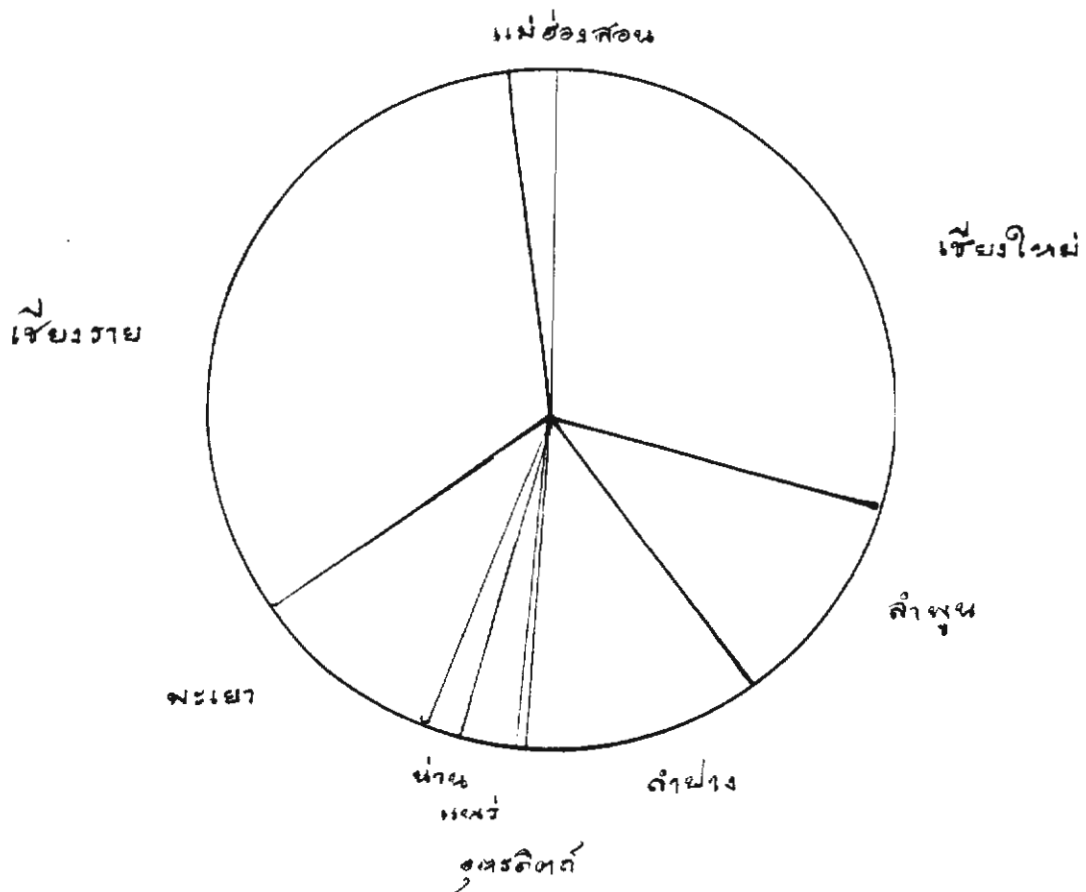
⁹³ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่, 2535

⁹⁴ สำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 เชียงใหม่ สถานการณ์โรคเอดส์ในปัจจุบัน ในสถานการณ์โรคเอดส์กับความรับผิดชอบของชุมชน และสถานการณ์โลก โครงการสัมมนา-เวทีชาวบ้าน-นิทรรศการเรื่อง “ชุมชนกับการจัดการปัญหาโรคเอดส์และสิ่งแวดลอมในภาคเหนือ วันที่ 18-20 กันยายน 2536 ณ โรงแรมปางสวนแก้ว อุทยานการศึกษาดสวนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่

แผนภูมิที่ 3 จำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์ในภาคเหนือตอนบนจำแนกตามจังหวัด

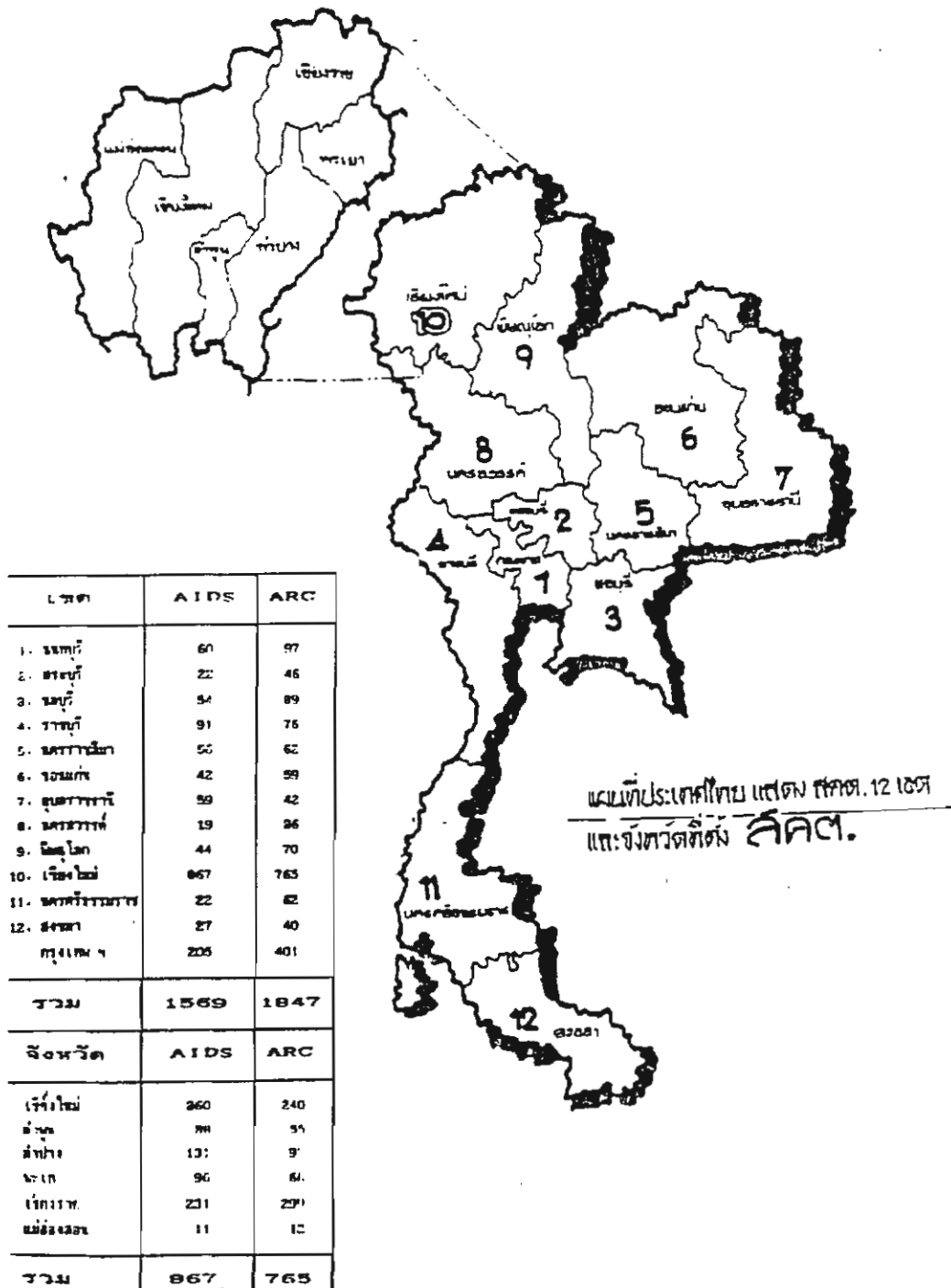
แผนภูมิที่ 4 จำนวนผู้มีอาการสัมผัสกับเอดส์ในภาคเหนือตอนบนจำแนกตามจังหวัด

เพื่อแสดงถึงความรุนแรงของสถานการณ์เอดส์ในภาคเหนือและโดยเฉพาะในจังหวัด
เชียงใหม่ โดยเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย และจังหวัดอื่นในภาคเหนือตอนบน
แผนที่และตารางตัวเลขที่นำมาแสดงจะทำให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น

แผนที่แสดง

จำนวนผู้ป่วยเอดส์และมีการสัมพันธ์กับเอดส์
28 กุมภาพันธ์ 2536

ที่มา : นายแพทย์ชวลิต นาถประทาน สถานการณ์โรคเอดส์ในเขตภาคเหนือตอนบน
สำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 มีนาคม 2536

ตารางที่ 6 จำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์ (AIDS) และผู้มีอาการสัมพันธ์กับเอดส์ (ARC) จำแนกตาม
รายจังหวัด ตั้งแต่เดือนกันยายน 2527 จนถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2536

จังหวัด	AIDS	ARC	รวม
กรุงเทพมหานคร	326	477	803
สมุทรปราการ	35	50	85
นนทบุรี	33	29	62
ปทุมธานี	14	9	23
อยุธยา	15	19	34
นครนายก	4	8	12
นครราชสีมา	22	31	53
ขอนแก่น	35	31	66
อุดรธานี	12	21	33
ชลบุรี	33	56	89
ระยอง	58	27	85
จันทบุรี	9	9	18
เชียงใหม่	484	344	828
ลำพูน	60	116	176
ลำปาง	186	134	320
อุตรดิตถ์	11	7	18

พิจารณาจากแผนที่และตารางตัวเลขข้างต้น จะเห็นได้ว่าสถานการณ์โรคเอดส์ในจังหวัดเชียงใหม่ มีความรุนแรงที่สุดแม้จะเปรียบเทียบกับกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีประชากรมากกว่าจังหวัดเชียงใหม่ กล่าวได้ว่า ปัญหาการทวีจำนวนของผู้ป่วยเอดส์และผู้มีอาการสัมพันธ์กับเอดส์ในเขตภาคเหนือตอนบนโดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ “สูง” ที่สุดในประเทศไทย⁹⁵

⁹⁵ น.พ. ชาลิต นาถประทาน สถานการณ์โรคเอดส์ในเขตภาคเหนือตอนบน สำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 มีนาคม 2536

นอกจากนี้ มีข้อมูลเพิ่มเติมในรายละเอียดของกลุ่มผู้ติดเชื้อเอดส์จำแนกตามปัจจัยเสี่ยง ปรากฏว่ากลุ่มผู้ป่วยโรคเอดส์ที่เกิดจากเพศสัมพันธ์มีจำนวนสูงสุด รองลงมาคือ เด็กที่ติดเชื้อจากมารดา (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 สถานการณ์ผู้ป่วยเอดส์และผู้มีอาการสัมพันธ์กับเอดส์

ปัจจัยเสี่ยง		2531	2532	2533	2534	2535	2536*	รวม
1. เพศสัมพันธ์	AIDS	1	-	28	127	417	38	611
	ARC	-	4	59	85	467	13	628
2. ยาเสพติด	AIDS	1	1	2	4	14	-	22
	ARC	-	1	6	9	19	-	35
3. รับเลือด	AIDS	-	-	-	-	4	-	4
	ARC	-	-	-	-	4	-	4
4. ติดเชื้อจากมารดา	AIDS	-	1	-	4	101	5	111
	ARC	-	-	1	6	26	-	33
5. ไม่ทราบปัจจัย	AIDS	-	-	8	18	44	-	70
	ARC	-	1	2	2	69	-	74

หมายเหตุ : ไม่รวมจังหวัดลำพูน และแม่ฮ่องสอน

ที่มา : สำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 เชียงใหม่ 2536

* ตัวเลขปี 2536 รวบรวมถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2536

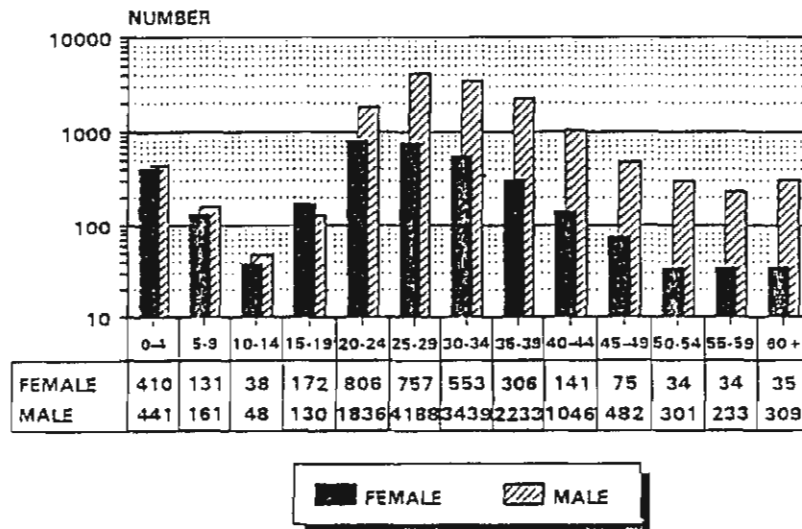
ทั้งนี้มีตัวเลขยืนยันจากสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 เชียงใหม่ ถึงสถานการณ์ผู้ป่วยเอดส์ 6 จังหวัดภาคเหนือของไทย (เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน พะเยา แม่ฮ่องสอน) มีประมาณ 4,000 คน (50% ของประเทศ) ปี 2536 เขตควบคุมโรคติดต่อเขต 10 มีจำนวนทารกติดเชื้อเอดส์จากมารดามากกว่าทุกภาค⁹⁶

⁹⁶ ชวลิต นาดประทาน สถานการณ์โรคเอดส์ในชุมชนภาคเหนือ : ปัญหาในการป้องกันและดูแลผู้ติดเชื้อผู้ป่วยเอดส์ เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเรื่องโรคเอดส์ในภาคเหนือ : ปัญหาและแนวทางการแก้ไข ณ อาคารเรียนรวม คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สิงหาคม 2537

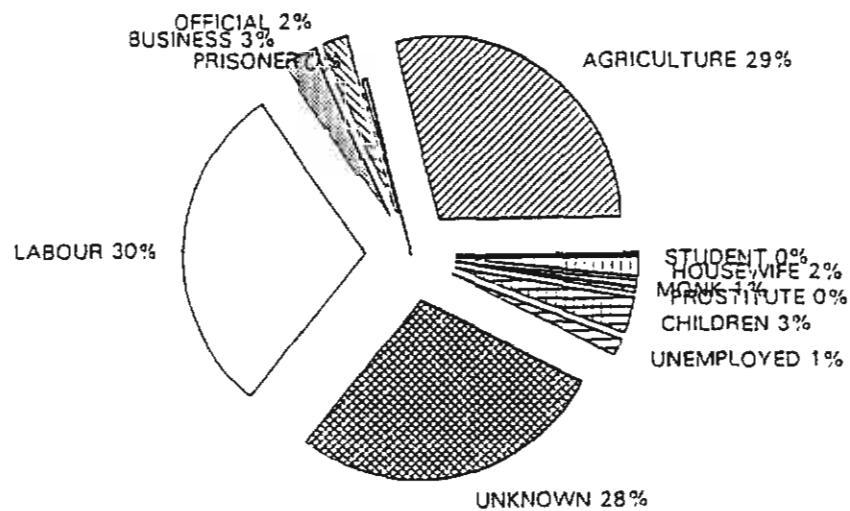
แผนภูมิที่ 5 และ 6 แสดงผู้ติดเชื้อโรคเอดส์และ HIV จำแนกตาม เพศ อายุ และอาชีพ ปี พ.ศ.

2538

AIDS/HIV SYMPTOMATIC CASE BY AGE GROUP
CDC REGION 10 (31 OCTOBER 1995)

AIDS/ARC CASE BY OCCUPATION
CDC REGION 10

31 OCT 1995

ที่มา : สำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 เชียงใหม่

แผนภูมิที่ 5 แสดงให้เห็นจำนวนผู้ติดเชื้อโรคเอดส์/HIV ที่จำแนกตามเพศและอายุ เห็นได้ว่าทุกกลุ่มอายุมีเพศชายติดเชื้อมากกว่าเพศหญิง และกลุ่มอายุที่ติดเชื้อมากที่สุดคือ กลุ่มอายุ 25-29 ปี และตั้งแต่อายุ 20 ปี ถึง 44 ปี ซึ่งเป็นวัยฉกรรจ์ มีจำนวนผู้ติดเชื้อสูงมาก

แผนภูมิที่ 6 แสดงอัตราร้อยละของผู้ติดเชื้อโรคเอดส์และ ARC จำแนกตามอาชีพ เห็นได้ว่ากลุ่มอาชีพเกษตรกรและกลุ่มผู้ใช้แรงงานมีอัตราสูงใกล้เคียงกัน (29 และ 30%) ส่วนอาชีพอื่น ๆ มีจำนวนน้อย

ในปี พ.ศ.2538 มีตัวเลขล่าสุดของสถานการณ์เอดส์ในเชียงใหม่ เปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นในเขต 10 ในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนผู้ติดเชื้อโรคเอดส์และอัตราตายจำแนกตามจังหวัด

จังหวัด	AIDS	HIV	รวม	อัตรา/ประชากร 100,000 คน	ตาย	อัตราตาย
เชียงใหม่	5160	3241	8401	554.9	1345	88.8
เชียงราย	3926	1835	5761	496.2	1534	132.1
ลำพูน	1109	782	1891	466.1	414	102.2
ลำปาง	1781	483	2264	311.0	776	106.6
พะเยา	1583	837	2420	471.3	606	118.0
แม่ฮ่องสอน	199	199	398	188.9	153	72.6
เขต 10	13758	7377	21135	466.5	4828	106.5
ทั่วประเทศ	33413	14044	47457	81.8	9326	16.1

ที่มา : Report AIDS case in Thailand January 1996 AIDS Situation & Prevention/control
The office of Communicable Disease Control Region 10 Chiang Mai Thailand
Jan, 1996

ตัวเลขที่ทางสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 รวบรวมได้ในปี 2538 นั้นมีอัตราที่สูงมาก ผู้ป่วยเอดส์ที่ติดเชื้อในช่วงแรกได้ตายเพิ่มขึ้น ทำให้อัตราตายสูงมาก

นอกจากนี้พบว่าเคมีสถิติผู้ติดเชื้อเอดส์เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง 6 เท่า แต่แนวโน้มในอนาคต สัดส่วนของหญิงติดเชื้อกำลังเพิ่มขึ้น ผู้ติดเชื้อเอดส์ชายหญิงส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยแรงงานเกษตรกรร้อยละ 38 แรงงานทั่วไปร้อยละ 34 ผู้ติดเชื้อเอดส์ปัจจุบันในเขต 10 ปัจจัยที่ติด

เชื้อเกิดจากโสเภณีโดยตรงร้อยละ 30-50 โสเภณีแอบแฝงร้อยละ 10-15 ชายชอบเที่ยวร้อยละ 10-20 แม่บ้าน (ตั้งครรภ์) ติดเชื้อจากสามีร้อยละ 4-6 ผู้บริจาคเลือดร้อยละ 3-4⁹⁷

ทั้งนี้ประชาชนชาวเชียงใหม่เองแม้จะรู้ว่าการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ก็ยังมีพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการติดเอดส์ คือ พฤติกรรมการเที่ยวกลางคืน ดื่มสุราแล้วเที่ยวโสเภณีโดยไม่ใส่ถุงยาง บางครั้งใช้แต่ดิ่งออกกลางคืน หรือถุงยางแตกไม่เปลี่ยน และพฤติกรรมการจับไก่หรือมีความสัมพันธ์ทางเพศกับคนรู้จักโดยไม่ใส่ถุงยาง แม้ว่าจะเห็นว่าถุงยางใช้ง่าย ไม่ยุ่งยาก เป็นวิธีที่ดีในการป้องกันการตั้งครรภ์และกามโรค⁹⁸ เมื่อเป็นเช่นนี้ เป็นที่ประจักษ์ชัดแล้วว่าชาวเชียงใหม่โดยเฉพาะเพศชายซึ่งยังคงมีพฤติกรรมการเที่ยวโสเภณีที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ดังกล่าวข้างต้นย่อมมีโอกาสได้รับเชื้อโรคเอดส์เพื่อแพร่ต่อไปยังภรรยา/คู่รัก หรือหญิงบริการรายอื่นต่อไป เพราะกลุ่มหญิงอาชีพพิเศษ หรือหญิงบริการเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการได้รับเชื้อโรคเอดส์ และแพร่เชื้อโรคเอดส์มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ⁹⁹ ที่ผ่านมามีการศึกษาพบว่า หญิงอาชีพพิเศษมีความรู้และมีทัศนคติในทางบวกต่อการป้องกันโรคเอดส์ แต่ในขณะที่เดียวกันกลับปรากฏว่าการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคยังไม่ดีเท่าที่ควร¹⁰⁰ โดยเฉพาะหญิงบริการในเชียงใหม่ซึ่งมีผู้มาใช้บริการจำนวนมากนั้น พบว่าหญิงบริการที่มีโอกาสได้รับความรู้จะมีทัศนคติและวิธีการป้องกันโรคเอดส์ดีกว่าหญิงบริการที่ขาดความรู้ หญิงบริการที่มีรายได้สูงมีพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์โดยให้ลูกค้าใช้ถุงยางอนามัยน้อย และไม่ปฏิเสธลูกค้าที่ไม่ใช้ถุงยาง นอกจากนี้เจ้าสำนัก คนเชียร์แขกและลูกค้าจะมีอำนาจเหนือหญิงบริการ ถ้าเป็นลูกค้าประจำหรือคู่รักจะทำให้หญิงบริการป้องกันตนเองจากเอดส์น้อยลง¹⁰¹

ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นชาวเชียงใหม่กลุ่มใดก็ย่อมตกอยู่ในภาวะการอันเลวร้ายนี้ แต่ก็ยังขาดความตระหนักในอันตรายและมีพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์กันอยู่อย่างสม่ำเสมอ ตัวอย่างเช่น นักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์จากโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ ทำให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์อยู่ในระดับสูงและมีทัศนคติที่ดีต่อโรคเอดส์ บางส่วนมีพฤติกรรมเสี่ยง (39.70%) โดยเคยมีเพศสัมพันธ์กับหญิง

⁹⁷ ขวลิต นาดประทาน เฟื่องอ้าง

⁹⁸ ชลธิชา เรื่องยุทธวิธีการ ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมที่เกี่ยวกับโรคเอดส์ของประชาชน เขตเทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2536

⁹⁹ วีระ งามสุด 5 ปีแรกของการเผยแพร่วิธีการและการป้องกันควบคุมโรคเอดส์ในประเทศไทย เอกสารการประชุมวิชาการร่วมเรื่องโรคเอดส์ : ภัยเงียบที่คุกคามเยาวชนไทย สถาบันวิจัยสุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2532

¹⁰⁰ เทพพนม เมืองแมนและคณะ พฤติกรรมทางสุขภาพของกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิด AIDS และการบริหารในการควบคุมการป้องกันของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในประเทศ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหิดล พ.ศ. 2531

¹⁰¹ อุไรวรรณ วุทยานนท์ พฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ : ศึกษาเฉพาะกรณีหญิงอาชีพพิเศษในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2534

บริการโดยไม่ใช้ถุงยางอนามัยหรือใช้เป็นบางครั้ง นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ถุงยางไม่ถูกวิธีและมีถุงยางแตกรั่ว แม้ว่าสถาบันการศึกษาที่นักศึกษาเหล่านี้ศึกษาอยู่จะเป็นของรัฐ มีการควบคุมอย่างเข้มงวดอยู่แล้ว¹⁰² นอกจากนี้คนงานในโรงงานอุตสาหกรรม กรรมกรก่อสร้าง และทหารเกณฑ์ในจังหวัดเชียงใหม่ต่างก็มีความรู้เรื่องโรคเอดส์ในระดับปานกลางแต่ยังคงมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยการไปใช้บริการของหญิงบริการเมื่อมีความต้องการทางเพศ และมีการใช้ถุงยางอนามัยเป็นบางครั้งเท่านั้น โดยเฉพาะกรรมกรก่อสร้างซึ่งมีอัตราการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในกลุ่มนี้สูงมาก เนื่องจากกลุ่มนี้รู้ดีถึงผลของการเที่ยวหญิงบริการ แต่ยังขาดจิตสำนึกในการแก้ปัญหา เพราะการเที่ยวหญิงบริการทำให้เกิดความสุข เป็นผลจากค่านิยมทางเพศที่ได้รับมาตั้งแต่วัยเด็ก เป็นสิ่งท้าทาย นำทดลองเพื่อแสดงความเป็นลูกผู้ชาย ผสมผสานกับการชักชวนของเพื่อน การเมาสุรา และความสวยงามของหญิงบริการ¹⁰³

นอกจากพฤติกรรมทางเพศที่ขาดความระมัดระวังของคนหนุ่มที่ส่วนใหญ่เป็นคนโสด ดังกล่าวข้างต้น เป็นแต่พ่อบ้านเองก็ยังมีปัญหาเรื่องนี้ ทำให้การติดเชื้อเอดส์แพร่เข้าสู่ครอบครัว โดยการตรวจพบการติดเชื้อเอดส์ในหญิงมีครรภ์ และมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในจังหวัดเชียงใหม่ สาเหตุที่พ่อบ้านไปใช้บริการทางเพศ เนื่องจากถือว่าการไปเที่ยวโสเภณีของชายที่แต่งงานแล้วเป็นเรื่องที่ทำได้ เมื่อภรรยาไม่สามารถจะให้ความสุขทางเพศได้ ดังนั้นเมื่อไปนอกบ้านพบเพื่อน ชวนดื่มสุราแล้วพาไปเที่ยวต่อก็จะไป นอกจากนี้อาจเนื่องมาจากภรรยาไม่เข้าใจ คำตักเตือน ปากจัด จู้จี้ขี้บ่น ปล่อยตัว ไม่มีเวลาเอาใจ ทำให้พ่อบ้านที่เคยไปเที่ยวหญิงบริการมาแล้ว ก่อนแต่งงานจะไปเที่ยวอีก¹⁰⁴

สำหรับเรื่องของเอดส์ที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ของชายนักเที่ยวเกี่ยวกับหญิงบริการทางเพศนั้น ผู้ปฏิบัติทั้งฝ่ายรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องได้แยกออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายแรก พุ่งประเด็นของการป้องกันแก้ไขปัญหานี้ไปยังการณรงค์ให้ใช้ถุงยางอนามัย 100% อีกฝ่ายหนึ่งมีความคิดเห็นว่าการณรงค์เรื่องถุงยางอนามัยเท่านั้นเป็นการสนับสนุนให้ผู้ชายไปเที่ยวหญิงบริการมากยิ่งขึ้น และมองไม่เห็นคุณค่าของความรักในครอบครัว เมื่อมีการโต้แย้งกันที่สุดในที่สุดการประชุมสัมพันธวงศ์ป้องกันโรคเอดส์จึงมีทั้งการให้ใช้ถุงยางอนามัย และการหันมานั้นให้สร้างความรัก ความอบอุ่นในครอบครัวเพื่อเป็นเกราะกำบังโรคเอดส์ ถึงอย่างไรก็ตามสถานการณ์เอดส์ในเชียงใหม่ก็ยังน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง จะมีชาวเชียงใหม่สักกี่คนที่กำลังเดินอยู่บนถนนวันนี้แล้วคิดว่า เขากำลังเดินอยู่ท่ามกลางโรคภัย และผู้คนที่ไม่ช้าจะต้องตายด้วยโรคภัยนั้น

¹⁰² อำไพ ชนะกอก ขวรงค์ เขียวพานนท์ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติกับพฤติกรรม การป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2535

¹⁰³ คู ธาวิรรณ ไชยบุญเรือง ความรู้และการปฏิบัติตนในการป้องกันและติดเชื้อโรคเอดส์ในผู้ใช้แรงงานชาย โรงงานอุตสาหกรรมรัตนมิตรคอนกรีตเสริมเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 2535 พิษณุ ปันเกษตรกิจ พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ในทหารเกณฑ์ กองบิน 41 จังหวัดเชียงใหม่ 2535 และนพพวรรณ นพเคราะห์ พฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ของกรรมกรก่อสร้างชายเขตเมืองเชียงใหม่ 2537 ทั้ง 3 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

¹⁰⁴ พัทธิน ดำรงกิตติกุลและคณะ การป้องกันการติดเชื้อเอดส์ในคู่สามีภรรยา : บทเรียนจากการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ เรื่อง การป้องกันโรคเอดส์ในสตรี ก่อนจะสายเกินแก้ 27-28 พฤษภาคม 2536

แม่ญิงขายตัวกับเอดส์ : ภาพสะท้อนคุณภาพชีวิตและปัญหาสังคมในเชียงใหม่

เชียงใหม่เมืองหลวงเก่าแก่ของรัฐอิสระ ประชาชนมีขนบธรรมเนียมประเพณีของตนเอง บ้านเมืองในอดีตร่มรื่นและสงบสุขผู้คนยิ้มแย้มมีน้ำใจไมตรี มีโบราณสถานและโบราณวัตถุล้ำค่า มีทัศนียภาพสวยงาม และสถานที่ท่องเที่ยวมากมายทั้งใกล้และไกลเมืองมีอากาศหนาวเย็น มีดอกไม้สวยงาม มีสินค้าหัตถกรรมงดงามจำนวนมากทำให้คนต่างถิ่นอยากมาเที่ยวมาทำธุรกิจและตั้งรกรากอยู่ที่เชียงใหม่ ประกอบกับปี พ.ศ. 2507 ได้มีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี 2512 เป็นปีส่งเสริมการท่องเที่ยว ปี 2522 สร้างสนามบินนานาชาติที่เชียงใหม่และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 4 ทำให้เชียงใหม่ได้เป็นเมืองหลักของภาคเหนือตามแผนพัฒนาเมืองหลัก¹⁰⁵ เชียงใหม่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วหลายฝ่ายต่างดีใจและภูมิใจจะมีสักกี่คนที่มองเห็นปัญหาที่ติดตามาด้วยความเจริญเติบโตอย่างไร้การควบคุมดูแลนั้น การพัฒนาที่ทำให้ธุรกิจบริการทางเพศเจริญเติบโตและซับซ้อนขึ้นเรื่อย ๆ ปัญหาการแพร่เชื้อโรคเอดส์ในเชียงใหม่ทวีความรุนแรงจนยากที่จะควบคุมจนถึงขั้นวิกฤตด้วยสาเหตุหลายประการ

1. ความต้องการของผู้ใช้บริการ และรายได้จากธุรกิจบริการทางเพศ

ตราบไคที่ชายนักเที่ยว ทั้งชาวไทยและต่างประเทศยังคงยึดมั่นในมาตรฐานทางเพศของสังคมในการตอบสนองความต้องการทางเพศของตนโดยใช้บริการของหญิงบริการว่าเป็นพฤติกรรมที่ทำให้ได้อย่างง่ายดายและบางคนยังถือเป็นเรื่องของ "ชายชาตรี" อีกด้วยตราบนั้นธุรกิจบริการทางเพศในเชียงใหม่ขอมเจริญเติบโตขึ้น ประกอบกับธุรกิจนี้เป็นธุรกิจที่สร้างความมั่งคั่งร่ำรวยให้แก่ผู้ที่อยู่ในขบวนการ ไม่ว่าจะเป็นเอนต์ นายทุน เจ้าของสถานบริการ หญิงบริการ และทุกคนที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นช่องทางให้นักลงทุนที่แสวงหาเงินตราจากการลงทุนน้อยได้กำไรมหาศาล มุ่งมายังเชียงใหม่เพื่อสร้างสถานบริการโดยอาศัยรูปแบบที่แปลกใหม่ปิดบังเบื้องหลังอันเลวร้ายไว้ ทำให้แหล่งขายบริการทางเพศ

¹⁰⁵

ธนสวรรค์ เจริญเมือง "เชียงใหม่ในกระแสการเปลี่ยนแปลง" ใน อัครพงษ์ สังขจาทิต และสมโชคิ อ่องสกุล บรรณาธิการ ปัญหาเชียงใหม่ : ข้อมูลพื้นฐานและบทความทางวิชาการ เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่อง ปัญหาเชียงใหม่ ห้องประชุมศูนย์ฝึกอบรมและ พัฒนา สำนักงานเกษตรภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ 11-13 ธันวาคม 2534.

เพิ่มจำนวนและความซับซ้อนขึ้น จนยากที่กฎหมายจะเข้าดำเนินการได้ อีกทั้งธุรกิจนี้ยังมอบคุณประโยชน์ให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องบางคนเพื่อให้ธุรกิจดำเนินต่อไปเมื่อมีหญิงบริการและสถานบริการแบบแอบแฝงเพิ่มจำนวนมากขึ้น ช้ำยังถูกอิทธิพลต่าง ๆ ปกป้องไว้ การควบคุมแลเพื่อป้องกันเอดส์จึงทำได้ยากยิ่ง

2. การให้บริการโสเภณีเด็ก และการนำเข้าโสเภณีจากต่างประเทศ

สาเหตุของการมีโสเภณีเด็กเกิดจากความต้องการของชายนักเที่ยวที่ต้องการร่วมเพศกับเด็กตามความเชื่อเรื่องความ "บริสุทธิ์" และความปลอดภัยจากโรค ทำให้แหล่งบริการทางเพศต้องจัดหาเด็กหญิงที่พ่อแม่นำมาขายแลกกับเงินจำนวนไม่มากนักมาให้บริการลูกค้าอยู่เสมอทั้งนี้การนำ "เด็กใหม่" มาให้ลูกค้าที่มีเงิน "เปิดบริสุทธิ์" ย่อมสามารถเรียกค่าตัวได้มากเช่นกัน¹⁰⁶ สำหรับการนำเข้าโสเภณีจากต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นเด็กสาวชาวพม่าและชาวยุโรปจากประเทศจีนรวมทั้งสาวไทยใหญ่ ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวยากจน ไม่รู้ภาษาไทย เข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย ด้วยรูปร่างหน้าตาผิวพรรณที่สวยงาม ความเชื่อและไม่รู้ ทำให้กลุ่มผู้อยู่ในขบวนการค้าหญิงดักดวงเอาผลประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ทั้งเด็กสาวชาวเหนือและชาวต่างชาติต่างด้วยโอกาสและขาดความรู้ในอันที่จะปกป้องตนเองจากโรคเอดส์

3. ปัญหาเกิดจากคุณภาพของถุงยางอนามัยและจำนวนครั้งของการให้บริการทางเพศ

หญิงบางคนขาดความรู้เกี่ยวกับถุงอนามัย เมื่อใช้ไปบางครั้งหลวมหลุด บางอันแตก ยิ่งในช่วงเทศกาลที่มีแขกมาใช้บริการจำนวนมากต่อวัน ทำให้เกิดบาดแผลที่เจ็บปวดจึงละเลยการใช้ถุงยางอนามัย เหล่านี้เป็นโอกาสให้หญิงบริการติดเชื้อโรคเอดส์ได้

4. การขายบริการทางเพศของหญิงที่ติดเชื้อโรคเอดส์แล้ว

หญิงบริการที่ได้รับการตรวจเชื้อเอดส์แล้วและทราบว่าตนเองติดเชื้อยังคงกลับไปทำงานต่อ เพื่อสะสมเงินไว้รักษาตัวและให้ผู้อยู่หลัง¹⁰⁷ ส่วนใหญ่ไม่สนใจที่จะใช้ถุงยางอนามัยทำให้โรคเอดส์แพร่กระจายไปในชายนักเที่ยว และติดต่อไปยังภรรยาและลูกต่อไป

จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นทำความเข้าใจกับผู้ที่ต้องทำงานป้องกันแก้ไขปัญหาสตรีในภาคเหนือ ซึ่งนับวันจะยุ่งยากซับซ้อนขึ้น เมื่อประกอบกับมีโรคอันเกิดจากเพศสัมพันธ์โรคใหม่ที่รักษาให้หายไม่ได้เกิดขึ้น การทำงานจึงยิ่งทวีความยุ่งยากและต้องเผชิญกับความหนักใจเพิ่มขึ้นอีกมากมาย

¹⁰⁶ คำนิยมในเรื่อง "เปิดบริสุทธิ์" และรายได้ดูรายละเอียดจาก ศุภิมา นฤมล นางงามตุ๊กกระจก : การศึกษากระบวนการกลายเป็นหมอนวดไทย สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2531, หน้า 115-118.

¹⁰⁷ วัฒนา โยธาใหญ่ "การติดตามพฤติกรรมและการดูแลสุขภาพของหญิงบริการหลังการติดเชื้อ HIV : กรณีศึกษาศูนย์กามโรคและโรคเอดส์ เขต 10 เชียงใหม่" 2538 (อัดสำเนา).

กฎหมายและนโยบายของรัฐต่อธุรกิจบริการทางเพศ

ในด้านกฎหมายเกี่ยวกับการค้าประเวณี ได้มีผู้ให้ความสนใจไต่ถามถึงกฎหมายที่จะมาช่วยแก้ไขปัญหาโสเภณีกันมาก พระราชบัญญัติแรกที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณีมีขึ้นในรัชกาลที่ 5 คือ พระราชบัญญัติป้องกันการสัณจรโรค ร.ศ. 127 ประกาศใช้ทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2456 พระราชบัญญัตินี้ให้มีการจดทะเบียนหญิงค้าประเวณีและเจ้าสำนัก โดยเสียภาษีให้แก่รัฐ ต่อมาปี พ.ศ. 2503 ด้วยมติของสหประชาชาติ ไทยต้องยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันการสัณจรโรคและประกาศใช้พระราชบัญญัติปราบการค้าประเวณี 2503 คือไม่ให้มีสำนักและหญิงค้าประเวณีโดยถูกต้องตามกฎหมาย¹⁰⁸ แต่ปรากฏว่าภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จำนวนหญิงโสเภณีกลับเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และไม่มีแนวโน้มที่จะลดลง ทำให้มีผู้วิพากษ์วิจารณ์ว่าพระราชบัญญัติใช้ไม่ได้ผล ควรมีการแก้ไข ต่อมาปี 2517 มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติการค้าประเวณีและพระราชบัญญัติสงเคราะห์สตรีบางประเภท แต่ไม่ผ่านมติสภานิติบัญญัติ พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับเสนอให้มีการจดทะเบียนหญิงและสำนักค้าประเวณี¹⁰⁹ ซึ่งในระยะต่อมาก็มีคนเรียกร้องให้พิจารณาแก้ไขพระราชบัญญัติปี พ.ศ. 2503 โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่สนับสนุนให้มีการจดทะเบียนโสเภณีและกลุ่มที่คัดค้าน¹¹⁰ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2532 ถึงปี 2533 สมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้จัดตั้ง กสส.¹¹¹ ขึ้นและมอบให้คณะกรรมการ ปปพ.¹¹² ช่วยกันพิจารณากร่างพระราชบัญญัติฉบับใหม่ชื่อว่า ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าหญิง เด็ก และเยาวชน พ.ศ.... ซึ่งนำเอาพระราชบัญญัติปราบการค้าประเวณีปี 2503 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2471 มาพิจารณาร่วมด้วย หากแต่การเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลและนายกรัฐมนตรีในช่วงนั้น ทำให้ร่างพระราชบัญญัตินี้เงียบหายไป ด้วย จนกระทั่งมีการนำเสนอร่างพระราชบัญญัติปราบการค้าประเวณีเข้าสู่ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อต้นปี พ.ศ. 2535 และผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีเรียบร้อยแล้ว แต่ยังไม่ผ่านมติสภานิติบัญญัติ ได้มีกลุ่มองค์กรทั้งฝ่ายรัฐและเอกชนจำนวนมากคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินี้

¹⁰⁸ วารุณี ภูริสินสิทธิ์. บทความปริทัศน์ว่าด้วยเรื่องโสเภณี. วารสารสังคมศาสตร์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 เมษายน-กันยายน 2529 หน้า 118.

¹⁰⁹ วารุณี ภูริสินสิทธิ์. เพิ่งอ้าง

¹¹⁰ กลุ่มเงาขอ. โสเภณีที่รัก. บริษัทพิชการพิมพ์จำกัด 2525

¹¹¹ คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ

¹¹² คณะอนุกรรมการป้องกันและปราบปรามธุรกิจทางเพศ

จากการศึกษาพระราชบัญญัติและร่างพระราชบัญญัติทั้ง 3 ฉบับเปรียบเทียบผลลัพธ์ผลเสียที่จะเกิดแก่สังคม โดยเฉพาะผลที่จะเกิดแก่หญิงกลุ่มที่ด้อยโอกาสในสังคม กล่าวได้ว่าร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าหญิง เด็ก และเยาวชน น่าจะก่อให้เกิดผลดีในทางปฏิบัติมากกว่าฉบับอื่น ทั้งนี้ ในร่าง พ.ร.บ ฉบับนี้ได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงเด็ก และเยาวชน (ปปญด.) โดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ข้าราชการในระดับหัวหน้าจากกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้อยู่ถึง 17 ตำแหน่ง รวมทั้งผู้แทนจากองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และผู้ที่เข้าใจในปัญหาเป็นกรรมการอีกอย่างน้อย 12 คน¹¹³ สาระสำคัญในร่างพ.ร.บ. นี้ เน้นการลงโทษ ผู้จัดหา จัดส่ง ชักพา เจ้าของกิจการ ผู้ดูแล หรือผู้จัดการสถานการค้าประเวณี ฯลฯ ด้วยโทษสถานหนัก ในขณะที่ไม่มีการลงโทษหญิงผู้ค้า ทั้งนี้ให้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ปกครองของเด็กที่ไม่รับผิดชอบต่อบุตรในปกครองของตน¹¹⁴ ในกรณีการขายบุตร ซึ่งสาระสำคัญในร่าง พ.ร.บ ฉบับนี้ค่อนข้างจะครอบคลุมสาเหตุของปัญหา ผลของปัญหา และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติจริงได้ในพื้นที่ ค่อนข้างจะได้ผล เพราะอำนาจมิได้ตกอยู่กับหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะ ทั้งนี้ต้องอาศัยการประสานงานระหว่างองค์กรของรัฐและเอกชนหลายฝ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับร่าง พ.ร.บ ปราบการค้าประเวณี ซึ่งเพิ่งผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีนั้น สาระสำคัญที่เด่นที่สุด คือ ให้ผู้ทำการค้าประเวณีต้องมีบัตรตรวจสุขภาพที่จะต้องมีการรับรองจากแพทย์และอยู่ในแบบที่อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์กำหนด เฉพาะในประเด็นนี้สามารถจะมองได้ว่าถ้าประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้เมื่อไรประเทศไทยย่อมถือว่าการค้าประเวณีนั้นถูกต้องตามกฎหมายโดยให้ผู้ค้าฯ มีบัตรตรวจสุขภาพ เท่ากับหญิงที่ต้องการจะค้าประเวณีจะต้องไปจดทะเบียนของกรมประชาสงเคราะห์ ถ้าค้าโดยไม่มียบัตรจะมีโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนเมื่อพิจารณาเฉพาะประเด็นนี้ก็เป็นที่น่าวิตกอย่างยิ่ง เพราะในทางปฏิบัติแล้วทำได้ยากยิ่ง ตัวอย่างเช่น ในจังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์กามโรคสามารถควบคุมดูแลสำนักและสถานบริการทางเพศประเภทอื่น ๆ ได้ เป็นเพราะทั้งเจ้าของกิจการและตัวหญิงผู้ค้าประเวณีต่างได้รับประโยชน์ จากการควบคุมดูแลนั้น หญิงที่ติดโรคจะได้รับการดูแลรักษาในราคาที่ต่ำมากไปจนถึงบริการฟรี เมื่อหญิงรักษาตัวให้ปลอดโรค

¹¹³ ดูรายละเอียดในร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าหญิง เด็กและเยาวชน พ.ศ.....

เอกสารหมายเลข 2 มาตรา 5 ถึง มาตรา 9

¹¹⁴ ร่าง พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าหญิง เด็ก และเยาวชน, เพิ่งอ้างมาตรา 10 ถึง มาตรา 16 และมาตรา 30

ทั้งหญิงและเจ้าของกิจการก็มีรายได้ดีสม่ำเสมอ แต่ถ้าหากมีการเปลี่ยนแปลงให้หญิงที่ทำการค้า
ประเวณีต้องไปทำบัตรฯ จากสำนักทะเบียนของกรมประชาสงเคราะห์ คงจะทำให้เกิดการซ้ำซ้อนใน
การตรวจสอบ และทางกรมประชาสงเคราะห์มีเจ้าหน้าที่ที่จะให้บริการดูแลรักษาหรือไม่ ถ้าไม่มีการ
ทำเช่นนี้จะไม่เกิดผลในทางปฏิบัติแน่นอน เพราะทุกวันนี้ก็ไม่มีใครสามารถจับกุมหรือบังคับให้ชาย
เลิกเที่ยว หรือให้หญิงเลิกค้าได้ นอกจากจะทำให้เขาเห็นคุณค่าของการเลิก และโทษของการมีพฤติกรรม
สำส่อนทางเพศอย่างชัดเจนเท่านั้น

นอกจากสาระสำคัญดังกล่าว ร่าง พ.ร.บ. ฉบับนี้ยังมีประเด็นสำคัญ ที่พอจะวิเคราะห์ได้ว่า ทำ
เพื่อเรื่องต่อไปนี้ คือ

1. ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคจากเพศสัมพันธ์ โดยเฉพาะโรคเอดส์
2. สกัดกั้นโสเภณีเด็ก
3. ลงโทษสถานหนักแก่ผู้จัดหา เจ้าของกิจการ ผู้ดูแล ผู้จัดการ ฯลฯ และไม่เอาโทษแก่
โสเภณีเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี

ในประเด็นป้องกันการแพร่ระบาดของเอดส์ โดยใช้บัตรตรวจสุขภาพนั้น กล่าวไปแล้วว่าทำ
ได้ยากยิ่ง เพราะการติดเชื้อ HIV จากชายนักเที่ยว จะเกิดขึ้นได้ทุกครั้งที่ยิงเข็มโดยไม่มีการป้องกันที่ดี
เจ้าหน้าที่จะใช้วิธีใดในการตรวจสอบ และทำให้สถานบริการแต่ละแห่งปลอดเอดส์ได้¹¹⁵ ทั้งนี้ใน
ประเด็นของสิทธิมนุษยชน เจ้าหน้าที่ไม่มีสิทธิบังคับตรวจเอดส์ โดยเจ้าตัวไม่ยินยอม และเมื่อทราบว่า
หญิงในสำนักคนใดติดเชื้อ HIV เจ้าหน้าที่ก็ไม่มีสิทธิแจ้งให้ผู้อื่นหรือเจ้าของสถานบริการทราบ

ที่ว่าร่าง พ.ร.บ. นี้จะช่วยแก้ไขปัญหาโสเภณีเด็ก ด้วยการกำหนดโทษแก่ผู้จัดหรือยินยอมให้
หญิงอายุไม่เกินสิบแปดปีทำการค้าประเวณี ในสถานหนักและลงโทษแก่โสเภณีเด็กนั้น¹¹⁶ คงทำได้
ไม่ยากนักเช่นกัน เพราะปัญหาโสเภณีเด็กเกิดจากเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ และความต้องการของชาวนัก
เที่ยวรวมทั้งเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายกับธุรกิจการท่องเที่ยว ฯลฯ โดยเฉพาะโสเภณีเด็กข้ามชาติ
ในเมื่อการค้าประเวณีเป็นธุรกิจที่ทุกฝ่ายตักตวงเอาผลประโยชน์จากเด็ก ทุกฝ่ายที่ได้ประโยชน์ย่อม
พยายามทุกวิถีทางที่จะรักษาผลประโยชน์ไว้แม้ว่าจะผิดกฎหมาย กฎหมายฉบับนี้คงไม่อาจช่วยเด็กที่
ค้าขายการศึกษามากให้พ้นจากเงื้อมมือของผู้หวังประโยชน์ที่มีความเฉลียวฉลาด เชี่ยวชาญ และ
อิทธิพลได้

¹¹⁵ ตามมาตรา 6 ของร่าง พ.ร.บ. นี้กล่าวว่า “เพื่อประโยชน์ในการป้องกันการแพร่เชื้อโรคที่ติดต่อกันได้
โดยการมีเพศสัมพันธ์ อธิบดีมีอำนาจออกประกาศกำหนดมาตรการต่าง ๆ โดยอนุมัติของรัฐมนตรีให้ผู้ทำการค้า
ประเวณีปฏิบัติตามได้ มาตรการดังกล่าวต้องไม่มีลักษณะเป็นการจดทะเบียนหรือการขออนุญาต”

¹¹⁶ มาตรา 12 ถึงมาตรา 15 ระบุโทษของผู้จัดหาผู้ทำการค้าประเวณี เจ้าของกิจการ ผู้ดูแลหรือผู้จัดการ
สถานค้าประเวณี ผู้หน่วยเหี่ยว กักขัง เพื่อการค้าประเวณีไว้ให้ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปี สามปี ห้าปีถึงเจ็ด
ปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาทและสูงสุดถึงเก้าหมื่นปี ถ้าหากกระทำกับเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน
สิบแปดปีจะต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ข้างหนึ่ง

ดังนั้น การแก้ไขพระราชบัญญัติปราบการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 และพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 ซึ่งไม่มีผลในการบังคับใช้แล้วให้เป็นกฎหมายที่ช่วยให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้นจึงจะช่วยแก้ปัญหาการค้าประเวณีได้บ้าง

เป็นความหวังของหลายฝ่ายที่อยากให้การแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับการขายบริการทางเพศ แต่ในที่สุดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทำให้ร่างพระราชบัญญัติทุกฉบับไม่ว่าจะเสนอโดยฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายค้านหรือองค์กรพัฒนาสตรี ต้องถูกยกเลิกไปโดยปริยาย จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2535 รัฐบาลของนายกรัฐมนตรี ชวน หลีกภัย ได้มอบนโยบายเกี่ยวกับธุรกิจทางเพศต่อหัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ ที่ทำเนียบรัฐบาล โดยให้ทุกพื้นที่เร่งรัดปราบปรามช่องโสเภณีที่ผิดกฎหมาย เน้นมิให้มีโสเภณีเด็ก (อายุต่ำกว่า 18 ปี) เด็ดขาด เนื่องด้วยภาพพจน์ของประเทศไทยเสื่อมเสียในสายตาของชาวโลก¹¹⁷ อีกทั้งปัญหาผู้ติดเชื้อเอดส์ในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้รัฐบาลเข้มงวดกับปัญหาโสเภณี โดยเฉพาะโสเภณีเด็ก เมื่อรัฐบาลมอบนโยบายให้เช่นนี้ ทำให้มีการกวาดล้างโสเภณีบ่อยครั้งขึ้น ทำให้เกิดผลกระทบต่อธุรกิจบริการทางเพศในจังหวัดเชียงใหม่หลายประการด้วยกันคือ¹¹⁸

ประการที่หนึ่ง การสร้างหลักฐานและโกงอายุ ในกรณีที่เป็เด็กสาวต่างชาติที่ถูกซื้อหรือล่อลวงมาขายบริการที่เชียงใหม่ จะไม่มีหลักฐานการเป็นคนไทย ทางแหล่งขายบริการได้สร้างหลักฐานปลอมขึ้น นอกจากนี้ จากความนิยมของลูกค้านี้มีต่อเด็กอายุน้อย ทำให้เอดส์พยายามหาเด็กต่างชาติมาบริการตามแหล่งต่าง ๆ เด็กเหล่านี้ถูกสอนให้ปกปิดอายุจริง ทุกคนจะตอบเมื่อถูกถามว่าอายุ 18 ปี หญิงบริการที่เป็นโสเภณีเด็กและโสเภณีข้ามชาติมาจากครอบครัวยากจนมาก บางคนถูกล่อลวงและซื้อหาในราคาถูกมาก เป็นหญิงที่ไม่รู้ภาษาไทย ไปไหนมาไหนไม่เป็น จึงถูกกดขี่และเอารัดเอาเปรียบจากเจ้าของสถานบริการการปกปิดอายุจริงทำให้เจ้าหน้าที่ไม่อาจให้ความช่วยเหลือได้

ประการที่สอง การเปลี่ยนแปลงสถานที่และรูปแบบของแหล่งบริการทางเพศ ในขณะที่ฝ่ายปราบปรามใช้มาตรการกวาดล้างตามนโยบายของรัฐบาล สถานบริการต่างได้ใช้วิธีปิดหรือเปลี่ยนสภาพภายนอกมิให้เป็นที่น่าสนใจเจ้าหน้าที่ บางแห่งจะทำให้ดูคล้ายร้านขายของหรือร้านขายเครื่องดื่มธรรมดา สำหรับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่จะไม่ใช้ความรุนแรงและจะคอยเตือนเมื่อจะมีเจ้าหน้าที่จากส่วน

¹¹⁷ จากการนำเสนอในหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร รวมทั้งการถ่ายทำเป็นภาพยนตร์ที่นำเสนอภาพของการขายบริการทางเพศของหญิงบริการในประเทศไทย ตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์ “Bangkok back street” รวมทั้งการให้ความหมาย “Bangkok” ในดิคชันนารี “ลองแมน” (ดูรายละเอียดในมติชนสุดสัปดาห์ กรกฎาคม 2536 หน้า 71)

¹¹⁸ ข้อมูลทั้งหมดจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 และศูนย์กามโรคเขต 10 ซึ่งปฏิบัติงานในพื้นที่

กลางมาปราบปราม เจ้าของสถานบริการบางแห่งจะย้ายหญิงบริการจำนวนมากไปซ่อนไว้ แล้วให้ลูกค้านัดว่าจะพาไปให้ที่ไหน ทำให้หญิงถูกกักขังไม่ให้ออกไปไหน และไม่ได้รับการเอาใจใส่ในเรื่องสุขภาพ เจ้าของจะมุ่งให้ขายบริการอย่างเดียว นอกจากการย้ายสถานที่แล้ว ได้มีการเปลี่ยนรูปแบบของแหล่งบริการและการขายบริการออกไปอย่างหลากหลาย เช่น แอบแฝงในร้านขายยาต้องเหล้า สถานออกกำลังกาย ร้านตัดผม สโมสรสไนเกอร์ นวดแผนโบราณ ฯลฯ บางครั้งให้หญิงเตร็ดเตร่เรียกลูกค้าอยู่ตามสวนสาธารณะ ห้างสรรพสินค้า หญิงบางคนทำงานเป็นอิสระในรูปแบบ พนักงานขายเครื่องสำอางค์เครื่องใช้ในบ้าน บางคนคอยจับลูกค้าตามสถานีขนส่ง บางคนเช่าห้องชุดเพื่อขายบริการทางเพศโดยมีนายหน้าติดต่อให้ เหล่านี้ทำให้การควบคุมทำได้ยาก หญิงบางกลุ่มเกรงกลัวกฎหมายอยากเลิกอาชีพนี้ จะพยายามทำงานหนักเพื่อเก็บเงินก้อนให้ได้

ประการที่สาม การกวาดล้างทำให้หญิงบริการทำงานหนักขึ้น เมื่อหญิงถูกจับกุมไป เจ้าของสถานบริการจะให้คนไปไต่ตัวออกมา เมื่อออกมาก็ต้องทำงานใช้หนี้ค่าปรับ หญิงบริการต้องทำงานหนักกว่าเดิมเพื่อเก็บเงินและใช้หนี้ ยิ่งมีการกวาดล้างบ่อยครั้งเท่าใดก็จะทำให้หญิงไม่อาจหลุดออกไปจากธุรกิจบริการทางเพศนี้ได้ ด้วยเธอต้องรับภาระหนี้สินที่เพิ่มขึ้น ทั้งยังถูกปิดบัง กักขัง หรือโยกย้ายไปยังที่ห่างไกลและลำบากกว่าเดิม

ประการที่สี่ ปัญหาในการดูแลป้องกันโรคเอดส์ โดยปกติแล้วหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลด้านสุขภาพ จะเข้าไปดูแลสุขภาพและให้ความรู้ในการป้องกันโรคแก่หญิงบริการในแหล่งบริการ โดยได้รับความร่วมมือจากเจ้าของสถานบริการในการให้หญิงบริการไปตรวจสุขภาพสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ทำให้สามารถจะโฆษณาสถานบริการของตนเองได้ว่า "ปลอดเอดส์" ดึงดูดลูกค้ามาใช้บริการให้มากขึ้น ส่วนหญิงบริการรายใหม่จะได้รับบริการการเจาะเลือดเพื่อการเฝ้าระวังเอดส์ เมื่อมีมาตรการเข้มงวดเรื่องโสเภณีเด็ก หญิงบริการที่อายุต่ำกว่า 18 ปี จะถูกเจ้าของปกปิดซ่อนเร้น ไว้มิให้เจ้าหน้าที่ที่เข้าไปดูแลและให้ความรู้ได้พบเห็น ทำให้ไม่ได้รับความรู้และการดูแลป้องกันโรค สถานบริการบางแห่งไม่ยอมให้เจ้าหน้าที่เข้าไปดูแล มีการเข้มงวดในการออกไปนอกสถานบริการของหญิง เมื่อติดเชื้อโรคเอดส์จึงไม่ได้รับการตรวจและดูแลจากแพทย์ กลายเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรคเอดส์ให้แก่สังคมต่อไป

ประการที่ห้า เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายมีช่องทางหารายได้เพิ่มขึ้น โดยปกติแล้วการประกอบธุรกิจขายบริการทางเพศในจังหวัดเชียงใหม่ดำเนินอยู่ได้ด้วยการจ่ายค่าคุ้มครองหรือภานินอกระบบให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย เมื่อมีการปราบปรามเข้มงวดเจ้าหน้าที่ได้อาศัยเป็นปัจจัยหาเหตุเรียกเงิน หญิงบริการที่ออกจากสถานบริการไปตรวจสุขภาพหรือเรื่องอื่น ทำให้ต้องจ่ายเงินถึงสองสามครั้งในเวลาหนึ่งเดือนทำให้ทั้งเจ้าของสถานบริการและหญิงบริการไม่อยากออกไปตรวจสุขภาพตามเวลาที่นัดหมาย

จะเห็นได้ว่ากฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวกับธุรกิจบริการทางเพศดูเหมือนจะช่วยปกป้องผู้หญิงที่อยู่ในธุรกิจนี้ แต่ในทางปฏิบัติยังมีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลกระทบโดยตรงแก่หญิงบริการและการควบคุมดูแลป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ อีกทั้งไม่ได้ทำให้จำนวนโสเภณีเด็กลดลงดังที่หลายฝ่ายคาดหวัง

บทสรุปและวิเคราะห์

รายงานเรื่อง "แม่หญิงชายตัวกับเอดส์ : ภาพสะท้อนคุณภาพชีวิตและปัญหาสังคมของเชียงใหม่" เขียนขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อสะท้อนภาพวิกฤตด้านคุณภาพชีวิตที่เกิดจากธุรกิจขายบริการทางเพศที่กำลังเจริญรุ่งเรืองอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ และกำลังจะนำความหายนะถึงขั้นสูญสิ้นเผ่าพันธุ์มาให้แก่ชาวเชียงใหม่ซึ่งอยู่ในนครที่ก่อตั้งและพัฒนาการมานานถึง 700 ปี โดยพญามังรายปฐมบรมกษัตริย์ราชวงศ์มังราย

ความเจริญรุ่งเรืองในอดีตอันยาวนานไม่ว่าจะเป็นด้านการทำมาหากิน การเกษตรกรรม ชลประทาน ตลาด รวมไปถึงการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา เห็นหน้าที่อันสำคัญยิ่งของกษัตริย์ล้านนาไทยในอดีตทุกพระองค์ที่จะทำให้แก่อาณาประชาราษฎร์ในดินแดนล้านนา โดยมีนครเชียงใหม่เป็นศูนย์กลาง จนกระทั่งนครเชียงใหม่ตกอยู่ในความเสื่อมและเป็นเมืองขึ้นของพม่า เมื่อได้มีการฟื้นฟูนครเชียงใหม่ขึ้นมาภายใต้การปกครองของราชอาณาจักรไทย เชียงใหม่ได้รวมกันเป็นปึกแผ่นอีกครั้งหนึ่งในมณฑลพายัพ เมื่อประเทศสยามมีนโยบายรวมหัวเมืองไว้ด้วยกัน ตำแหน่งกษัตริย์ของนครเชียงใหม่ก็ถูกยกเลิกไป และนครเชียงใหม่ได้รับฐานะใหม่เป็น จังหวัดเชียงใหม่สืบมาจนปัจจุบัน

สภาพสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนยุคดั้งเดิมมีพระพุทธศาสนามำจูนให้เกิดความสงบสุขร่มเย็น ทั้งกษัตริย์ ขุนนาง และประชาชนได้อาศัยหลักธรรมของพระศาสนาในการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกัน แม้กระนั้นก็มีได้เกรงกลัวต่อข้าศึกที่มาทำสงครามด้วย จนเมื่อถึงยุคเสื่อมที่บ้านเมืองอ่อนแอ สภาพสังคมก็ได้เสื่อมโทรมลง เมื่อพม่าเข้ามาปกครอง ผู้คนก็หลบหนีกันไปอยู่ที่อื่นจนรกร้าง หลังจากพระยาแก้ววดีฟื้นฟูบ้านเมืองจึงได้กลับสู่ความสงบสุขอีกครั้งด้วยจำนวนประชากรไม่มากนัก ทำให้ไม่มีปัญหาสังคมใด ๆ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศไทยได้ส่งผลกระทบมายังเชียงใหม่ ทำให้เกิดระบบผลิตเพื่อค้าที่ทุกฝ่ายจะต้องแข่งขันกันทางเศรษฐกิจ สังคมเชียงใหม่ตกอยู่ภายใต้กระแสทุนนิยมและบริโภคนิยมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การพัฒนาเชียงใหม่ให้เป็นศูนย์กลางความเจริญครบวงจรจากนโยบายของรัฐบาลทุกยุคสมัยส่งผลให้เชียงใหม่เปลี่ยนแปลงไปดังที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ ปัญหาต่าง ๆ ที่แข่งขันกันเกิดขึ้นมาให้ผู้บริหารและประชาชนปวดหัวยอมเป็นประจักษ์พยานถึงความเจริญอย่างไร้ขอบเขต และการควบคุมนั้น

ปัญหาการขายบริการทางเพศเป็นหนึ่งในปัญหาสังคมที่เจริญเติบโตขึ้นควบคู่กับสังคมตั้งแต่ยุคก่อตั้งอาณาจักรจนปัจจุบัน ยุคก่อตั้งอาณาจักรล้านนาและนครเชียงใหม่ มีการบันทึกเรื่องราวของผู้หญิงในราชวงศ์ที่ได้รับการยอมรับยกย่องในสังคม ทำหน้าที่เชื่อมสัมพันธ์ไมตรีในอาณาจักรและอุปถัมภ์พระศาสนา บทบาทของไพร่เมืองหญิงในยุคนั้นคือ การเป็นแม่บ้านแม่เรือน ค้าขายและทำงานในไร่นา ระบบชนชั้นทางสังคมในยุคนั้นทำให้มีการใช้เงินทองทรัพย์สินซื้อขายไพร่หญิงอันเป็นจุดเริ่มต้นของการขายบริการทางเพศในสังคมล้านนา และมีการกล่าวถึง "แม่กำลัง" หรือหญิงโสเภณีไว้ในสมัยพระเจ้าเกือนา เมื่อพม่าเข้าครอบครองล้านนามีการข่มเหงหญิงและการขายบริการทางเพศแก่ทหารพม่าเมื่อยามยากแค้น แม้เมื่อเป็นอิสระอยู่ภายใต้ราชอาณาจักรไทย แม่หญิงล้านนาก็มีการขายบริการทางเพศต่อเนื่องกันมาจนมีสถานบริการทางเพศเพิ่มจำนวนมากขึ้น

แผนเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของไทยสร้างค่านิยมแบบใหม่แก่ชาวชนบทเพิ่มภาระหนี้สินและความต้องการในการบริโภคสิ่งทันสมัยที่แปลกใหม่ ทำให้หญิงสาวชนบทดิ้นรนเข้าสู่ธุรกิจบริการทางเพศ ประกอบกับนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว การสร้างท่าอากาศยานเชียงใหม่ ทำให้ธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเจริญเติบโตควบคู่ไปกับธุรกิจทางเพศ

เมื่อธุรกิจบริการทางเพศเจริญเติบโตขึ้น ภาพของแม่หญิงเหนือที่ปรากฏโดยทั่วไปลดคุณค่าของหญิงไทยลงในสายตาของชาวไทยและชาวต่างประเทศ การเข้มงวดในแหล่งขายบริการทางเพศทำให้ผู้ประกอบการพัฒนารูปแบบของแหล่งบริการออกไปจากแบบบริการทางเพศโดยตรง (เปิดเผย) ได้แก่ สำนักคาเฟ่ ร้านอาหาร ไปเป็นรูปแบบบริการทางเพศโดยแอบแฝง ได้แก่ โรงแรม บาร์เบียร์ บาร์เกย์ บาร์อโกโก้ ไนส์คลับ ออบ อบ นวด นวดแผนโบราณ คอกเทลเลาจน์ บริการเพื่อนเที่ยว ร้านเสริมสวย นางทางโทรศัพท์ คาราโอเกะ และสาลายาดอง

การที่หญิงสาวชาวเหนือจำนวนหนึ่งไปค้าประเวณีเป็นปรากฏการณ์ที่มีปัจจัยอันเป็นสาเหตุที่ซับซ้อน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยผลักดันของชุมชนชนบท ได้แก่ ความยากจน มีพี่น้องหลายคน ค่านิยมการเสี่ยงโชคและเลียนแบบรวมกับทัศนคติไม่รังเกียจหญิงที่ไปขายบริการแล้วกลับมาบ้าน ระบบการศึกษาที่ไม่ได้ปลูกฝังความรักท้องถิ่น สื่อมวลชนที่ปลูกฝังบริโภคนิยม แรงกระตุ้นของชุมชนที่อ่อนแรงลง ปัจจัยดึงดูดจากสถานประกอบการ ได้แก่ รายได้จำนวนมาก ลักษณะชีวิตในเมือง การเลียนแบบปัจจัยแรงจูงใจจากสังคม ได้แก่ การพัฒนาการท่องเที่ยว การประกวดความงามของสตรี อิทธิพลของสื่อมวลชนและความต้องการของลูกค้า รวมทั้งค่านิยมของชาวไทยในเรื่องเพศ เหล่านี้เป็นเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่ทำให้ธุรกิจบริการทางเพศขยายตัวต่อไปอย่างมั่งคั่ง ในขณะที่กฎหมายที่ออกมาเพื่อป้องกันและปราบปรามเรื่องนี้หย่อนยานขาดประสิทธิภาพ

การมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการทางเพศนำไปสู่โรคอันเกิดจากเพศสัมพันธ์หลายชนิดแต่ก็ยังไม่ทำให้ชายชอบเที่ยวเกรงกลัวจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2527 โรคจากเพศสัมพันธ์โรคใหม่ก็เกิดขึ้น และแพร่ระบาดเข้าสู่เมืองเชียงใหม่ทั้งยังมีความรุนแรงมากที่สุด เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว มีการหมุนเวียนของหญิงบริการในแหล่งบริการยากแก่การควบคุม การปฏิบัติงานด้านการควบคุมโรคเป็นไปด้วยความยากลำบาก เหล่านี้เป็นอุปสรรคในการหยุดยั้งการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในจังหวัดเชียงใหม่

ปี พ.ศ. 2531 โรคเอดส์ปรากฏขึ้นในเชียงใหม่ ในระยะเวลาเพียง 8-9 ปี จำนวนผู้ป่วยและผู้มีอาการสัมพันธ์กับเอดส์เพิ่มสูงขึ้นอย่างน่ากลัว จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดอันดับหนึ่งของประเทศไทยในเรื่องจำนวนผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ และความรวดเร็วของการแพร่ระบาด กล่าวได้ว่า ปัญหาการทวีจำนวนของผู้ป่วยเอดส์และผู้มีอาการสัมพันธ์กับเอดส์ โดยเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่สูงที่สุดในประเทศไทย ทั้งนี้การติดเชื้อเริ่มต้นจากชายรักร่วมเพศ ต่อมายังหญิงบริการทางเพศ ชายนักเที่ยว จนในที่สุดถึงเด็กทารกที่ติดเชื้อเอดส์จากมารดา แม้ว่าการนำเสนอข่าวสารการแพร่ระบาดของโรคเอดส์จะไปสู่มวลชนอย่างทั่วถึง แต่ชาวเชียงใหม่และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ยังคงมีพฤติกรรมการเที่ยวหญิงบริการทางเพศโดยไม่ได้ป้องกัน โอกาสในการรับเชื้อเอดส์จึงมีอยู่ทั่วไปโดยเฉพาะในกลุ่มชายวัยแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน นักศึกษา กรรมกรก่อสร้าง คนงานในโรงงานอุตสาหกรรม ทหารเกณฑ์

จนกระทั่งวันนี้ ที่มีผู้ติดเชื้อโรคเอดส์จำนวนมากทยอยกันเสียชีวิตไปวันแล้ววันเล่า เรียกได้ว่าถึงขั้นวิกฤตด้วยสาเหตุจากความต้องการของผู้ใช้บริการและรายได้จากธุรกิจบริการทางเพศ การใช้บริการโสเภณีเด็กและโสเภณีข้ามชาติ คุณภาพของถุงยางอนามัย จำนวนครั้งของการใช้บริการทางเพศ และการขายบริการทางเพศของหญิงที่ติดเชื้อโรคเอดส์แล้ว ทั้งนี้กฎหมายที่ออกมาเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหารูขี้แร้งก็ไม่ได้มีการปรับปรุงให้ทันกับความซับซ้อนและเล่ห์เหลี่ยมของขบวนการค้าเด็กและหญิง

จะเห็นได้ว่าวิกฤตของปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์เกิดจากความไม่รู้ ไม่ตระหนักของหญิงบริการ การขาดจิตสำนึกของเจ้าของสถานบริการและชายนักเที่ยว รวมทั้งนโยบายของรัฐต่อปัญหาการค้าประเวณีที่ขาดความชัดเจน ต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายขาดความเข้มงวดจริงจังในทางปฏิบัติ สิ่งสำคัญก็คือกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้ ไม่ได้รับความเอาใจใส่ เร่งรัดปรับปรุงแก้ไขให้ทันกับความซับซ้อนของปัญหา ทำให้ผู้ที่อยู่ในขบวนการของธุรกิจที่เห็นแต่ประโยชน์ของตนเองอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายสร้างความมั่งคั่งให้แก่ตนเองและพวก จากข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้นในบทที่ 1-4 ทำให้มองเห็นการกดขี่ เอารัดเอาเปรียบทางเพศต่อเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี (มีเด็กอายุตั้งแต่ 11-12 ปี เป็นหญิงบริการอยู่ตามสถานบริการทั่วไปในเชียงใหม่ : (จากการสำรวจของผู้เขียนช่วงปี พ.ศ. 2528 ถึง

ปัจจุบัน) ที่มีอยู่อย่างสม่ำเสมอ เด็กถูกบังคับให้ทำงานหนัก บางครั้งถูกทารุณทำร้ายร่างกายเพื่อให้สนองต่อความต้องการทางเพศของชายนักเที่ยว โดยที่พ่อ-แม่และตัวเด็กได้รับเงินค่าตัวเพียงเล็กน้อย ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ที่มีในกลุ่มหญิงบริการ โดยเฉพาะเด็กที่ยากจนและด้อยโอกาสยังไม่ได้รับสะสาง เจ้าหน้าที่ไม่อาจเข้าไปควบคุมดูแลให้ความช่วยเหลือได้ ภาพที่เลวร้ายเช่นนี้สมควรแล้วหรือที่จะมีอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ที่คนไทยทุกหมู่เหล่าพากันยกย่องอย่างภาคภูมิใจว่างดงามตระการตา มีพร้อมสรรพสิ่งของความเจริญรุ่งเรืองจนกระทั่งได้เป็นจังหวัดตัวแทนของประเทศไทยในการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ครั้งที่ 18

ในการเฉลิมฉลองอายุครบ 700 ปีของเชียงใหม่ นครคู่ขวัญล้านนาไทยในปี 2539 นี้ ภาพของขบวนแห่นางงามที่นิ่งมากับขบวนรถบุปผชาติ การฟ้อนรำที่สวยงามเพื่ออวดแขกบ้านแขกเมืองแต่เบื้องหลังเป็นหยดน้ำตาของพ่อ-แม่ญาติพี่น้องของหญิงบริการที่เสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ ผสมกับหยดน้ำตาของเด็กสาวรุ่นใหม่ที่ถูกนำมาขายเพื่อเป็นทาสรองรับความมโหรีของชายนักเที่ยวที่มาชมงานฉลองครั้งนี้ ดังนั้นการสะท้อนภาพเบื้องหลังของความสนุกสนาน รื่นเริงให้ทุกคนมองเห็นปัญหาและช่วยกันวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขจึงเหมาะสมกับโอกาสนี้อย่างยิ่ง

มีปัจจัยหลายประการด้วยกันที่ทำให้ผู้หญิงเหนือเข้าสู่ธุรกิจบริการทางเพศมากกว่าผู้หญิงในภาคอื่น ๆ จนทำให้ขบวนการค้าหญิงเจริญรุ่งเรืองอยู่ทางภาคเหนือ และทำให้จังหวัดเชียงใหม่ได้รับเกียรติเป็นจังหวัดอันดับหนึ่งของสถิติผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ ปัจจัยที่ทำให้ทุกฝ่ายที่ตั้งใจจริงในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโสเภณีไม่อาจจะทำงานสำเร็จได้ ผู้เขียนขอเสนอมุมมองของตนเองในเรื่องนี้ไว้ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ระบบค่านิยมและระบบบรรทัดฐานทางเพศของสังคมไทย

ในสังคมไทยซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนวัฒนธรรมไทยพุทธนั้น ได้สร้างระบบค่านิยมและระบบบรรทัดฐานทางเพศขึ้นมาใช้ในการควบคุมทางสังคม¹¹⁹ โดยมอบให้สถาบันครอบครัวเป็นตัวแทนในการจัดเกลา สังคมได้นำเอา สถาบันครอบครัวมาเชื่อมโยงเข้ากับระบบบรรทัดฐานทางเพศเนื่องจาก

1. สถาบันครอบครัวทำหน้าที่ในการวางบรรทัดฐานที่ถูกต้องในการผลิตสมาชิกใหม่อบรมและเลี้ยงดูสมาชิกให้ยอมรับบรรทัดฐานของสังคม บรรทัดฐานในการผลิตสมาชิกใหม่ก็คือกฎเกณฑ์ทางเพศ ซึ่งควบคุมพฤติกรรมทางเพศของหญิง และชายให้เป็นตามที่สังคมต้องการ
2. บรรทัดฐานทางเพศจะต้องทำให้เกิดการทดแทนสมาชิกใหม่เพื่อสืบทอดสังคมต่อไป

¹¹⁹ ดูรายละเอียดเรื่องระบบบรรทัดฐานทางเพศใน สุธิมาน นฤมล นางงามตุ้กระจก : การศึกษากระบวนการกลายเปลี่ยนหมอนวดไทย อ้างแล้ว. หน้า 56-67

ดังนั้นการแต่งงานและระบบครอบครัวแบบผัวเดียวเมียเดียวจึงเป็นกลไกหนึ่งของการควบคุมความปรารถนาทางเพศให้อยู่ในระบบครอบครัว พฤติกรรมทางเพศที่ผ่านการยอมรับของสังคมตามวัฒนธรรมและเพณีจึงเป็นเรื่องที่ชอบธรรม ความสัมพันธ์ทางเพศก่อนหรือนอกระบบการแต่งงานจึงเป็นเรื่องเสื่อมเสีย

ภายใต้ระบบบรรทัดฐานทางเพศนี้ได้ควบคุมและกำหนดพฤติกรรมของผู้หญิงอยู่สองบรรทัดฐานคือ บรรทัดฐานของความเป็นแม่ (Maternity norms) ซึ่งแสดงถึงการครอบงำของเพศชายอย่างชัดเจน เพราะในบรรทัดฐานของความเป็นแม่ได้จำกัดสิทธิของผู้หญิงไว้ในการต้องคลอดและเลี้ยงดูบุตร ผู้หญิงที่ "ดี" จะต้องมีบุตร และแบกรับหน้าที่ในการฟูมฟักเลี้ยงดูไปจนกว่าบุตรจะโต โดยเฉพาะในสังคมไทยที่ไม่ยอมปล่อยให้เด็กดูแลรับผิดชอบตนเองง่าย ๆ นั้น แม่จะต้องทำหน้าที่นี้ตั้งแต่วัยสาวไปจนชราไม่ว่าจะมีสามีหรือญาติมาช่วยหรือไม่ แม่จะต้องเสียสละชีวิตของตนเองให้แก่บุตรได้ ส่วนบรรทัดฐานที่สองคือ บรรทัดฐานเกี่ยวกับเรื่องเพศ (Sexuality norms)¹²⁰ เป็นบรรทัดฐานที่ใช้ควบคุมพฤติกรรมทางเพศของหญิง เรื่องเพศของผู้หญิงหมายถึงความสามารถที่จะปลูกฝังความปรารถนาทางเพศขึ้นในตัวผู้ชาย ตัวอย่างเช่นของความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อบทบาทระหว่างเพศชายกับเพศหญิง เช่นเชื่อว่าผู้หญิงอ่อนแอกว่าชายและเป็นสมบัติของชาย ความต้องการทางเพศของชายมีมากกว่าหญิงและจำเป็นต้องปลดปล่อย ชายชาตรีต้องมีความสามารถในเรื่องเพศ และผู้หญิงที่ดีไม่ควรแสดงออกเกี่ยวกับเรื่องเพศ ดังนั้นสังคมจึงมีข้อห้ามสำหรับผู้หญิงไว้ในเรื่องต่อไปนี้

- การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน
- การมีเพศสัมพันธ์นอกกระบวนแต่งงาน
- การมีเพศสัมพันธ์ของหญิง หม้าย หย่าร้าง
- การมีเพศสัมพันธ์กับหญิงด้วยกัน หรือชายมากกว่าหนึ่งคน

นอกจากนี้ยังมีมาตรฐานเชิงซ้อนในบรรทัดฐานทางเพศ ซึ่งเป็นผลมาจากโครงสร้างทางสังคมที่เน้นความเป็นใหญ่ของชายเหนือกว่าหญิง สังคมให้สิทธิทางเพศแก่ชายมากกว่าหญิง คือ สิทธิของชายที่จะมีความสัมพันธ์ทางเพศกับหญิงได้หลาย ๆ คน ในขณะที่พฤติกรรมเดียวกันนี้ผู้หญิงเป็นผู้กระทำจะถูกกลงโทษทั้งทางกฎหมายและศีลธรรม สิ่งนี้ได้สะท้อนและกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างเพศที่ผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง จึงเป็นการง่ายที่ผู้ชายจะสร้างหรือสงวนสิทธิพิเศษเกี่ยวกับ

¹²⁰ ดูรายละเอียดจาก จิรติ ดิงศภัทย์ “ผู้หญิง แรงงานและชีวิตครอบครัว วิธีการวิเคราะห์ทัศนคติสตรีเพศ” เศรษฐศาสตร์การเมือง 1(3) พ.ศ.-ม.ย. หน้า 15-38.

เรื่องเพศไว้ในเฉพาะหมู่ผู้ชาย ดังนั้นรูปแบบพฤติกรรมทางเพศที่มีมาตรฐานเชิงซ้อนอยู่เบื้องหลัง จึงเปิดโอกาสให้ผู้ชายแสวงหาความสุขทางเพศ เน้นความพึงพอใจของตน และความสุขทางกาย แต่เข้มงวดในพฤติกรรมทางเพศของผู้หญิง โดยการสงวนความบริสุทธิ์ของเพศหญิง

ความไม่เท่าเทียมของสถานภาพทางเพศที่ผู้หญิงเป็นรองนั้น Schur¹²¹ เห็นว่าในการปฏิสัมพันธ์ประจำวัน ผู้หญิงถูกรับรู้และได้รับการตอบสนองในการเป็นสมาชิกของเพศหญิง การตอบสนองนั้นแสดงถึงระดับของตราประทับในความเป็นหญิง อันเป็นสถานภาพที่ถูกลดคุณค่า การเป็นหญิงจึงถูกเหมารวมว่า ผู้หญิงไม่ว่าจะอยู่ในสังคมใด หรือชนชั้นใด เหตุผลก็คือเพียงเพราะความเป็นเพศหญิง ซึ่งถูกโครงสร้างสังคมที่ชายเป็นใหญ่เอารัดเอาเปรียบในทุก ๆ แง่มุมของชีวิต นับตั้งแต่ความตึงเครียดทางจิตใจ การกีดกันเลือกปฏิบัติในหน้าที่การงาน การศึกษา กฎหมายที่ลำเอียงบนพื้นฐานของเพศ การกำหนดบทบาททางเพศที่ตายตัว สภาพที่ผู้หญิงจำต้องอยู่ในฐานะพึ่งพา ขึ้นต่อผู้ชาย รวมทั้งความกดดันทางเพศ¹²² กฎเกณฑ์เหล่านี้ได้รับการถ่ายทอดซ้ำแล้วซ้ำอีกอย่างชอบธรรม เพื่อรักษาสภาพที่เป็นรองของผู้หญิงและความมีอำนาจเหนือกว่าผู้ชายได้ถูกส่งผ่านเข้าไปในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ทั้งผู้หญิงและผู้ชายต่างยอมรับและคำนึงมาตรฐานเชิงซ้อนนี้ไว้ตลอดมา

เมื่อพิจารณาลักษณะครอบครัวไทยที่ชายเป็นใหญ่ และใช้บรรทัดฐานทางเพศในการจัดสรรสิทธิ และพันธะผูกพันกับผู้หญิงที่มีคุณค่า ผู้หญิงที่มีคุณค่าหรือผู้หญิงดี คือผู้หญิงที่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางเพศ รักษาพรหมจรรย์จนถึงเวลาแต่งงานอันจะทำให้คุณค่าของผู้หญิงสูงขึ้น เป็นทรัพย์สินที่มีค่า หายาก และจะต้องผูกขาดผู้หญิงที่ดีไว้ภายใต้ระบบการแต่งงาน ในขณะที่เพศชายไม่จำเป็นต้องมีเพศสัมพันธ์ เพียงแต่ในระบบครอบครัว จึงยอมให้เกิดระบบหลายเมียได้

“อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันนี้สังคมไทยยังยอมรับว่าชายเป็นใหญ่เสมอ ถ้าหญิงใดแต่งงานก็ยัง คงถือคติว่าต้องรักและเชื่อสัตย์ต่อสามีคนเดียว ห้ามแบ่งความรักหรือไปมีความสัมพันธ์ทางเพศกับชายอื่น เพราะถือว่าผิดศีลธรรมอย่างร้ายแรง ส่วนสตรีสาวโสด เรื่องความสัมพันธ์ทางเพศยังถูกถือว่าควรอยู่ในขอบเขต โดยไม่ควรจะมีความสัมพันธ์ทางเพศกับชายใดจนกว่าจะแต่งงานแล้ว หญิงคนใดเปลี่ยนคู่ควรเป็นประจําหรือชอบไปเที่ยวกับชายมากหน้าหลายตา สังคมจะรังเกียจ ผู้หญิงจึงยังคงต้องปฏิบัติตามอยู่ในกรอบของประเพณี”¹²³

¹²¹ Schur Edwin M. อ้างใน สุลิมา นฤมล นามงามตุ้กระจก อ้างแล้ว หน้า 63

¹²² จิรติ ดิงศภัทย์ อ้างแล้ว หน้า 15

¹²³ เฉลิม จันปฐมพงศ์ และคณะ อ้างใน สุปาจริย์ วิชัยโรจน์ สุปาจริย์ การยอมรับพฤติกรรมทางเพศ
วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2529

เมื่อนำเรื่องนี้มาพิจารณาในประเด็นการเที่ยวหาหญิงบริการของชายไทยแล้ว จะเห็นได้ว่าในโครงสร้างสังคมที่ชายเป็นใหญ่เช่นสังคมไทย จึงง่ายที่ผู้ชายจะสร้างสิทธิพิเศษเกี่ยวกับเรื่องเพศไว้เช่นนี้ และแน่นอนที่ว่าเมื่อระบบบรรทัดฐานทางเพศเป็นเช่นนี้ เมื่อสถาบันครอบครัวทำหน้าที่ถ่ายทอดบรรทัดฐานนี้จนกลายเป็นค่านิยมของชายไทย การที่ชายโสคหรือพ่อบ้านจะไปมีภรรยาน้อยหรือไปเที่ยวหาหญิงบริการทางเพศจึงเป็นเรื่องธรรมดา บางทีอาจจะเป็นเรื่องโก้เก๋ที่นำมาโอ้อวดกันในกลุ่มเพื่อนด้วยซ้ำ สำหรับชายโสคนั้นจะเริ่มต้นแสวงหาเพศสัมพันธ์เพื่อแสดงความเป็น "ชายชาตรี" ตั้งแต่เริ่มแตกเนื้อหนุ่ม ที่เรียกกันในวัฒนธรรมไทยว่า "ขึ้นครุ" อันเป็นสาเหตุนำไปสู่การติดเชื่อโรคเอดส์เพราะความไม่รู้ ส่วนชายพ่อบ้านที่มักจะอ้างว่า "เบื่ออึกที่บ้าน" หรือภรรยาจู้จี้ขี้บ่น ปล่อยตัว ไม่ให้ความสุขทางเพศแก่ตน ฯลฯ แล้วไปเที่ยวหาหญิงบริการซึ่งก็ไม่เคยถูกดำเนินคดีจากภรรยาหรือสังคมเลย สังคมกลับหันมาลงโทษผู้หญิงที่เป็นภรรยาว่าไม่ดีเอง

ทั้งนี้เมื่อเอาบรรทัดฐานทางเพศมากำหนดพฤติกรรมของหญิงขายบริการทางเพศในสังคมไทยแล้ว หญิงบริการจะถูกจัดอยู่ในพวก "หญิงเลว" เนื่องจากมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชายจำนวนมาก โดยไม่ผ่านกระบวนการแต่งงาน สังคมจึงประนามและรังเกียจ ผู้ชายจึงใช้มาตรฐานนี้มากดขี่ เอาเปรียบหญิงบริการในทุกวิถีทางนับตั้งแต่การมองดูผู้หญิงเหล่านี้ว่าเปรียบเสมือนสัตว์ หรือสิ่งของที่ซื้อหามาได้ทุกเวลา โดยเฉพาะชายนักเที่ยวที่ชอบซื้อบริการจากสาวเหนือ จะมองภาพสาวเหนือว่าสวยงามเหมือนดอกไม้ ว่านอนสอนง่าย ไม่ห้าวแข็ง¹²³ เป็นความพึงพอใจที่ส่งเสริมความรู้สึกมีอำนาจเหนือกว่าของชาย การมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการทางเพศอย่างรุนแรง ไม่เมตตาปราณี ทำให้คุ้มเงินที่จ่ายไปให้ แม้ว่าหญิงบริการบางคนจะมีอายุคราวลูกสาวของตนเอง ขณะที่หญิงบริการต้องทนทุกข์ทรมานกับการรับแขกที่จิตใจโหดร้าย จำนวนนับไม่ถ้วน วันแล้ววันเล่า โดยไม่อาจไปร้องทุกข์กับใครได้ เพียงเพราะชายได้จ่ายเงินซื้อการบริการนั้นแล้ว ในราคาที่ถูกลงมาก เหล่านี้แสดงอย่างชัดเจนถึงสิทธิพิเศษของชายที่มีอยู่เหนือหญิงอย่างสิ้นเชิง

ประการที่สอง ระบบความเชื่อดั้งเดิมถูกทำลายลงด้วยความทันสมัยและบริโภคนิยม

ในสังคมล้านนาคั้งเดิมมีความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติที่มีอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน สำหรับในระบบครอบครัวและเครือญาติ กลไกประการสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมทางเพศของสมาชิกในครอบครัวมิให้ประพฤติดื้ออู่อาริดประเพณีและส่งเสริมสถานภาพของหญิงในครัวเรือนก็คือ ระบบความเชื่อผีปู่ย่า ชาวบ้านจะเชื่อว่าผีบรรพบุรุษจะมาคอยดูแลปกป้องรักษาลูกหลาน ความเกรง

¹²³ ลักษณะการว่านอนสอนง่าย จะเป็นลักษณะของเด็กเล็ก ๆ หรือสัตว์บางชนิดที่นำมาฝึกให้ทำตามมนุษย์ได้

กล่าวต่อการลงโทษของผีป่วนทำให้ไม่มีใครกล้าทำ “ผิดผี” สำหรับการควบคุมพฤติกรรมทางเพศของหญิงนั้น ผู้ชายที่มาเกี่ยวพาราสีหญิงสาวจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของการนับถือผีป่วนอย่างเคร่งครัด เมื่อเวลาที่ชายจะไปหาหญิงในประเพณี “แอ่วสาว” ซึ่งให้อิสระแก่ชายหญิงที่จะได้ทำความรู้จักสนิทสนมกันในระบบการเลือกคู่ โดยมีพ่อ-แม่ดูแลอยู่ห่าง ๆ นั้น มีข้อห้าม “ผิดผี” เป็นข้อห้ามชายที่ไปหาหญิงมิให้ล่วงเกินทางเพศแก่หญิง ถ้าชอบพอรักใคร่กันก็จะจัดการให้เป็นไปตามประเพณี มีพิธีเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษของฝ่ายหญิงและฝ่ายชายต้องหันมานับถือหลังจากแต่งงานอยู่ด้วยกัน ในข้อห้าม “ผิดผี” นี้เอง ชายบางคนก็หวังผลประโยชน์จากหญิงสาวได้อาศัยกฎเกณฑ์นี้เป็นทางนำหญิงออกจากชุมชนไปค้าประเวณีได้ นั่นคือ ในการ “แอ่วสาว” หากฝ่ายชายล่วงล้ำเข้าไปในเขตหวงห้ามของบ้าน หรือถูกเนื้อต้องตัวหญิงสาว ถือว่า “ผิดผี” จะต้อง “เสียผี” ตามประเพณี ให้ทำพิธีเลี้ยงผีด้วย หัวหมู 1 หัว เหล้า 1 ขวด ไก่ 1 คู่ และเงิน 6 บาท ก็จะได้หญิงไปเป็นคู่ครอง¹²⁷ ในอดีตชายจะพึงพอใจที่พาหญิงไปเป็นคู่อย่างแท้จริง แต่เมื่อมีการล่อลวงหญิงไปขายบริการเกิดขึ้น ชายที่มุ่งหมายจะล่อลวงหญิงก็จะจ่ายเงินจำนวนเล็กน้อยหลอกซื้อหญิงไปเป็นภรรยาแล้วนำเข้าสู่ธุรกิจบริการทางเพศ อีกประเด็นหนึ่งกล่าวได้ว่า เมื่อวิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงไปด้วยกระแสบริโภคนิยม ความเชื่อที่มีมาแต่ดั้งเดิมได้ถูกค่านิยมใหม่ที่มุ่งเน้นวัตถุพบทำลายลง ชาย-หญิงมิได้สนใจที่จะเคร่งครัดในพฤติกรรมทางเพศดั้งเดิม มีการผิดลูกผิดเมียผู้อื่น คบชู้ หรือการที่ชาย-หญิงมาอยู่ด้วยกันโดยมิได้ทำตามประเพณีให้เห็นอยู่มากในชุมชน โดยการเลียนแบบจากสังคมเมืองที่ทันสมัย เมื่อชุมชนขาดการควบคุมในเรื่องนี้โอกาสที่หญิงจะออกไปสู่ธุรกิจบริการทางเพศก็ง่ายขึ้น นอกจากนี้ชาวบ้านถือว่า การที่ลูกหลานออกไป “หาเงิน” เช่นนี้เป็นการไปทำงานเพื่อสร้างหลักฐานให้แก่ตนเองและพ่อแม่ เพราะฉะนั้นผีป่วนจะไม่ลงโทษจะคอยปกป้องรักษาให้ปลอดภัย

ประการที่สาม วิถีชีวิตที่เป็นพื้นฐานหล่อหลอมจิตใจและพฤติกรรม

สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศของเชียงใหม่และภาคเหนือค่อนข้างอุดมสมบูรณ์และมีอากาศเย็นสบายตลอดปี วิถีชีวิตไม่ต้องต่อสู้ดิ้นรน สงบ และเรียบง่าย หล่อหลอมบุคลิกภาพของชาวบ้านให้เป็นคนร่าเริง ใจดีใจง่าย ฯลฯ รวมทั้งมีวัฒนธรรมประเพณีที่เอื้ออำนวยต่อการชักจูงให้สตรีสาวไปสู่ธุรกิจขายบริการง่ายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นประเพณีการต้อนรับคนต่างถิ่นที่พ่อแม่จะอนุญาตให้ลูกสาวพูดคุยกับชายหนุ่มต่างถิ่นได้โดยไม่รังเกียจ หรือประเพณีการแอ่วสาวที่มีคุณค่าในอดีต แต่ได้กลายเป็นเครื่องมือของผู้หวังผลประโยชน์จากประเพณีนี้ นอกจากนี้สภาพดังกล่าวทำให้ผู้หญิงมีรูปร่างหน้าตางดงาม กิริยามารยาทอ่อนโยนนุ่มนวล มีนิสัยร่าเริงสนุกสนาน เป็นที่ถูกตาต้องใจหรือรสนิยม

¹²⁷ จีรลักษณ์ จงสถิตมัน อ่างแล้ว หน้า 134

ของชายนักเที่ยว แม้ในอดีตก็เป็นทีเลื่องลือในการนำสาวเหนือไปให้แก่ข้าราชการหรือเจ้านายเพื่อหวังเงินหรือลาภยศตอบแทน

ประการที่สี่ แนวคิดลดคติข่มขืนด้วยการมีหญิงบริการ

ในสังคมไทยที่มีโครงสร้างทางสังคมเอื้ออำนวยต่อความเป็นใหญ่และมีสิทธิเหนือหญิงของชาย ได้ปลูกฝังค่านิยมที่ฝังรากลึกในจิตใจ ทั้งสืบทอดต่อกันมาแนวคิดที่ว่าหญิงเป็นสิ่งที่มิได้สำหรับระบายความเครียดของชาย เมื่อชายมีความต้องการทางเพศจะต้องระบายออกด้วยการมีเพศสัมพันธ์กับหญิง ทำให้เกิดคติข่มขืนขึ้นอยู่อย่างสม่ำเสมอ เมื่อมีการปรามการค้าประเวณีและมีกลุ่มบุคคลหลายฝ่ายพยายามลดจำนวนหญิงบริการหรือพยายามลดจำนวนหญิงสาวจากชนบทไว้มิให้เข้าสู่ธุรกิจบริการทางเพศ ได้มีบางคนเสนอแนวคิดที่ว่า การที่มีหญิงบริการทางเพศอยู่ในสังคมเพื่อระบายความเครียดที่เกิดจากความต้องการทางเพศของชาย จะช่วยลดคติข่มขืนลง ถ้าไม่มีหญิงบริการ ลูกสาวหรือภรรยาของทุกคนก็คงจะไม่มีใครความปลอดภัยแน่ ผู้ที่มีแนวความคิดแบบนี้มีอยู่เป็นจำนวนมากในและแนวความคิดเช่นนี้ที่สนับสนุนให้เกิดการเที่ยวหญิงบริการ เมื่อตลาดยังมีความต้องการ ผู้จัดหาหญิงที่หวังผลประโยชน์ก็ย่อมจัดหาหญิงมาบริการให้แก่ชายอยู่อย่างสม่ำเสมอ หญิงก็ยังคงเป็นวัตถุสิ่งของที่ชายจ่ายเงินซื้อแล้วซื้อเลือกเอามาบำบัดความต้องการทางเพศของตนอยู่ต่อไป

อันที่จริงแล้ว คงจะมีเหตุผลอีกมากมายหลายประการที่จะนำมาอ้างอิงและวิเคราะห์การดำรงอยู่ของธุรกิจบริการทางเพศที่โยงใยไปสู่วิกฤตทางคุณภาพชีวิตด้วยโรคเอดส์ในเชียงใหม่ ทั้งนี้ผู้เขียนขอคาดการณ์ถึงแนวโน้มและทิศทางของธุรกิจบริการทางเพศในจังหวัดเชียงใหม่ไว้ว่า

1. จะมีหญิงบริการที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและอุดมศึกษาเพิ่มจำนวนขึ้นอีก และพัฒนารูปแบบของการขายบริการแบบอิสระของตนเองทั้งผ่านนายหน้าและไม่ผ่าน ทั้งนี้เมื่อหญิงบริการมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเอดส์ย่อมมีอัตราของการป้องกันตนเองสูงแต่โอกาสที่จะไม่ป้องกันในกรณีคู่รักหรือชายนักเที่ยวที่ตนเองพึงพอใจย่อมมีขึ้นได้

2. จะมีบริการ "Sex tour" ควบคู่ไปกับ "ทัวร์ป่า" ให้แก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ เกิดขึ้น

3. การซื้อ-ขายบริการทางเพศ เช่นเดียวกับการซื้อ-ขายศิลปวัฒนธรรมในศูนย์แสดงศิลปวัฒนธรรม หรือตลาดขายสินค้าพื้นเมือง

4. นายหน้าหาผู้หญิงจะอยู่ในห้างร้าน เจ้าของหอพัก ห้องเช่า ธุรกิจอาหารเครื่องดื่ม และจะมีหญิงบริการเดินตลาดขายบริการเองเพิ่มขึ้น

กล่าวได้ว่าธุรกิจบริการทางเพศจะพัฒนารูปแบบเป็นแบบแฟงมากยิ่งขึ้น และยากแก่การควบคุมดูแลยิ่งขึ้น

แนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไปในประเด็นนี้ ผู้เขียนในฐานะที่ได้คลุกคลีทำงานด้านสตรีมานาน มีความเห็นว่า การจะบรรเทาความรุนแรงของปัญหานี้ได้จำเป็นต้องอาศัยการศึกษาวิจัยควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานด้านพัฒนาในเรื่องต่อไปนี้

1. ประเด็นการศึกษาหาแนวทางและวิธีการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีในทางเพศ
 - 1.1 วิธีการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีในทางเพศในนักเรียนระดับประถมศึกษา (มัธยมศึกษา)
 - 1.2 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรความเข้าใจระหว่างเพศ
 - 1.3 การพัฒนาครอบครัวตัวอย่างมีปลูกฝังความเข้าใจระหว่างเพศแก่สมาชิกครอบครัว
 - 1.4 การใช้สื่อที่เหมาะสมในการสร้างทัศนคติที่ดีในทางเพศ
 - 1.5 การศึกษาหลักธรรมในศาสนามาปรับใช้ในการมีพฤติกรรมทางเพศที่ถูกต้องในครอบครัว
 - 1.6 กลยุทธ์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางเพศที่ส่ำสอนของวัยรุ่นโดยใช้หลักคำสอนทางศาสนา
- ๔๑๑
2. ประเด็นชุมชนต้นทางของหญิงบริการ
 - 2.1 ปัญหาของชุมชนชนบทที่เป็นปัจจัยหลังดันหญิงให้ย้ายถิ่นเข้าสู่ธุรกิจบริการทางเพศ
 - 2.2 แนวทางในการสร้างงานที่ เหมาะสมในชุมชนแก่เยาวชนสตรีชนบทภาคเหนือ
 - 2.3 วิธีการเสริมสร้างค่านิยม " อยู่บ้านเรา" ในชุมชนชนบท
 - 2.4 การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการแก้ไขปัญหา "ตกเขียว" เยาวสตรีชนบท
- ๔๑๒
3. ประเด็นธุรกิจบริการทางเพศและหญิงบริการ
 - 3.1 ปัญหาการค้าเด็กและหญิงข้ามชาติ
 - 3.2 การศึกษาหาแนวทางในการใช้มาตรการทางกฎหมายควบคุมแหล่งบริการทางเพศ
 - 3.3 การคาดการณ์แนวโน้มของธุรกิจบริการทางเพศในจังหวัดเชียงใหม่
 - 3.4 กลยุทธ์การตลาดของธุรกิจบริการทางเพศในเชียงใหม่
 - 3.5 ปัญหาอันเกิดจากการให้บริการทางเพศ และวิธีการแก้ไขของหญิงบริการในจังหวัดเชียงใหม่
 - 3.6 การหามาตรการทางกฎหมายในการลงโทษผู้จัดหาหญิงมาขายบริการทางเพศ
 - 3.7 การศึกษาหาแนวทางในการลงโทษผู้ใช้บริการทางเพศของโสเภณีเด็ก

๔๑๓

4. ประเด็นโรคเอดส์

- 4.1 การใช้มาตรการทางกฎหมายกับผู้แพร่เชื้อโรคเอดส์
- 4.2 วิธีการให้การศึกษาเรื่องการป้องกันเอดส์แก่เยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่
- 4.3 สื่อที่เหมาะสมในการหยุดยั้งการแพร่เชื้อโรคเอดส์

ฯลฯ

แน่นอนที่ว่าการศึกษาวิจัยแต่ละประเด็นเป็นเรื่องไม่ยากปัญหาอยู่ที่ว่า จะมีผู้นำผลของการวิจัยไปใช้ให้เกิดผลหรือไม่เท่านั้นความยากลำบากที่สุดคงจะอยู่ตรงการมองเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ของรัฐและผู้ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งชาวเชียงใหม่ที่กำลังฉลองอายุ 700 ปีของเมืองเชียงใหม่อยู่ในขณะนี้

บรรณานุกรม

- กองโรคเอดส์
2537 บทคัดย่อการสัมมนาระดับชาติเรื่อง โรคเอดส์ ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร
- โกมล กลิ่นลำดวน
2537 “การให้บริการทางเพศของหญิงโสเภณีโดยตรงจังหวัดหนองคาย เพื่อหาผลกระทบจากการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว” ในบทคัดย่อการสัมมนาระดับชาติเรื่องโรคเอดส์ ครั้งที่ 4
- กชช. ร. 5 ม. 58/27
ร.ศ. 119 รายงานการตั้งแขวงในเมืองนครเชียงใหม่ วันที่ 25 พฤษภาคม
คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์
2514 ดำเนินพื้นเมืองเชียงใหม่ พระนคร : โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี
โครงการสัมมนา - เวทีชาวบ้าน - นิทรรศการ
2536 “ชุมชนกับการจัดการปัญหาโรคเอดส์และสิ่งแวดล้อมในภาคเหนือ 18-20 กันยายน 2536 โรงแรมปางสวนแก้ว เชียงใหม่
- จิราลักษณ์ จงสถิตมัน
2535 วิกฤตทางวัฒนธรรมกับการดำรงชีวิตของเยาวชนสตรี : กรณีศึกษาผลกระทบของการพัฒนาชนบทภาคเหนือ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- จิรติ ดิงศภัทย์
2527 “ผู้หญิง แรงงาน และชีวิตครอบครัว : วิธีการวิเคราะห์การกดขี่สตรีเพศ” เศรษฐศาสตร์การเมือง 1 (3) พฤษภาคม - มิถุนายน
- ชัยัน วรธนะภูติ และคณะ
2528 “ผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทุนนิยมโลกต่อชนบทและชาวนาไทย : โครงสร้างวิธีการผลิตและรูปการณ์จิตสำนึก” วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง 4 (2-3) มกราคม - มิถุนายน
- ชลธิชา เรืองยุทธการณ
2536 ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมที่เกี่ยวกับโรคเอดส์ของประชาชนเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ชวลิต นาถประทาน นายแพทย์
2536 สถานการณ์โรคเอดส์ในเขตภาคเหนือตอนบนสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10

ชัยวัฒน์ ปัญจพงศ์ และคณะ

- 2533 ความรู้ ทักษะ ทักษะ พฤติกรรมเกี่ยวกับโรคเอดส์ของกลุ่มบุคคลอาชีพที่ให้บริการ
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

เฉลิมวิทย์

- 2523 "เผยธุรกิจค้าทาสที่ปาดังสถานบริการรับซื้อ เน้นสาวเหนือทุกรุ่นลงซื้อถ่ายรูป
ไว้ด้วย" 7 มีนาคม

เฉลิมวิทย์

- 2532 “จะอ่อน เอดส์ใกล้แม่ เน้นให้ฟังทางการ”

ถ้วน ลิเวียงและอุษณีย์ ธงไชย

- 2521 ประวัติศาสตร์ล้านนาไทยสมัยราชวงศ์มังรายจากเอกสารจีน คณะมนุษย
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ทิว วิชัยทัต

- 2527 ล้านนาไทย. เชียงใหม่ :: ทิพนครการพิมพ์

เทพชู หับทอง

- 2523 หญิงโคมเขียว กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์

เทพนม เมืองแมน และคณะ

- 2531 พฤติกรรมทางสุขภาพของกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิด AIDS และการ
บริหารในการควบคุมการป้องกันของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในประเทศ
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ธงชัย เดิมประสิทธิ์

- 2537 เอกสารประกอบการประชุมเอดส์ในภาคเหนือ : ปัญหาและแนวทางแก้ไข
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ธนสวรรค์ เจริญเมือง และดวงจันทร์ อาภาวัชรรัตน์

- 2529 700 ปีของเชียงใหม่ กรุงเทพฯ : อักษรสยามการพิมพ์

ธารีวรรณ ไชยบุญเรือง

- 2535 ความรู้และการปฏิบัติตนในการป้องกันและติดเชื้อโรคเอดส์ในผู้ใช้แรงงาน
ชาย โรงงานอุตสาหกรรมธานินทร์คอนเดนเซอร์ อำเภอเมือง จังหวัด
เชียงใหม่ วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ธีระ งามสุด

2530

5 ปีแรกของการเผยแพร่ระบาดและการป้องกันควบคุมโรคเอดส์ในประเทศไทย เอกสารประกอบการประชุมวิชาการร่วมเรื่องโรคเอดส์ : ภัยเงียบที่คุกคามเยาวชนไทย สถาบันวิจัยสุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ไทยรัฐ 15 ตุลาคม

2530

“นางแบบสปัน เพศตัว”

เน่งน้อย ปัญจพรรค

2525

โสเภณีที่รัก กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์จำกัด

เบ็ญจา อ่อนท้วม

2535

“แม่หญิงชายตัว : คุณค่าของผู้หญิงเหนือที่ตกค้างภายใต้เงื่อนไขเศรษฐกิจสังคม และการเมือง” วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม

ประคอง นิมมานเหมินทร์ และทรงศักดิ์ ปรารักษ์วัฒนกุล

2521

ลานนาไทยคดี เชียงใหม่ : ศูนย์หนังสือเชียงใหม่

ประชุม อัมมุนันท์

2527

เที่ยวไปในอดีต เมื่อเงี้ยวปล้นเมืองแพร่และเมืองนครลำปาง กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาหมกุฏราชวิทยาลัย

พระเทพวิสุทธิเวที และสมหมาย เปรมจิตต์

2535

อรรถกัมภีร์แห่งพุทธโฆษาจารย์เจ้า : กฎหมายล้านนา เชียงใหม่ : ส.ทรัพย์การพิมพ์

พัชริน ดำรงกิตติกุล และคณะ

2536

“การป้องกันการติดเชื้อเอดส์ในคู่สามีภรรยา : บทเรียนจากการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่” เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเรื่อง การป้องกันโรคเอดส์ในสตรี ก่อนจะสายเกินไป 27-28 พฤษภาคม จังหวัดเชียงใหม่

พิภุษา มั่นเกษตรกิจ

2535

พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ในทหารเกณฑ์ กองบิน 41 จังหวัดเชียงใหม่ วิทยานิพนธ์สาขารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นพพวรรณ นพเคราะห์

2537

พฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดโรคเอดส์ของกรรมกรก่อสร้างชาย เขตเมืองเชียงใหม่ วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นิธิ เอียวศรีวงศ์

2527

ปากไก่และใบเรือ กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์

พริมล พงษ์ผาธร

"ประกวดนางงาม กระเจ๊กเงาสะท้อนสังคม" สยามรัฐ 16 เมษายน 2532

แพทย์สภาสาร

2534

มกราคม

ไพฑูรย์ มีกุล

2521

ประวัติศาสตร์ไทย มหาสารคาม : ปริดาการพิมพ์

ภัสสร ลิมานนท์ และคณะ

2534

โครงการศึกษาลักษณะด้านประชากรและพฤติกรรมของสตรีขายบริการ
ทางเพศ : ศึกษาเฉพาะกรณี สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

มดิชน 12 ตุลาคม

2530

"กรณีนางแบบสาว-เอดส์ ความปรารถนาดีที่เป็นพิษของใคร"

ยุพิน เข้มมุกด์

2531

สถาบันสงฆ์กับการเมืองและสังคมล้านนา วิทยานิพนธ์ ปริญญาอักษรศาสตร์
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

โยธิน แสงดี และพิมลวรรณ อิศรภักดี

2534

การวิจัยเพื่อหาแนวทางส่งเสริมการใช้ถุงยางอนามัยในสำนักโสเภณีเพื่อป้องกัน
การโรคและโรคเอดส์ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

รัตนา ธนาพงสังสุทธิ์

2528

ชายผู้เกี่ยวกับปัญหาการค้าประเวณี วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วัฒนา โยธาใหญ่

2538

การติดตามพฤติกรรมและการดูแลสุขภาพของหญิงบริการหลังการติดเชื้อ HIV :
กรณีศึกษาศูนย์กามโรคและโรคเอดส์เขต 10 เชียงใหม่ (อัดสำเนา)

วารุณี ภูริสินสิทธิ์

2529

บทความปริทัศน์ว่าด้วยเรื่องโสเภณี วารสารสังคมศาสตร์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1
เมษายน - กันยายน

ศิริพร สะโครมานีค

- 2527 กระบวนการค้าหญิงในประเทศไทย : ปัญหาการค้าหญิงและยุทธศาสตร์การแก้ปัญหา โครงการสตรีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศิริพร สะโครมานีค

- 2533 "โสเภณีเด็ก ดัชนีชี้การเติบโตเศรษฐกิจ" เดลินิวส์ 7 มีนาคม

สุติมาน นฤมล

- 2531 นางงามตุ๊กกระจก : การศึกษากระบวนการกลายเป็นหมอนวดไทย สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สงวน โชติสุขรัตน์

- 2512 ไทยยวน - คนเมือง กรุงเทพฯ : บางสะแกการพิมพ์

สงวน โชติสุขรัตน์

- 2515 ประชุมตำนานลานนาไทย เล่ม 2 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรบริการ

สมชัย วิโรจน์วัฒน์ และคณะ

- 2533 ความรู้เรื่องโรคเอดส์และพฤติกรรมทางเพศเกี่ยวกับการป้องกันและติดเชื้อโรคเอดส์ในกลุ่มกรรมกรก่อสร้าง เขตเมืองพัทยา ชลบุรี

สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 36 ฉบับที่ 17 วันที่ 2 ตุลาคม

- 2532 "ประกาศมีสทิน" ธุรกิจความงามบนความอัปยศของสังคม

สุดารัตน์ เสรีวัฒน์

- 2526 เซ็กซ์ทัวร์ - โสเภณี การท่องเที่ยวและการพัฒนา องค์การพันธมิตรสากลเพื่อการท่องเที่ยวในโลกที่ 3

สุนีย์ มัลลิกการมาลย์ และคณะ

- 2526 ปัญหาโสเภณี : การแสวงหามาตรการทางกฎหมายและมาตรการอื่น ๆ ที่เหมาะสมในประเทศไทย โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมศรี สะอาดเอี่ยม

- 2521 สภาพชีวิตและปัญหาของหญิงบริการในจังหวัดเชียงใหม่ วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถานีนตำรวจภูธรอำเภอเชียงใหม่

- 2533 บัญชีรายชื่อสถานบริการ มาตรา 3(1) ในเขต สภ.อ.เชียงใหม่

สิงมะ วรรณสัย

2523

ปริทัศน์วรรณคดีลานนาไทย โครงการตำรา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สุปาจารย์ วิชัยโรจน์ สุปาจารย์

2529

การยอมรับพฤติกรรมทางเพศของสตรี : ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษามหาวิทยาลัย
วิทยานิพนธ์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว

2520

การวิเคราะห์สังคมเชียงใหม่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นตามต้นฉบับใบลานใน
ภาคเหนือ วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

อักรพงษ์ สัจจวาที และสมโชติ อ๋องสกุล บรรณาธิการ

2534

ปัญหาเชียงใหม่ : ข้อมูลพื้นฐานและบทความทางวิชาการ เอกสารประกอบ
การประชุมทางวิชาการเรื่อง ปัญหาเชียงใหม่ 11-13 ธันวาคม สำนักงาน
เกษตรภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่

อานันท์ กาญจนพันธ์

2527

พัฒนาการของชีวิตและวัฒนธรรมล้านนา กรุงเทพฯ : มิตรนราการพิมพ์

อานันท์ กาญจนพันธ์

2525

อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว และคณะ
หนังสือปริวรรตจากคัมภีร์ใบลาน ชุดตำนานเมืองและกฎหมายล้านนา
เอกสารลำดับที่ 7

อำไพ ชนะกอก และชวยงค์ เขียวพานนท์

2535

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติกับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อ
โรคเอดส์ของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ คณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อิราวัต ไตลังคะ

2525

การศึกษาเชิงวิเคราะห์คำสอนของพระยามังราย วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร
มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อุไรวรรณ วุทยานนท์

2534

พฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ : ศึกษาเฉพาะกรณีหญิงอาชีพพิเศษในอำเภอ
เมือง จังหวัดเชียงใหม่ วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อรเพ็ญ นาควัชรและคณะ

2520

ลักษณะความเป็นอยู่และทัศนคติของหญิงอาชีพพิเศษต่อการวางแผน
ครอบครัว รายงานการวิจัย ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประวัติผู้เขียน

เบ็ญจา อ่อนท้วม

มัธยมศึกษา โรงเรียนสตรีวิทยา

ร.บ. (เกียรตินิยม) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สค.ม. (ประชากรศาสตร์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัจจุบันเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ